

శ్రీ
వీరయోగీంద్ర జ్ఞానోపదేశము.

Sino 401

అం. 5843

ప్రథమ భాగము.

214

3-1905

ఓంకారసంభృతనమస్తదేవా పురాణపుష్కాగమపూజితాయః।

ఓంకారవృత్తయదర్శితాయ ఓంకారరూపాయనమఃశివాయ॥

బ్రహ్మశ్రీ

ముందురి - అప్పయాచార్యులువారివలన

స మ కూ ర్ప బ డి

శ్రీ వీరయోగీంద్ర శిల్పవిద్యాభివృద్ధి సమాజమువారివలన

ప్రచురింపబడినది.

కే న్న పు రి :

వైజయంతీ మసద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపబడినది.

1905.

ఈ పుస్తకము విజయనగరం శ్రీ వీరయోగీంద్ర శిల్పవిద్యాభివృద్ధి సమాజమునందు
వెలకు వొరకును.

ప్రకటన.

శిల్పవిద్యాభివర్ధనీ సమాజ మనగా శిల్పములను వృద్ధి చేయుటకు 100 రూ. పూర్ణభాగము లేక 50 రూ. అర్థ భాగము నిర్ణయరుసుములతో చెల్లించి భాగస్తులుగా యేర్పడి లాభిం చెడువ్యాపారములను చేయుచు వచ్చెడిలాభములో చతుర్థాంశము మూలధనముక్రింద నుంచి తక్కిన మూడుభాగములు భాగస్వాములు నిర్ణయప్రకారము భాగించుకొనెడివారి సంఘము. ఈపుస్తకము గొనువారిలో పన్నెడుగురికి రాగల చైత్రమాసమందు జరగబోయేసభలో యీ క్రింద వివరించి నట్లుల మూడుబహుమానములు యెవరిపేరను వస్తే వారికి పంపబడును.

విజయనగరము,
శ్రీ వీరయోగీంద్ర } కొసనాచిన - పైడయాచారి,
శిల్పవిద్యాభివర్ధనీ సమాజము. } కార్యనిర్వాహకులు.

కోటపల్లి - సుబ్బారావుపంతులు,

కార్యదర్శి.

వీరయోగీంద్ర జ్ఞానాపదేశము.

ప్రథమ భాగము.

ఓంకారసంఖ్యాతనమస్తజేవా పురాణపుణ్యాగమపూజితాయః
ఓంకారవస్థశ్రయవర్జితాయ ఓంకారరూపాయనమః శివాయ॥

బ్రహ్మశ్రీ

ముండుూరి - అప్పయ్యాచార్యులువారివలన

సమకూర్పబడి

శ్రీవీరయోగీంద్ర శిల్పవిద్యాభివర్ధనీ సమాజమువారివలన
ముద్రింపబడినది.

చెన్నపురి:

నైజమంఠి ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపబడినది.

1905.

ఈ పుస్తకము విజయనగరం శ్రీవీరయోగీంద్ర శిల్పవిద్యాభివర్ధనీ సమాజమునందు
చెలకు దొరకును.

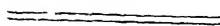
[All rights Reserved.]

కృతార్థ

విషయ సూచిక.

	పుట.
1. శ్రీ వీరయోగీంద్రులవారి చరిత్రము...	1
2. ఛాయాపుగుషయోగము ...	6
3. స్వరచింతామణి ...	8
4. యోగవిషయము ...	24
5. ఉపచేశ ప్రకరణము ...	59
6. శ్రీశివపంచాక్షరీధ్యానశ్లోకః ...	74
7. శ్రీశివకవచస్తోత్రమ్ ...	75
8. శ్రీశివాష్టోత్తర శతనామశ్లోకః ...	84
9. శ్రీసూర్యకవచస్తోత్రమ్ ...	86
10. శ్రీసూర్యాష్టకం ...	88
11. జపాననములఫలములు ...	89
12. జపదిశఫలములు ...	91
13. జపస్థానఫలములు ...	92
14. జపకాలనిర్ణయము ...	93
15. జపవిధిః ...	93
16. నవగ్రహములు ...	94
17. నవగ్రహశాంతి ...	94

	పుట.
13. స్వస్థ శుభాశుభ ఫలములు	95
14. శుభాశుభ శేష నిర్ణయములు	98
20. మరణ చిహ్నములు	100
21. పురుష సాముద్రికము	102
22. స్త్రీ సాముద్రికము	104
23. సంవత్సరములు, అయశములు, ఋతువులు, మాసములు, పక్షములు, వారములు, నక్షత్రములు, రాసులు	105
24. ఔషధములు	109
25. సావత్సరస్వరనిధానము	120
26. జ్ఞాపిక	121
27. శ్రీ ప్రహరచరిత్ర సారాంశము	122

శ్రీ

వీరయోగీంద్రులవారి చరిత్రము.

శ్లో॥ సుహృన్నిత్రాద్యుదాసీన మధ్యస్థద్వేష్యబంధుషు।

సాధుష్యపిచపాపేషు సమబుద్ధిర్విసిష్యతే॥

విశ్వకర్షకులజులును, శ్రీగానుశపురవాసులును, సువ్హృదగోత్రకులును నగు ముండూరి - అప్పయ్యదేవునకు పార్శ్వతాంబయందు శిఖలక్షణములతో జేష్ఠపుత్రులుగా నుద్భవించిన బ్రహ్మశ్రీ వీరయోగీంద్రస్వాములవారు విద్యాభ్యాసమును తండ్రిగారివల్ల నేర్పింపబడి పండ్రెండేళ్లవయసునందు గంగాజాయి నునునారీగత్తమును పరిణయ మై తమపరివీత్యహీనమైన కుటుంబపోషకార్థమై అలకాపటాలపురంబునకారిమేస్త్రీయుద్యోగమును పహించి

శ్లో॥ పోష్యవర్గాధిపిధ్యర్థం న్యాయవర్తితుబుద్ధిమాణ్।

న్యాయోపార్జితవిత్తేన కర్తవ్యంహ్యత్తరక్షణం॥

నిటుల బుద్ధిశాలియై తనమేలును, పగులమేలును తాము పోషింపదగినవారికి మేలగు టను పెరింగి వర్తించువారలై న్యాయాన్వనధనముచేతి నిర్వహించుచు

శ్లో॥ మానాన్తదశోధరస్థం యాధృత్వాశూలైస్సమాకులావేదనా।

నివిధైఃదుఃఖైస్సనూయే తవిమూర్ఖితా॥

శ్లో॥ ప్రాజ్ఞైరపిప్రియాన్పుత్రాన్ మన్యతేసుతవత్సల।

కస్తశ్శానిష్క్రూతింకర్తుం శక్తోవర్షశతైరపి॥

కడుపునో నున్నబిడ్డను పనిమాసములు ధరించి శతవేతనమొందినదై స్వతః తప్పి పని చేస జీవముకన్నను హెచ్చుగా భావించి శత్రువుకార మెన్నటికిని చేయుట కెవ్వరికి శక్తిలేదని రుణబద్ధుడైనటుల సుతల్లయినపార్శ్వతాంబమూల జనదాటు “సూత్యదేవోధవ” యని భక్తి సత్సత్తును అహికవాం

దప్పకుండునటులనే సాంధ్యకాలములయందు పరమేశ్వరభ్యాసనకుతాహులై తమ కనిష్టులను తండ్రివలె సంరక్షించుచు

శ్లో॥ పున్నామ్నా నరకాత్యస్తా పితరంత్రాయతేసుతః!

తస్మాత్పుత్రఇతిప్రోక్త స్వయమేవస్వయంభవః॥

ఇట్టి వంశప్రదీపకంబగు సుపుత్రరత్నమును బడసి తండ్రిగారిపేరున నామకరణము జేసి నిటుల కుటుంబవృద్ధిని పొందుచున్న శ్రీ స్వాములవారియాంతర్యము జ్ఞానశక్తియందభివృద్ధి నొంది

శ్లో॥ నలినీదలగతజలవ త్రరలంకియవ్వసంధనంచాయుః!

కథయఃపునఃకేశశివః కిరణసమాస్పజ్జనావప॥

అశ్వాత్మములైన శరీరములయందు భ్రమించక శాశ్వితపదవిని బడయగోరి కడపలో అపరోక్షజ్ఞానసంపన్నులైన శ్రీ హి రామాన్ దాదాగారివలన యాత్మోపదేశమును బొంది చెన్నరాజభానియందంతటను, బర్హద్రీపమందును నిరువదిసంవత్సరము లనేక పండితపామరులకు శ్రీ పురుషాదిభేదములేక

శ్లో॥ నమశ్శివా యమంత్రోయం వాగేషావశవర్తినీ!

అహూమోహస్యమాహత్యం నరకంయేనపస్యతి॥

ఇట్టి పంచాక్షరీమంత్రపూర్వకంబుగా ఉపనిషత్సాగ్ర మైన బ్రహ్మవిద్య నుపదేశించుచు గణనాతీతముగా ప్రజాసంఘములను సంస్కరించుచు భాగవతోత్తముల సహాయ్యులచే జీవేశ్వరాలయము శ్రీ గాకుళములో నాంగుళ్యానదీతీరమున ప్రతిష్ఠించి భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యతత్వమోక్షములను సులభసాధ్యమగునటుల మానసవైరాగ్యమును మానసబోధను, పరబ్రహ్మనందబోధమును పార్వతీపరమేశ్వరసంవాదమును, పరాత్పరనాయకీతకమును పరాత్పరస్థమమును, ధృవరాజయోగసార మనుభృవునకు జేసినసారదోషదేశంబును నగు నాలుగుగ్రంథములు సుబోధకంబుగా రచించి ఏబది సంవత్సరములక్రిందటనుంచి యే ముద్రింపజేసి ధర్మార్థముగా బ్రచురపరచుచుండు టయేగాక భగవద్భజనమునకు తత్వసంక్షిప్తనల జెప్పచు సత్పుత్రునిచే జేయబడిన నుపచారముల భగవత్ప్రీతిగా నంగీకరింపుచు లోకోపకారమైన సత్కర్మ సర్వదా ఆచరనియ్యమని బోధించినటుల ధర్మార్థవైద్యమును జేయుచు సమస్తశ్రీ పురుషులను గుఱువలెనుతభేదముల నెంచక తల్లిదండ్రులభావనచే జూడవలయుననునీతిని వెల్లడిచేయు

విద్యద్భిరేవనహాసే చ సతీర్ద్వితీయం |

యస్యాస్తినద్యయమిదం స్ఫుటమేవసోధ |

స్తశ్యాప్యమార్గచలనే వదకోపరాధః ||

మేవేకసస్సహవాసముల నందినమానవునకు మేలు సిద్ధమని బోధించుచు స్వ
స్థతులనియును, సత్కర్తృనిరతులనియును, రాజయోగీంద్రులనియును, మహా
లనియును, ఉత్తమగ్రహస్తులనియును, సద్గురువులనియును, దయానిధియని
వేనోళ్ల పొగడందుచు సర్వకాలసర్వావస్థలయందు భగవంతునియనంత
వ్యాగుణంబుల పలువిధంబుల వర్ణింపుచు నిత్యానందభజనంబులు గావింపుచు
తెగక తమపాదాక్రాంతులయి వచ్చుచుండెడిశిష్యకోటికి అనంతములైన సర్వ
ము లగుధర్మములు మహాకవీశ్వరుండైన వేమనపద్యపూర్వకముగా

శ్లో || జితేంద్రియత్వమ్ వినయస్యకారణం |

గుణప్రకర్షో వినయాదవాప్యతే |

గుణాధికేషుం నిజనౌనురజ్జతే |

జనానురాగ ప్రభవాహిసంపదః ||

మెల్ల జితేంద్రియత్వము సద్గుణపూజ్యత పొందబడుచున్నది. అట్టిపురుషుని
మనురాగించుచున్నది. అని యుపన్యసించుచు లోకమే తనకుటుంబ
దేనివల్లగాని ప్రతిఫలము నపేక్షించక శరీరసౌఖ్యములయం దానెక్కి కలి
సక అఖండసచ్చిదానందరూపమైన యాత్మయందే రతిగలిగి

శ్లో || గోవిందేతిసదాస్మానం గోవిందేతిసదాజపం |

గోవిందేతిసదాధ్యానం సదాగోవిందకీర్తనం ||

ధర్మప్రకారము శ్రీస్వాములవారు డెబ్బదిసంవత్సరము లేక ధ్వజముగా జ్ఞాన
మును సతీయక్తముగా పరిపాలించి తమయత్కృష్టయోగమహిమను హిందూ
దంతటను ప్రజ్ఞావంతులైన తమశిష్యవర్గముద్వారా వ్యాపింపజేయుచు

శ్లో || రసాయనమయీశీతా పరమానందదాయనీ |

నానందయతికంనామా సాధుసంగతిచంద్రికా ||

త్వరములక్రందలు తమయధ్ధాంగలక్తి పుష్కలములు - - - గా తమయసాధన
 ప్రకటించజేయు శతవత్సరజీవనయాత్ర పుష్కలజేసి; “మాసానాం మార్గశీ
 తిథీనామ్ యేకాదశోహం” అను భగవద్వాక్యప్రకారం విజయనగరములో
 సంవత్సర మార్గశీర శుద్ధ ఏకాదశి శనివారం పుణ్యతిథి రాత్రి వదిగంటలనరకు
 దేవములవెలంగించిన నాటినుర్యం దస్తమించినటుల తమపుత్రపౌత్ర భ్రాతృ
 లుగాగల దేహసంబంధులును, యత్నసంబంధు అగుశిష్యులమధ్యను తమస
 భాగవతోత్తములు భజనచేయుచుండగా పురవాసులందరు నిండుకొనియుండ
 సముద్రమునందు శయనించియున్న శ్రీమన్నారాయణునివలె యుత్తరాభిముఖం
 జీవితకాలమును “సత్యంవద ధర్మంచర” యనునటుల గడపి “అంత్యేగతిః
 గతిః” యను నిర్వలాంతకరణమే మోక్షప్రదంబనుచు బ్రహ్మపదపాచ్య మగు
 వము నుచ్చరించుచు బ్రహ్మైక్యము సొందిరి. వారిదర్శనస్ఫుర్ణనసంభా
 మోహితులైన సమస్తప్రజలు “పుణ్యపురుషునిచావు భూలోకమందరికి
 గృహింపట్లు యేండువేమా” అనునటుల సంతాపమగునట్లై యుండిరి. “అకొ
 విధమెరిగిన చేకొని యా మూలధనము చెదరకయుండున్, యేకల్పాంతము
 యేకాలము చిన్నవయసు యెప్పుడువేమా” అనునట్లు ఇట్టిమహానియ్యములు మృత
 శాశ్వితలోకమందు నిరామయసుఖము లనుభవించువారు. శ్రీస్వాములవారిచే
 సద్గుణములచేతను, ఆత్మసాక్షాత్కారమహిమచేతను, పసిబిడ్డబాలాదిగా
 ఘులు, పండితపామరులు ముగ్ధులై సొందియున్నవారలు. ఈ మాధుర్య వ్యవ
 వా రెప్పటికిని మరువ శక్యమైనదికాదనునటుల శ్రీస్వాములవారిదేహ
 దకముచే స్నానము జేయించి నేలంబడిన యా పవిత్రోదకమును వారిభ
 నలందుకొని శ్రీవారిదేహమును పుష్పవిమానమునం గూర్చుండజేసి భేరిమృద
 మంగళవాద్యములచేతను, ఛత్రచామరతోరణాద్యలంకారములచేతను నన్ని
 ద్రిప్పి గ్రహస్తులచే భక్తిపూర్వకముగా సమర్పించబడిన ధూపదీపనైవేద్యము
 నారాధింపుడు బ్రహ్మాత్మవంబు జేసి శ్రీవారియధ్ధాంగలక్తి దేహమును సమాధి
 బడినస్థలమునందు వారిశిష్యునిచే వేయబడి వృద్ధిపొందియున్నవటాపుష్కముదిగు
 సమాధిచేయబడిరి.

శ్లో॥ సర్వకర్త్యాప్యపిసథా కుర్వాణోమద్య్యసాశ్రయః।

మత్ప్రసాదాదవాహ్నీతి శాశ్వతంపదమువ్యయం॥

ను నవియు... పునఃప్రశ్నాగము. తాతరిం...
ముప్పదిసంవత్సరములు దొరతనమువారియొద్దగమందు సత్యమే నిత్యమని
చి

శ్లో॥ మాతాపితాచసుప్రీతౌ శ్యాతాంపుత్రగుణైర్వది
పుత్రస్సకలంధర్మౌ ప్రాపుయాత్తేనకర్షణా॥

ల తల్లిదండ్రుల నానందపరచుటయే సర్వసుకృతమని తమస్వకాయకష్టమును
ండ్రుల కుపచరించుటకొరకే వినియోగపరచి వారు పరలోక ప్రాప్తులు కావేగమే
ంచవ్యవహారికమును విడచి సంకల్పశూన్యులై తండ్రిగారు పాలించిన జ్ఞానరా
నందు ప్రవేశించి శ్రీస్వాములవారియొపదేశవిషయములను సుబోధకంబుగా
ప్రతులు వ్రాసి తమభక్తులకు ప్రేమాస్పదంబుగా దయజేసిరి. అందు నీ ప్రథమ
ను గురుబోధను శిల్పవిద్యాభివర్ధనసమాజమువారు జూచి ముద్రితంబై ప్రచు
డిన ఆస్తికజనానుకూలంబై మహోపకారిగా యుండునని యెంచి నీ దివ్య
ము శ్రీస్వాములవారిజ్ఞానోపదేశముగా నుండినందున శ్రీవీరయోగీంద్రజ్ఞానోప
సని పేరిడి ముద్రింపించ బూసుకొనిరి గనుక నిది పంచాక్షరీమంత్రవర్ణక్రమం
పంచభాగములుగ వెలువడనై యున్నది. ఈ ప్రథమభాగము నకారవర్ణధ్యాన
కముగా ప్రచురింపబడినది గావున ధీరులైన భాగవతోత్తములు నీ సుధామృత
వి సంతృప్తాంతరంగు లగుదురుగాక. తదుపరి శ్రీకొత్తూర్తి - సర్వాచార్య
విరచితంబగు ప్రపంచచారిత్రమును ఆపూర్వగ్రంథము ఆజ్ఞానందచ్ఛేద
సూర్యదీప్తిగా ప్రచురింపబడనై యున్నది. ఇంక నిత్యాదివ్రాతపుస్తకములను
డించినమట్టుకు లేక మహానియ్యులైనవారు దయచేయించినమట్టుకు ముద్రింపించి
సరింపజేయడమం దీ సమాజమువారు బూసుకొనియున్నారని నిందుమూలముగ
స్తజనులకు విజ్ఞాపింపబడుచున్నది. శ్రీప్రపంచచరిత్రసారాంశము నీ భాగము
రను వివరింపబడియున్నది.

శ్లో॥ ఆపన్నాన్తిశరణ్యస్తి సర్వావస్థాస్తిసర్వదా।
భగవంత్యాంప్రపన్నాన్తి రక్షమాంశరణాగతమ్॥

తనముల ప్రాంతముల తమయధాంగలక్షి తమయధాంగలక్షి తమయధాంగలక్షి
 ప్రకారము శతవత్సరజీవముగా, పూర్వముగా, మానానాం మానానాం

ఓం

శ్రీసద్గురుపరబ్రహ్మజేనమః.

శ్లో॥ నానాజనోన్వాధివినాశాయ నానాధిలోకాయజగద్ధితాయ॥
 నానాదివిజ్ఞానసుదర్శితాయ తస్మిన్నకారాయనమస్సివాయ॥

గురుభోధ.

—ॐ—

ధాయాపురుషయోగము.

మనుష్యసంచారము లేనట్టి యేకాంతస్థలమునకు పోయి తన వృష్టభాగము
 సూర్యుడుండునట్లు కూర్చుండి తననీడలో కంఠదేశమందు ఏకాగ్రదృష్టిచే జా
 ధ్యానింపుచుండవలయును.

మంత్రము :—ఓం హ్రీం పరబ్రహ్మజేనమః. తర్వాత కొంతకాలము చ్చా
 తట్టు చూచి ధ్యానించినపిమ్మట ఆకాశమును జూచిన గుహదృష్టికి గోచరము
 అనంతరము పైని జెప్పినమంత్రమును నూటయొనిమిదిమార్లు ఉచ్చరించిన
 జూడవచ్చును.

శుద్ధస్ఫటికమువంటి తేజస్సుతో జ్వలింపుచు నానారూపములను ధరించిన
 సాంబమూర్తిని నారమూసంబులు ధ్యానము జేసినయెడల నామనుష్యుడు ప్రాణు
 పతియగును. ముందు జెప్పినటుల చెందుసంవత్సరంబులు అభ్యసించినయెడల త
 తట సంహరించువాడుగను, రక్షించువాడుగను, కాలత్రయమును తెలిసినవా
 అనందమును పొందినవాడై యుండును. ఏమనుజాడు నిరంతరము నిటుల యో
 భ్యాసము జేయుటచే వానికి త్రైలోక్యమం దేదియు దుర్లభముగ నుండదు. మన్ని
 ఆ స్వచ్ఛాచ్ఛాకాశమందు చ్చాయాపురుషశరీరము కృష్ణవర్ణముగ గనబడినట్టియితే నా
 మాసములకు మృతి నొందును.

ఛాయాపురుషుడు పసపువర్ణముగ కనబడెనేని రోగభయమనియు, రక్తవర్ణముగ లేక నీలవర్ణముగ కనబడెనేని మృత్యువును, నానావిధమయిన వర్ణములుగా కనబడెనేని చిత్తమునకు మిక్కిలి యుద్రేకము కలుగును.

ఏమనుజునియొక్క దృష్టికి ఛాయాపురుషుని పాదములు, మోకాళ్లు, కడుపు ఇవిగనపడకపోయెనేని ఆమనుజుడు ఆరు నెలలకును, సంవత్సరమునకును, రెండు సంవత్సరములకును క్రమముగా మృతిసెందును.

ఛాయాపురుషుని కుడిభుజము నెవనికి కనబడకపోవునో అట్టివానికి బంధువు మృతిసెందును. ఎడమభుజము నెవనికి కనబడకపోవునో వానిభార్య మృతిసెందును. ఇందుకు సందేహములేదు.

ఎవనికి ఛాయాపురుషునియొక్క శిరస్సు, కుడిభుజము కనబడలేదో ఆపురుషుడు ఆసన్నమృత్యువు జెందువాడని యెరుంగవలెను. తల కనబడకపోయెనేని యొకమాసమునకు మృతిసెందును. పిక్కలు కనబడనియెడల యొకదినములోనే మృతుడగును. మెడ లేనట్లు తోచినయెడల యెనిమిదిదినములలో మృతుడగును. సర్వాంగముయొక్క ఛాయనే కనబడకపోయెనేని తక్షణమే మృతిసెందును.

:

స్వరచింతామణి.

ఎడమమక్కుశ్వాసము చంద్రస్వరము. కుడిమక్కుశ్వాసము సూర్యస్వరము. రెండుపుటములనుండి యేక కాలమున వెడలెడిశ్వాసము అగ్నిస్వరము. ఇది పై రెంటికి నాధారంబై కామరూపమును ధరించి వృద్ధిజేయును.

ఎడమనాడిచంద్రుడు దీనికి ఈడ అని పేరు. ఇది స్థిరము. దక్షిణనాడి సూర్యుడు దీనికి పింగళ యని పేరు. ఇది చరము. సుషుమ్ననాడి యీ రెంటికి నడుమ శివరూపముచే నుండును. ఈ సుషుమ్న ఉభయమనబడును.

వామనాడిగాని దక్షిణనాడిగాని తైత్తిర్యముగా క్రిందుగా బారినచంద్రుడనబడును. వేడిగా పొడవుగా నడచిన సూర్యుడనబడును. ఇది రహస్యము.

చంద్రనాడిగాని సూర్యనాడిగాని అలితైత్తిర్యముగా కొట్టినపుడు సకలకార్యములను మనుష్యుడు సులభముగా సాధించును.

సూర్యస్వరము వచ్చువేళ చంద్రస్వర ముదయించినను, చంద్రస్వరము వచ్చువేళ సూర్యస్వర ముదయించినను నిరుద్యోగము, మహాహాని, మనసునకు తాపము మొదలగునవి గలుగును.

త్రోవను నడచునప్పుడు రెండుత్రోవలుండి సందేహముండినయెడల స్వరమును బరీక్షించి శూన్యభాగమును విడచి పూర్ణభాగము త్రోవను బోవ ఆ మార్గము నిశ్చయమగును.

ఆది, మంగళ, గురువారములు సూర్యస్వరములు. సోమ, బుధ, శుక్రవారములు చంద్రస్వరములు.

శనివారము నపుంసక మై సూర్యచంద్రస్వరరూప మై యుండును. అందువలన పగలు సూర్యుడు, రాత్రి చంద్రుడును నడచును.

నిద్రవచ్చినపుడే నాడి నడచుచుండునో ఆ నాడియందు శయనించవలెను, నిద్రలేచినపుడే నాడి యుండునో యా నాడియందు లేవవలయును.

సుప్తికాలస్వరము మృత్యువేనబడును. బోధకాలస్వరము శుభమనబడును. కావున సుప్తిబోధకాలములయందు ఏకస్వరముగాక భిన్నస్వరమైన కార్యసిద్ధియగును.

ఆదివారమున సూర్యస్వరము ఉషఃకాలమందును, సోమవారమునందు చంద్రస్వరమీ ఉదయకాలమునందును నడచిన నన్నియెడల సంపదగలుగును.

సూర్యునివారమందు సూర్యస్వరమును, చంద్రునివారమందు చంద్రస్వరమును, సాయంకాలమందును, రాత్రి నిద్రకాలమందును కనిపెట్టవలయును.

వారస్వరము స్థిరమై నడచుచుండిన వారమునందు తలచినకార్యము సిద్ధించును. ఇతరస్వరము నడచిన నాకార్యము మరియొకప్పుడగును.

సోమవారము చంద్రస్వరమును, ఆదివారము సూర్యస్వరమును యీరీతి నుండిన జీవస్వరములనబడును. విపరీతమగు నెడల మృత్యుస్వరమగును.

ఏవారమం దేస్వరమో ఆ స్వరము దివారాత్మకుండిన శుభకార్యములకు అశుభము అశుభమునకు శుభమని తెలియవలయును.

సోమవారము సూర్యనాడి సూర్యవారమున సోమనాడిగా నుండిన ఆదిన మశుభము. మరియు గోగము, హానియు గలుగును.

సోమవారము రాత్రి సూర్యస్వరమును, భానువారముదయకాలమున సోమస్వరమును నడచిన మధ్యమఫలమగును.

ఆదివారము రాత్రి సుప్తికాలమున చంద్రస్వరమును, సోమవారముదయమున భానుస్వరమును యైనయెడల మృత్యువని తెలియవలయును.

పక్షమునకు మూడుదినములు, మాసమున కైదుదినములని చూడవలయు.

శుక్లపక్షపాడ్యమీమొదలు మాడుదినములు చంద్రుడు, మాడుదినములు సూర్యుడు. కృష్ణపక్షపాడ్యమీమొదలు మాడుదినములు సూర్యుడు, మాడుదినములు చంద్రుడు. ఈరీతిని వగుసగా ఒక్కొక్కస్వరము మూడేదిదినములవంతున నడచును.

దినము ఒకటింటికి విదుదినములబలము, దినములు మూడింటికి పదిహేను దినములబలము గలిగియుండును. స్వరము లేనిదినమున విదుబలములు నిష్ఫలములు.

శుక్లపక్షపాడ్యమీమొదలు విదుదినములు చంద్రస్వరము కనిపించిన ఆనెల్ల యుష్మబలము.

సూసము మొదలు విడుదినములు, దినము, ఒక్కటింటికి ఆరుబలములు, పక్షమునకు ఆ సూసబలములు జెప్పవలయును.

సంవత్సరమునకు యెనిమిదిదినములు, ఐదవమున కైదుదినములు, పక్షమునకు మూడుదినములు, వారమున కొకదినము. ఇట్లు స్వరబలము నెరుగవలయు.

అమావాస్యయొక్క ఆదియ, చతుర్దశీయొక్క అంతమును వీనిమధ్యకాలము సంధియని చెప్పబడును. దానియందు స్వరము నష్టమైనయెడల ఫలము నష్టమగును. శుభమైనయెడల శుభమగును.

ఆకాశము నూర్యచంద్రులు లేకుండిన నష్టమైన భంగిస్వరములేని సంధియనష్టమగును. కావున సంవత్సరాదిబలములకింకె సంధిబలము ముఖ్యము.

చతుర్దశీ అంత్యమున చంద్రుడును, అమావాస్య ఆదియందు సూర్యుడును నడచెనేని వానికి ఆ సంవత్సరమువరకు ఆయువు సంపూర్ణము. వ్యత్యాసముగ నుండిన హాని, చతుర్థిపును గలుగును.

సంవత్సరాంతమందలి అమావాస్య మొదలుకొని మూడుదినములు గాత్ర నిద్రించు వేళ సూర్యస్వరమును, ఉదయమున లేచునేళ చంద్రస్వరమును గనవలయును. అటుతర్వాత విడుదినములు, పిమ్మట యెనిమిదిదినములవరకు వారస్వరమును పరీక్షించవలయును.

సంవత్సరాది వినియనాడు' చంద్రోదయకాలమున మనుష్యుని దేహమునందు చంద్రస్వరముండిన వానికి ఆ సంవత్సరమంతయు ఆయువు దృఢము.

ఈ సంవత్సరాది క్రమముగ చంద్రస్వరము కనబడినవానికి ఆయువు సంపూర్ణముగ నుండును.

పాడ్యమినాడు స్వరము తప్పిన కలహము, వినియయం దగ్ధనాశము, తగియయందు ప్రయాసము, చౌతియందు మిత్రబాంధవులకు హానియు గలుగును. పంచమియందు స్వరము లేకుండిన దేశనాశము, షష్ఠియందు దేశాధిపతికి హాని, సప్తమియందు మహానాధి, అష్టమియందు మృత్యువు గలుగును.

నూర్యస్వరమునందు అత్యుష్ణము, అతిశైత్యముగాని వస్తువుల భుజింప నెట్టి రోగములును అంటవు.

అధిక పులుసు అన్నమును విడచి బెల్లపన్నమును, పాలన్నమును, నేయి, చక్కెర కలిపిన అన్నమును భుజించిన శీఘ్రముగా జీర్ణమగును. దేహరోగ్యము గలుగును,

మొదట ఆద్యముతోగూడిన సుధురవస్తువులు, మధ్యమందు తీపు పులుసు వస్తువులు, కడపట చేదు వగరుపదార్థములు భుజించిన దేహమునకు సత్వము వచ్చును.

సూర్యస్వరము నడచువేళ ఉష్ణమైనపదార్థములను, ఉష్ణ పులుసు గూడిన పదార్థములను భుజించిన పిత్త మధికమగును.

చంద్రస్వరమునందు చాలా సేపు ఆకుస్వస్థవస్తువులు భుజించిన జీర్ణమునకు వచ్చి దేహోగ్యము గలుగును. చేదు, పులుసు, ఉష్ణ, కారము గలకూరిలను దినవలయును. అతిశైత్యములగు వస్తువులను భుజింప దగదు.

చంద్రస్వరమందు చంద్రనీళ్లతోగూడిన యన్నమును భుజించిన వాతశ్లేష్మరోగములు ప్రకోపించును.

నడచుచున్న సూర్యనాడిని నిలిపి చంద్రనాడి వచ్చినట్లు జేసిన విషమెక్కిన వానికి విషము దిగి స్వస్థమగును.

చంద్రస్వరమునందు కస్తూరికాచులతోగూడిన తాంబూలమును చేసిన సకిల రోగములు మానును.

సూర్యస్వరమునందు విశేషముగా తాంబూలము జేసిన గక్తపిత్తమూత్ర రోగములు గలుగును.

సూర్యస్వరమునందు కర్పూరమును విశేషముగా జేర్చి కొంచెముగా విడెము సేయి దేహమున కారోగ్యము గలుగును.

వారఫలము.

సూర్యునివారమందు సూర్యుడును, చంద్రునివారమందు చంద్రుడును నడచితే జయమగును.

సూర్యునివారమందు చంద్రుడును, చంద్రునివారమందు సూర్యుడును నడచిన అపజయమును, రోగోభయము.

సూర్యునివారమందు చంద్రుడు నడచితే తూర్పుదిక్కుగాని, దక్షిణదిక్కుగాని ఎడమకాలు ముందరగా మూడడుగులు నడచితే ఆ దోషము పరిహారమగును. సూర్యునిబలమిచ్చును.

చంద్రునివారమందు సూర్యుడు నడచితే పడమరదిక్కుగాని, ఉత్తరదిక్కుగాని కుడికాలు ముందుగా మూడడుగులు నడచితే ఆ దోషము పరిహారమగును. చంద్రబలమిచ్చును.

ఏవారమందైనా రెండునాడులు సమముగా నడచితే సుఖదుఃఖములు సమము.

ఏరోజునైనా ఉదయకాలమందు రెండునాడులు నడవకయంటే ఆ దినము మహాహాని.

భోజనముచేసేటప్పుడు సూర్యనాడి నడచిన ఉప్పుపదార్థములు కూడదు. చంద్రనాడి నడచిన అతిశీతలపదార్థములు కూడదు.

సూర్యనాడియందు తాంబూలము చేసితే కర్పూరం, యాలకులు, లవంగాలు విస్తరించి వేసుకొనవలయును.

చంద్రనాడియందు కస్తూజాజికాయ గోరోజనం విస్తరించి వేసుకొనవలయును.

శుభకార్యములకు సూర్యనాడి మంచిదికాదు. చంద్రనాడి మంచిది.

చంద్రస్వరముగాని సూర్యస్వరముగాని తీవ్రముగా నడచిన, బుస్సుకొట్టి నడచిన, వణకుచు నడచిన అనేకవిధములైన రోగములు పుట్టును.

సూర్యస్వరం శంభురూపం. చంద్రనాడి శక్తిరూపం.

ఒక రాత్రి పగలకు ౬౦ ఘడియలు, చంద్రనాడి ౫ ఘడియలు, సూర్యనాడి ౫ ఘడియలు. ఈ చొప్పున బండిరేకులవలె తిరుగుతాయుండును.

౨౧,౬౦౦ హంసలైతే ఒక అహోరాత్ర. అనగా సూర్యోదయముమొదలు కొని మరుచటి సూర్యోదయమువరకు.

పక్షఫలము.

శుద్ధ పాడ్యమినాడు అనగా అమావాస్య వెళ్లిన పాడ్యమి ఉదయం చంద్రుడు నడచిన పాడ్యమిపర్యంతము జయము.

బహుశ పాడ్యమినాడు అనగా పాడ్యమి వెళ్లిన పాడ్యమినాడు సూర్యుడు నడచితే ముందర అమావాస్యపర్యంతము జయము.

మాసఫలము.

నెలనెలకు అమావాస్య వెళ్లిన పాడ్యమి, వినియ, తదియ ఈ మూడుదినములు చంద్రుడు నడచిన ముందర అమావాస్యపర్యంతము జయం. లాభం. ఈ మూడుదినములు చంద్రుడు లేకపోతే హాని. ఇందుకు సూర్యునిదిక్కు మూడడుగులు నడచితే ఆ దోషము పరిహారమగును. చంద్రబలమిచ్చును.

సంక్రమాణఫలము.

సంక్రాంతినం దుదయకాలమున చంద్రస్వరము నడచితే వచ్చే సంక్రాంతి వరకు చంద్రబలమే ప్రధానము.

సంవత్సరఫలము.

సంవత్సరాది పాడ్యమి అనగా చైత్రశుద్ధ పాడ్యమి మొదలుకొని ఆశ్వాతి మూడుదినములు చంద్రుడు లేక పోయేనా, వారస్వరము లేక పోయేనా తాను ముందర సంవత్సరం చూచేది లేదు.

చైత్రశుద్ధ పాడ్యమి, విదియ, తదియ ఈ మూడుదినములు సూర్యోదయకాల మందు నిద్రబోయి లేవగానే చంద్రుని నడిచిన ఆ సంవత్సరము లేస్సగా బోవును. శుభభావములు గలిగియుండును. నిరోగమయిన ఆయువు గలిగియుండును. ఒక్కొక్క దినమునకు నాలుగు నెలల బలమిచ్చును. ఈ రెండుదినములలో యేదినము సూర్యోదయ కాలమున చంద్రస్వరము లేకుండిన నా నాలుగు నెలలు బలహీని, రోగభయం.

సంవత్సరఫలములు.

తీతి.	స్వరం.	ఫలములు.
ః చతుర్దశి అంత్యమున.	చంద్రుడు.	నడచిన ఆయువు సంపూర్ణము. వ్యత్యాసముగ నుండిన హాని.
అమావాస్య ఆదియందు.	సూర్యుడు.	మృత్యువును గలుగును.
		జ్ఞాపిక. అమావాస్య మొదలుకొని మూడుదినములు రాత్రి నిద్రించువేళ సూర్యస్వరమును, యుదయమున లేచువేళ చంద్రస్వరమును గనవలయును.
చైత్రశుద్ధ పాడ్యమి.	చంద్రుడు.	తప్పిన. మొదట 4 నెలలు హాని, భయం, కలహం.

తీర్థి.	స్వరం.	ఫలములు.
విదియ.	చంద్రుడు.	తప్పిన. ధననష్టం, చుట్టాలకు భయం. జ్ఞాపిక. చంద్రోదయకాలమున చంద్రస్వరము యుండిన ఆయువు దృఢము.
తదియ.	చంద్రుడు.	తప్పిన. భయము, ప్రయాసము. జ్ఞాపిక. చైత్రశుద్ధ పాడ్యమి, విదియ, తదియ ఈ 3 దినములు సూర్యోదయకాలమున చంద్రుడు లేకపోయినను, వారస్వరము లేకపోయినను తాను ముందరిసంవత్సరం చూచేదిలేదు. ఈ 3 దినములు సూర్యోదయకాలమునకు చంద్రునాడి నడచిన ఆ సంవత్సరము లెస్సగా బోవును. శుభభాషము గలిగియుండును. నిగోగమైన ఆయువు కలిగి యుండును. ఒక్కొక్కదివసమునకు నాలుగు నెలల బలమిచ్చును. ఈ 3 దినములలో యేదినము సూర్యో దయకాలమున చంద్రస్వరము లేకున్న ఆ నాలుగు నెలలు బలహీని, రోగభయము.
చౌతి.	వారస్వరం.	తప్పిన. బంధువైరం, మిత్రబాంధవులకు హాని.
పంచమి.	వారస్వరం.	తప్పిన. చెడు, అధికారవైరం, ధననష్టం, రాజునుండి భయం, దేశనాశనము.
షష్ఠి.	వారస్వరం.	తప్పిన. సంకటము, భేదం, దేశాధిపతికి హాని.
స్తవమి.	వారస్వరం.	తప్పిన. గమనం, మహారోగజ్వరము.
అష్టమి.	వారస్వరం.	తప్పిన. కష్టం, దేహనష్టం, స్వయమరణభయం, మృత్యువు.

సూర్యుడు.

చంద్రుడు.

అయనములు.

ఉత్తరాయనము ... | దక్షిణాయనము ...

ఋతువులు.

గ్రీష్మఋతువు	...	...	వసంతఋతువు	...	...
శరదృతువు	...	...	వర్షఋతువు	...	...
శిశిరఋతువు	...	...	హేమంతఋతువు	...	...

మాసములు.

చైత్రము	...	...	చైత్రము	...	...
ఆషాఢము	...	...	జ్యేష్ఠము	...	...
భాద్రపదము	...	...	శ్రావణము	...	...
కార్తీకము	...	...	ఆశ్వయుజము	...	...
పుష్యము	...	...	మృగశిరము	...	...
ఘృణాము	...	...	మాఘము	...	...

పక్షములు.

శుక్లపక్షము ... | కృష్ణపక్షము ...

రాసులు.

ఆరురాసులు ... | ఆరురాసులు ...

వారములు.

ఆదివారం	...	...	సోమవారం	...	...
మంగళవారం	...	...	బుధవారం	...	...
గురువారం	...	...	శుక్రవారం	...	...
శనివారం పగలు	...	...	శనివారం రాత్రి	...	...

నూర్యడు.

చందుడు.

తిథులు

శుద్ధ చాతి	...	...	శుద్ధ పాడ్యమి	...	...
,, పంచమి	...	...	,, విదియ	...	...
,, షష్ఠి	...	...	,, తదియ	...	..
,, దశమి	...	...	,, సప్తమి	...	...
,, ఏకాదశి	...	...	,, అష్టమి	...	...
,, ద్వాదశి	...	...	,, నవమి	...	...

తిథులు.

బహుళ పాడ్యమి	...	...	శుద్ధ త్రయోదశి	...	...
,, విదియ	...	...	,, చతుర్దశి	...	...
,, తదియ	...	...	,, పౌర్ణమి	...	...
,, సప్తమి	...	...	బహుళ చాతి	...	...
,, అష్టమి	...	...	,, పంచమి	...	...
,, నవమి	...	...	,, షష్ఠి	...	...
,, త్రయోదశి	...	...	,, దశమి	...	...
,, చతుర్దశి	...	...	,, ఏకాదశి	...	...
,, అమావాస్య	...	...	,, ద్వాదశి	...	...

సక్షత్రములు.

పుబ్బ	...	...	1	అశ్వని	...	...	1
ఉత్తర	...	...	2	భరణి	...	...	2
హస్త	...	...	3	కృత్తిక	...	...	3
చిత్త	...	...	4	మృగశిర	...	...	4
స్వాతి	...	...	5	ఆర్ద్ర	...	...	5
విశాఖ	...	...	6	పునర్వసు	...	...	6
అనూరాధ	...	...	7	పుష్యమి	...	...	7
జ్యేష్ఠ	...	...	8	ఆశ్లేష	...	...	8

సూర్యుడు.

చంద్రుడు.

నక్షత్రములు.

మూల	...	...	9	ముఖ	...	...	9
రోహిణి	...	...	10	పూర్వాషాఢ	...	...	10
శతభిషము.	...	...	11	ఉత్తరాషాఢ	...	...	11
ఉత్తరాభాద్ర	...	...	12	శ్రవణం	...	...	12
				ధనిష్ఠ	...	...	13
				పూర్వాభాద్ర	...	...	14
				రేవతి	...	...	15

నక్షత్రస్వరము తప్పనియెడల సూర్యునియందు రోగము, చంద్రునియందు హానియు కలుగును.

సూర్యఫలములు.

చంద్రఫలములు.

విద్యారంభము	...	...	సర్వకర్మములు	...	...
దీక్ష	...	...	అనుకూల్యము	...	...
కొలుపు	...	...	ప్రయాణము	...	...
వ్యాపారము	...	...	యుద్ధమునకు బోవుట	...	...
శస్త్రాభ్యాసము	...	...	కాంతిక పాపైకములు	...	...
జాసాదము	...	...	ఉపనయనము	...	...
భేదము గలుగజేయుట	...	...	అర్ధసంగ్రహము	...	...
దొంగిలించుట	...	...	గృహప్రవేశము	...	...
పల్లకి, గుఱ్ఱము, ఏనుగు వీని నెక్కుట...	...	...	రాజదర్శనము, విత్తులుచల్లుట	...	...
రథ, యంత్రాదిశిల్పములను వ్రాయుట.	...	...	దేవతాప్రతిష్ఠ, వివాహాది శుభకర్మములు.	...	...
సంగీతము	...	...	సంధి	...	...
చిత్రములు వ్రాయుట	...	...	వస్త్రాలంకారము	...	...
పాడుట	...	...	భూషణములు	...	...
యంత్రమంత్రాదిసాధనము	...	...	యోగాభ్యాసకార్యము	...	...
రక్షాబంధనము	...	...	బౌద్ధ లేహ్యతైల చూర్ణములు	...	...

సూర్యఫలములు.		చంద్రఫలములు.	
బాహుయుద్ధము	...	విషచికిత్స	...
వైద్యము నభ్యసించుట	...	స్వరదోష మూర్ఛాచికిత్స	...
సుందరస్త్రీలతో ప్రసంగం	...	సజ్జనభాషణము	...
సకలవస్తు విక్రయము చేయుట	...	వీణావృద్ధంగాదుల నేర్చేటందుకు	...
స్నానము	...	గురుసేవచేసేటందుకు	...
భోజనము, స్త్రీసంగమము	...	ఉపదేశమయ్యేటందుకు	...
ఉదారత్వము } దానము	...	బ్రతీసు ఆయుధములు నేర్చేటందుకు	...
ధర్మము } మారణము	...	బావులు, చెరువులు త్రవ్వింపటందుకు.	...
ఉచ్చాటనము } మోహనము	...	రత్నాలు, సొమ్ములు, మిద్యలు } చేయించేటందుకు	...
స్పంధనము } ఒకరితో కలహము	...	వాటియందు ప్రవేశించేటందుకు	...
దూరయాత్రలకు }	...	దూరదేశము పోయేటందుకు	...
అసాధ్య కార్యసాధనములకు	...	దూరమందు యుద్ధమునకు	...
తపస్సుకు } జేరమాడుట	...		
చేరువయుద్ధమునకు }	...		

ప్రయాణమందలి సూర్యస్వరమాడుచుండిన వాడు కుడికాలు ముందుపెట్టి నడువవలసినది. చంద్రస్వరమాడుచుండే నేని ఎడమకాలును ముందుబెట్టి నడువవలసినది.

తత్వప్రకరణము.

ఈ దేహము పృథివి, అప, తేజస్సు, వాయువు, ఆకాశము అనెడి పంచభూతముల స్వరూపము.

ఆ భూతములయొక్క వర్ణము, గతి, స్వాదు, మండలము, స్థానకము నీనియొక్క కార్యాకార్య విచారము. ఇవి తెలిసినవాడు సమగ్రుడై భువిని బాగుగ సంచరించును.

చంద్రస్వరమునందు మొదటిగడియ భూమితత్వము, రెండవది జలతత్వము, మూడవది తేజస్తత్వము, నాలవది వాయుతత్వము, ఐదవది ఆకాశతత్వము.

చంద్రస్వరమున పృథివీతత్వమునకు బుధుడు, జలమునకు చంద్రుడు, తేజస్సునకు శుక్రుడు, వాయువునకు బృహస్పతి, ఆకాశమునకు కేశువును అధిపతులు.

సూర్యనాడియందు మొదటిగడియ వాయువు, రెండవది తేజస్సు, మూడవది భూమి, నాలవది జలము, ఐదవది ఆకాశము.

సూర్యస్వరమున పృథివికి సూర్యుడు, జలమునకు శని, తేజస్సునకు కుజుడు, వాయువునకు రాహువు, ఆకాశమునకు కేశువు అధిపతులు.

పంచతత్వములను చూచెడి క్రమము.

గడ్డము, గొమ్మ వీనియందు ఒక యంగుళప్రమాణము దృష్టి నిలుపవలయు.

ఎడమముక్కు, కుడిముక్కు నుధ్యమునుండి గడ్డమున సగా దృష్టిని నిలిపి చూచిన నది సానుమంతనాడి.

ముక్కునడుమ పృథ్వి, దిగువను అప్పు, మీద తేజస్సు, అడ్డముగ వాయువు, ముక్కును అంటి అంటక ఆకాశము సంచరించును. ఇది సానుమంతనాడి క్రమము.

పృథివీతత్వము.

కొంచెము ఉష్ణము. స్థిరమైన గుణముగలది శూద్రజాతి, పశువు, తెలుపు కిల సినఁ ఛాయకలగై నాలుగుమూలలును ౧౨ అంగుళములు ప్రమాణమునగలగై నాసికా మధ్యమున నడచుచుండును. ఈ తత్వమున కృషిక్రములు చేయ సిద్ధించును. స్థిరమైన కార్యములు, శుభ కార్యములు, దుర్గిములు, ఇండ్లు, మేడలు, ఉప్పరిగెలు, ఉద్యానములు చేయ శుభము గలుగును. యుద్ధకాలమునందు రాజును పృథివీతత్వమైన జయము సిద్ధము. వచ్చెడి పగవానికి భయము, భంగమును. స్థలమందున్నవానికి జయమును గలుగును.

అపస్తతత్వము.

అతివైతత్వము గలది. వైశ్యజాతి, అగ్నిచంద్రాకృతి, తెలుపువర్ణము, పగరుగలగై అంగుళములు ప్రమాణముగలిగి ముక్కుక్రింద నంటి చరించును. దీనియందు శాంతిక్రములు చేయందగును. ఈ తత్వము నడచువేళ ప్రశ్న చేయ శుభము గలుగును,

మనస్సున చింతించిన సకలకార్యములును అగును. వివాహమునందు మంగళకరము, యాత్రయందును, పట్టబంధమునందును జయము నిచ్చును. నడబావి, గుంటలు, చెరువులు, కూటము, పూలతోటలు, ఇండ్లు వీనిని కట్టించుట మొదలగు కార్యములను ఈ తత్వమున సేయ శుభము. మనుష్యులయొక్క అభిషేకమునందును, పట్టణ గ్రామముల యందు బ్రవేశించుటకును, ఓడ యొక్క దీవులకు బోవను, యుద్ధమందును, పిత్తులు చల్లుటకును ఇత్యాదికార్యములకు ఈ తత్వము శుభము. దేవతా ప్రతిష్ఠ, యజ్ఞము, శాంతిక పాష్టికములు, స్త్రీ సంగమము ఈ కార్యముల సీతత్వమునందు జేయవలయు.

ఆగ్ని తత్వము.

మిక్కిలి యుష్ణము. శ్రుతియజాతి, త్రికోణము, రక్తవర్ణము (స్వాదు) కారము గలదై ౮ అంగుళముల ప్రమాణముగలిగి ముక్కువైన సంచరించును. ఇందు శ్రాత కర్తములు చేయందగు. ఈ తత్వమున శుభకార్యములకు హాని, మరణము, వ్యాధి కలుగును. కార్యములు చెడును, విత్తులు మొలవవు, వివాహము చేయ విధవయగును, మృతిమొందును. బావులు, గుంటలు, చెరువులు త్రవ్విన నీళ్లు రావు. యుద్ధము సేయ మృతిగలుగును. యాత్ర సేయ తిరిగి రానేరదు. కొంచెము శుభకర్తములు చేసినను చెడును.

వాయు తత్వము.

కొంచెము తైత్వముగలది. మిశ్రజాతి, పులుసు, పటోకాణమండలము నీల వర్ణముగలదై ౪ అంగుళముల ప్రమాణముగలదై ముక్కులో నడ్డముగ సంచరించును. ఇది పరుగిడి చేయదగిన కార్యములకు మంచిది. ఈ తత్వమందు ప్రాణము సంచరించు నపుడు చరములగు సకలకార్యములను చేయదగినవి. నూతనముగా నెక్కెడి బల్లకీలు, మంచిబండ్లు, ఎద్దులు, గుఱ్ఱములు, ఒంటెలు, ఏనుగులు మొదలయిన వాహనముల నెక్కుట కీతత్వము మంచిది. ఉచ్చాటనము, మోహనము, విద్యేషణము, ఆకర్షణము, యుద్ధయాత్ర వివాహము ఈ కార్యము లీతత్వమున సిద్ధింపవు.

ఆకాశ తత్వము.

దేవజాతి. ప్రమాణము, ఆకారము, రసము లేనిదై 'ముక్కులోపల సంచరించును. ఇందు జవభ్రాసములు జేసిన ఫలించును. సకలతత్వములకును సమానమయిన ఈ తత్వము అకల్మష మైన ఈశ్వరస్వరూపమగుటచే శుభాశుభములు, లాభనష్టములు లేనిదిగ నుండును. దృఢచిత్తులగు యోగిజనులయొక్క యోగమునకు పరమయోగము

నిచ్చును. దేవపూజ, దానము, ప్రీతిష్ఠ, మంత్రోపదేశము, తర్పణము నివి జేయ సిద్ధించును. మరియు వీతత్వమునందు మోక్షమార్గోపదేశము శిల్పిశాస్త్రము సభ్య సింఛుట. ఇవి సిద్ధించును.

కాలజ్ఞానము.

మా సాదియందు నూర్యస్వరము నాలుగుజాములు అఖండముగా నడచిన వానికి మరణమని జెప్పవలయు. నాలుగుజాములు నూర్యస్వరము అతిభారమై నడచిన 4 సంవత్సరము లాయువు. ఒకదినము నడచిన 3 సంవత్సరములు. 2 దినములు నడచిన రెండుసంవత్సరములు. 3 దినములు నడచిన 6 నెలలు జీవితము. 4 దినములు నడచిన 4 నెలలు. 5 దినములు నడచిన 3 నెలలు ఆయువు. 10 దినములు నడచిన 1 నెల. 14 దినములు నడచిన ఒకపక్షమాయుష్యము. ఒక నెల నడచిన ఒకదినము బ్రతుకును. చంద్రస్వర మతిభారముగా 5 దినములు నడచిన ఒకసంవత్సరము రోగముతో బ్రతుకును. 15 దినములు చంద్రస్వర మెడతెగక నడచిన 6 నెలలవరకును, 20 దినములు నడచిన ఒక నెలవరకును వ్యాధిపీడ కలుగును. ఒకదినమంతయు విడువక చంద్రస్వరము నడచిన నాదినముననే మరణము గలుగును.

ఇట్లు నూర్యచంద్రులు అతిచారమును పొందినయెడల సూర్యునివలన మరణము. చంద్రునివలన వ్యాధిపీడ యని తెలియవలయును.

ఈరీతిని విఘ్నరూపముగా వచ్చెడికాలమును బౌషధసేవనము, దానములు, జపములు, హోమములు, శివపూజ (విక్తికాధ్యము) మొదలగువానినే జేయింపవచ్చును. ఈ యపమృత్యువు తొలగును.

నూర్యనాడి ఒక యహోరాత్ర విడువక నడచిన రోగము వ్హరించిన నెల రోజులకు మరణం.

నూర్యనాడి 14 రోజులు ఏకతీరున రాత్రి పగలున్ను నడచిన 15-వ దినమున నిశ్చయముగా మరణం.

చంద్రనాడి రాత్రింబగలు 5 దినములు నడచిన ఆయేడాదికి మరణం. అధవా మహారోగజారితు డౌను. 10 దినములు నడచిన 6 నెలలకు మహారోగియున్ను విఘ్నములున్ను గలుగును. 20 దినములు నడచిన 3 నెలలకు మహారోగితో మరణం. 30 దినములు నడచిన 30 దినరోజున మరణం. ఇందుకు శాంతి దానధర్మములు, తపస్సులు, జపహోమసంతర్పణములు జేసిన వాదోష పరిహరమగును.

మ. వినుమాసింగ శనాడి రెండు నెలలున్ విస్తీర్ణమైయాడినన్
 అనుమానంబును లేక నారు నెలలుండా పైమృతుండొగదా
 వనిలో మాసము పక్షమున్ విడువకావశ్యంబు యిడాడినన్
 తనువర్నాంతము మృత్యువందును సుమాత ధ్యంబు పై పార్వతీ,
 క. పక్షంబు పింగళాడిన

రక్షణ లేకుండు మృతికిరా రాజాసుమా
 తక్షణము స్థంభ నైనను
 ఆక్షణంబైన గోగమానరుడందున్.

సీ. పదిదినంబులు యిడ పట్టుగా నడచిన
 మాడుమాసము లోముక్తుడగును
 మాడుమాసము లీడనాడు చున్న నునరుడు
 యేడాదిలో దేహజాడ మరచు
 సంవత్సరాది సీచంద్రమాడక యున్న
 హాని నొందును మహాయద్భుతముగ
 అష్టమిదినమిప్తనాడియు లేక
 కష్టపాటై తుదకు నష్టమందు
 విదియలో నాడి వెనకైన నేగుధనము
 తదియదినమీడ లేకున్న తట్టుభయము
 నాలుగవనాడు వారంబు నడువకున్న
 బంధువైరంబు చేమహాబాధగల్గు.

క. పంచమి వారస్వరమును
 చంచలమై లేక యున్న చెడ్డతనంబున్
 మించిన గాజతోవైరము
 యెంచును ధననష్టమాను యింతి వినుమా,

తే. షష్ఠివారములేకున్న సోకటంబు
నటులస్తప్తమివారంబునంటలేక
నాడిపరమైనదేశాలనంటిదిరుగు
యాడపింగళనాళులీవిధినియుండు.

తే. భానుమంగళగురుస్థిరంభాస్కరునివి
దక్కినవిచంద్రవారముల్తలపునెరుగు
వారములయందునాడులువరుసలేక
మారునడచినవారికిమారుతత్వమ్.

శుక్లపక్షంబున గురువాసరంబున నుదయకాలమందలి చంద్రస్వరం బభిముఖు గావలయు. కృష్ణపక్షంబున గురువారము ప్రాతఃకాలమందు సూర్యస్వరము నడువవలయు. భానువారమున చంద్రుడును, ఇందువారమున సూర్యుండు నివ్వధంబుగా నభిముఖంబయ్యెనేని మిక్కిలి భయం కలుగును. మరియు నేడువారమునకు భేదంబుగా నభిముఖ మయ్యెనేని మరణము వాటిల్లును.

:

యోగవిషయము.

యోగ మనగా బ్రత్యగత్తును, పరమాత్తును, ఘటాకాశమహాకాశములకు పరే యొక్కసంబంధము గలుగుట ఆశగా మనస్సు ననేకరీతులుగా సంఘరింపనీక తనయందే మగ్నము చేసికొనుట. ఇంద్రియములను వశపరచుకొనేచిత్తము నీశ్వరునియందు లయింపజేయుటయే యోగము.

మనస్సు దేనితో సమస్తపదార్థములను జూచుచుందుమో యట్టి నేత్రద్వయము యొక్క చూపునకు బహిర్వాప్తి తేకుండ దనను దాను జూచుకొనుట, నేర్పిన నది పరకు గనపడువస్తువులెల్లను నగపడవు. దీనికే యంతగృఖవాప్తి యని జెప్పదురు. అట్లు చూపెచ్చట లీనమగునో యచ్చటనే మనస్సునైతము లీనమగును. చూపును మనస్సు నెచ్చట లీనమగునో నచ్చటనే సోహస్వరూపముగ నుండెడు వాయువును లీనమగును. అచ్చటనే మనోమారుతములు లయమవుచున్నవి.

యోగాభ్యాసము జేయ దలపుగలవారలు గుహలయందుగాని లేక జనసంచారమును, దుర్భాసనయు, నల్లులు, దోమలు, చీమలు, మిట్టపల్లములును లేక విశాలమైయుండు సమధూమియందు ఒత్తుకొనకయుండునట్లు పులిచ్చెమునైన, కృష్ణాజినమునైన, దర్భాసనమునైన, వస్త్రమునైనను వేసికొని దానిమీద స్థిరచిత్తముతో పద్మాసనమున నడుము, మెడ, తల నిక్కించి యేతలంపునులేక గూర్చుండి యోగాభ్యాసము జేయవలయును. శోపమును దూరముగా విడువవలయును. ఉప్పు కారము మొదలగు తామసపదార్థములను దినక పాలు, నేయి, చక్కెర మొదలుగాగల సాత్విక మధుర పదార్థములనే దినవలయును. మితహారమును మితనిద్రయు నుండవలయును. ప్రథమములో బద్ధాసనము వేసికొని యొకగంటపేపు గదలక కూర్చుండియుండుట కభ్యాసము జేయవలయును.

ఆహార వివరము.

తేనె
పాలు
నేయి
మినుములు
గోధుమలు
పెసలు.

ఇవి సాత్వికాహారములు. ఆయుర్వృద్ధిని, శరీరశక్తిని, ఆరోగ్యమును, నుఖమును, స్వప్నధాతువృద్ధిని, జ్ఞానమును గలిగించును.

కారము, పులుసు, ఉప్పు, శేడమి, } ఇవి రాజసాహారములు. కామ
వగరు, చేదు చురుకు. } క్షోధాదులను ప్రబలజేయును.

జాములుగడచినది, రసహీనమైనది, దుగ్ధముగలది, } తామసాహారము.
చలిది ఎంగిలి, అపవిత్రతగల పదార్థములు.

● భోజనానంతరము యోగాభ్యాసము చేయగిట్టదు. తెల్లవారుజామున నాలుగు
గంటలవేళయే దీనికి ప్రశస్తమైనకాలము.

యోగములు నాలుగిధములు:— 1 మంత్రయోగము, 2' లయయోగము,
3 హటయోగము, 4 రాజయోగము.

మంత్రయోగము.

ధ్యానము:—పద్మాసనం వేసుకొని కిన్నులు మూస దృష్టి నాసికాగ్రమంది
● నిల్చి యిష్టదేవతను ధ్యానించుట.

లయయోగము.

రాధాయంత్రము:—నిగువ నాసికము జూస్తు తన్నీ రెండువ్రేళ్లచేతి రెండు
చవులరింగ్రములు మూసితే గిజ్జలు, ఘంట, శంఖము, వీణ, తాళము, పిల్లనగ్రావి,
మద్దెల, భేరిమృదంగము, మేఘనాదము వినబడును. మేఘనాదమందు మనస్సు లీన
మగును.

హటయోగము.

●
పూజాభీముద్ర:—చెవులు రెండు, కిన్నులు రెండు, ముక్కురింగ్రములు రెండు
మూసి నాయువును రెచక పూరకకుంభకాదులచేతిను సాధించి సుఖమ్మద్వారా సహ
స్రారం చేర్చుట.

రాజయోగము.

సాంఖ్యము, తారకము, అమనస్కమని మూడువిధములు: అందు,

సాంఖ్యయోగము.

సంఖ్యయే సాంఖ్యము. సంఖ్య యనగా లెక్క. అనగా జ్ఞానేంద్రియకణ్డం
ద్రియప్రాణవిషయపంచకములును, అంతఃకరణచతుష్టయమును అనెడు చతుర్వింశతి

ములును ప్రకృతియనియును, పంచవింశతిత్వత్వకు జీవుడనియును, పద్వీంశ తత్వత్వకుడు ఈశ్వరుడనియును, ఈ జీవేశ్వరసమైక్యమే సప్తవింశతితత్వత్వకచర బ్రహ్మమనియును, ఆ పరబ్రహ్మమే నేనని యిచ్ఛిధముగా అనుసంధానము చేయుటయే సాంఖ్యయోగము.

తారక యోగము.

పుట్టుటగిట్టుట లనెడి అలలుగల సంసారమను సముద్రమును దాటించునది యును, బ్రహ్మవిష్ణురుద్రామలచేత పాగడదగినదియును, బ్రహ్మహత్యాదిమహాపాప ములను నశింపజేయునదియును, కామక్రోధలోభమోహమదమత్సరడంభాదిదుష్కణ ములను సంహరించునదియును, నేను జీవుడ ననెడి యజ్ఞానమును తొలగించునదియును, పరబ్రహ్మము నేననెడు దివ్యజ్ఞానమువలన గలిగెనని రతిశయానందమును వర్ధిల్లజేయు నదియును, జేదముల కడపటిభాగమయిన జ్ఞానకాండముచేత విచారింపదగినదియు తారకయోగము.

క. వరుసన్ ఫేచరియనభూచరియన

మధ్యమయనంగషణ్ముఖయనగా

వరశాంభవియనగలవి

ధరలోపలముద్రలైదుతారకమనకున్.

తారకయోగమునకు ఫేచరీ, భూచరీ, మధ్యమ, షణ్ముఖీ, శాంభవి అనెడు పంచ ముద్రలు గలవు.

ఫేచరీముద్ర.

ఆ. కనులుమూసియైనగడువిచ్చియైన

భృమధ్యమమునజూపుమలచినిలిపి

యూర్ధ్వముఖముగాగనొనరజూచిన

నదిఫేచరియనుముద్రకీశవర్య.

తా. కన్నులు మూసియైనను మాయకయైనను ఉండి చూపును త్రిప్పి కనుబొమల నడుమను నిలిపి మీదిదిక్కుననున్న చిదాకాశమును చూచుట ఫేచరీముద్ర.

భూచరిముద్ర.

క. లోచనములుగదలింపక

యాచార్యోక్తస్వనాసికాగ్రంజెవుడున్

• గోచరముగజూచిననది

భూచరియనుముద్రయగునుబోధశరణ్యా.

తా. కన్నులను కదలింపక తన ముక్కు కొనను ముక్కువతో జూచుట భూచరి ముద్ర.

మధ్యలక్ష్యముద్ర.

• ఆ కనులుసగముమూసిఘననాసికామధ్య

సీమయందుజూవుజెదరనీక

నిలిసిమీదనున్ననిటలంబుగాంచిన

మధ్యలక్ష్యమగుగుమారతిలకా.

తా. కన్నులు సగము మూసి ముక్కునడుమను గ్రక్కన చూపులు నిలిసి మీద నున్న నుదురును కుదురుగ జూచుట మధ్యలక్ష్యముద్ర.

షణ్మఖముద్ర.

తే. కల్గలోచననాసాయుగంబుమూసి

మలచిభ్రామధ్యమమునజూవులనుపనమునిలిపి

వరనాదబిందుచిత్కళలగనుట

షణ్మఖముద్రయంద్రుసజ్జనులువత్స.

తా. చెవులను, కన్నులను, ముక్కులను మూసి బహిర్ముఖమైన దృష్టిని మనస్సును అంతర్ముఖము చేసి కనుబొమలనడుమ నిలిపి నాదబిందుకళలను జూచుట షణ్మఖముద్ర.

శాంభవీముద్ర.

శ్లో॥ అంతర్లక్ష్యంబహిర్దృష్టి ర్ని మేఘస్తేవవర్జితా |
ఏషాసాశాంభవీముద్రా నర్వతంత్రేఘగోపితా॥

క. అంతర్లక్ష్యబహిర

త్యంతవినిశ్చలసుదృష్టియపగతిపవన

స్వాంతవికారముగలయది

వితయగుచునొప్పుశాంభవీముద్రయనన్.

శా. ప్రాణాదిదశవాయువులను మనస్సు మొదలయిన పదునాలుగింద్రియములను జయించి కన్నులను తెరచికొని చూపులను చిదాకాశమున నిలిపి ఆకర్షణవింతలను జక్కగ జూచి చూపింపట శాంభవీముద్ర.

సీ. కనులు రెండుతమముగదియమూయుచును

నాసికాగ్రమునందునాటుదృష్టి

నిల్విననమవననిజసదాంశంబండు

లక్షణార్థముయీలక్ష్యమెగుగు

నమలనేత్రద్వయమద్దాంశమిళితంబు

చూపుచేనొసలనుజూటిపరచి

పాటింపనీదృష్టిపాడ్యమిలక్ష్యంబు

లక్షణంబులెరుంగులక్షణముగ

నేత్రములుక్రిందుమీదుగానిక్క బెట్ట

చూపుభ్రూయుగమందునసూటిపరచి

లలనయిటువంటిపూర్ణిమలక్ష్యమెరిగి

సలలితానందసంపత్ప్రసాదమొందు.

శాంభవీముద్రకు లక్ష్యములు మూడువిధములు : అనగా అమావాస్య, పాడ్యమి, పౌర్ణమి, లక్ష్యములు.

అమృతవాసలక్ష్యము.

కనులు మూసి నాసికాగ్రమందు దృష్టిని నిల్పుట.

పాద్యమిలక్ష్యము.

వెలుపల అర్థభాగము నాసికాగ్రమం దర్థభాగము దృష్టిని నిల్పుట.

పాద్యమిలక్ష్యము.

నేత్రములు క్రిందుమీదుగా నిక్కబెట్టి నాసికాగ్రమందు దృష్టిని నిల్పుట.
ఉపవాసికిని, తిండిబోతుకు, నిద్రబోతుకు, నిద్రబోవనివానికి యోగలక్ష్యములు అగోచరములు.

మితభక్తికి మితనిద్రయనకు యోగలక్ష్యములు గోచరము.

అంతర్లక్ష్యముచే పగమకళయందు మనస్సును చెర్చి రెండుజాములు నిష్కలపవలెను.

సంచయద్రులచే ఓంకారమందలి దశవిధనాదములను, చిన్నిందువును, చిత్తగలను ఆలింప దర్శింపవచ్చును.

నాదబిందుకళలను దర్శించుటచే నిగతిశయానందము గలుగును.

నాదబిందుకళలను వీక్షించుటచే మనస్సు లయించి సచ్చిదానందనిత్యనిర్మల పరబ్రహ్మమై యుండును.

నాదబిందుకళ దగ్ధనములేక మనస్సు కాంచల్యము కట్టదు.

గాజయోగముచేతనే మానసేంద్రియములు వశముచేసుకొనబడును.

నాదబిందుకళలయొక్క అనుభవానందముచే మనస్సు వశమగును.

షడ్బాణీమద్రచేత రెండుచెవులను మూసి ఆలింప ప్రణవదశవిధనాదములు మ్రోయును.

దశవిధనాదములు.

చిణి, చిణిచిణి, ఘంట, శంఖ, వీణ, తాళ, వేణు, ఖేరి, మృదంగం, మేఘనాదములు పది.

అ + ఉ + మ = ఓంకారము. హృదయమందు ఘంటానాదమువలె మ్రోయును.

హృదయమందు ఓంకారనాదమును వివక్ మనస్సు నిలువదు.

కనులు రెండు మూసి భృమధ్యమందు దృష్టి నిల్చి చిత్కళలను చూడవలయు.

మనస్సునందే పంచాకాశములు గనవలయును.

పంచాకాశములు.

హృదయాకాశంబునందు గుణరహితాకాశం, పరాకాశం, మహాకాశం, తత్వాకాశం, సూర్యాకాశం. ఇవి పంచాకాశములు అహోకింపవలయును.

పంచాకాశములమధ్యను వెలింగెడి చిత్కళలను తెలియవలయును.

పంచాకాశమధ్యమందు చిత్కళలు పృథివీధీప్తులవలె ప్రకాశించును. అసగౌ మణికాంతులవలె, సూర్యకాంతులవలె భే నుమండలమువగిది.

భృమధ్య ఉదయావలముమీద జ్ఞానసూర్యుడు దుదయించి ఏడ్వట తానైయ్యె వెలుగును.

ఫాలమునను దృష్టిచే జాగ్రత్తన్న సుషుప్తులనెడు త్రపురములను దహించి మోక్షస్వరూపుడౌను.

హృదయాకాశమధ్యమందు అగ్నిమండలము పుణ్యపాపమిత్రకర్తృములు భస్మము జేయును.

ప్రణవమాత్రముచే మనస్సంబంధములైన విషయములను దహించి బ్రహ్మనంద రసమును పానము చేయవలయును.

చంద్ర, సూర్య, అగ్ని త్రివిధమండలములను ఉత్పత్తిస్థానమైన హిరణ్యయ మండలము దృశ్యమగును.

సూర్య, చంద్ర, అగ్నిమండలములవలె హిరణ్యయమండలము ప్రకాశించును.

హిరణ్యయమండలము ఆపోజ్యోతియై ప్రకాశించును.

మహాతేజస్సు భృమధ్యముమీదుగ గనపడును.

భృమధ్యయందు హృదయాకాశంబున గమపించు వియన్దల, తేమా నుండల, మేఘమండల, విద్యున్నండల, తారామండల, జ్యోతిర్నండల, సూర్యమండల,

చంద్రమండల, ఐహిమండల, హిరణ్మయమండలంబులను దశమండలంబులు దశవిధ నాదంబులు గని విని నిర్వకల్పనిష్ఠను బొందవలయు.

నిర్వకల్పనిష్ఠచే మనఃశ్చలన ముడుగక నిశ్చలనము గలుగదు.

హంసతత్త్వము తెలిసిన ప్రాణవాయువు, బుద్ధి, మనస్సు కదలకుండును.

హంసచక్రము మనస్సునకు పరబ్రహ్మమునందు కూటమిచేత శోభిల్లును—

స్థూలశరీరముయొక్కయు, ప్రాణవాయువుయొక్కయు, అగ్రభాగమందున్నట్టి బుద్ధియే బిందువు. బిందు వందు తేజస్వీయై పరిమాత్యయొక్క ప్రతిఘాతయైన జీవుడే కిశి. ప్రాణాదివాయువులయొక్క ధ్వనియే ఓంకారనాదము.

నాదబిందుకిశిలయందు గనబడెడి అభిమానియైన జీవుని కనుపురుషుడే పరిబ్రహ్మము.

పద్మాసనస్థుడై చూపులు నిటలమందు నిల్చి ప్రణవనాదమును చిత్కళలను దర్శింపవలయు.

ప్రణవవాచ్యమైన పరబ్రహ్మము ఆధారచక్రముమీదలు సహస్రారచక్రము వరకు నిండియుండును.

నాదలయస్థానము సుఖమ్న దేశము.

ప్రాణవాయువు మనస్సు బ్రహ్మమం దైక్యమగును.

రేచకపూరకకుంభములుచే మనస్సుతోడ జీవహంస సంచరించు.

ప్రణవాంగమైన జీవహంస మనోమారుతములతోడ చేరి ఆరుచక్రములయందు నివారాస్థులందు ఇరువదియొక్కవేల యారునూరుమారులు సంచరించును.

ఉధ్వాసనిశ్వాసవాయువులు కుడి యెడమనాడు లందు సంచరించును. మనస్సా వాయువులను జూచుచు సార్వకాలము మధ్యమార్గమగు సుఖమ్ననాళమును జెంది సంచరించును.

ఈదపింగళనాథులకు పరమై సుఖమ్ననాడినాళము దీపించును. అందు హంసుండను పరబ్రహ్మము ప్రకాశించును.

జీవ, ఈశ్వరులును పరబ్రహ్మమం దైక్యమగునప్పుడు తనరూపముగా జేయును.

జీవుడే బిందువు, జ్యోతి నాదము.

జీవశివసంగమే కళ.

కళ తానె తానై వేలిగెడి పరబ్రహ్మమందు వికళమందును.

నాదబిందుకళ పరబ్రహ్మమందు మిళితము.

అఖండపరిపూర్ణసచ్చిదానందపరబ్రహ్మమై వెలుగుననుట.

హంసనాదబిందుకళలతో మనఃప్రాణాయులయందు గలయవస్థ తురీయ్యంబనియు, వున్ననియనియు, అమనస్కంబనియు నిర్వికల్ప సమాధియవును.

తారికయోగి సిద్ధి అనుదినము రెండుజాము లలవాటుజేసిన నిర్మలశ్చలచిత్తివృత్తి గల పురుషునకు ఆరుమాసములకు మందప్రజ్ఞునకు, సంవత్సరమునకు మూఢాత్మునకు, పన్నెండుసంవత్సరములకు సిద్ధించును.

సమాధికి విఘ్నములు.

రోగము, బడలిక, సందేహము, అజాగ్రత్త, సోమరితనము, విషయలోలత్వము, తపస్వీప్రాయము, స్థిరములేమి, బాధ, హీనత్వము, జాడ్యము, ఆయాసము, దగ్ధమొదలుగాగలవి. ఇవి యన్నప్పుడు సమాధులు చేయగిట్టదు. మున్నుండిగా ప్రతి బంధములను నివృత్తిజేసికొని సమాధినిష్ఠలకు బోవలయును.

చక్రవిషయము.

ప్రత్యక్షముగ గనబడెడి యీష్టాలదేహమందు మూలాధారమునుండి కి పాలకుహరమువరకు వీణాదండమువలె నొక వెన్నెముక యుండును.

శరీరముయొక్క వెనకభాగమున వీణాదండమువలె శిరస్సుపర్యంతమును వెన్నెముక యున్నది. దానిని బ్రహ్మదండియని జెప్పదురు.

వెన్నెముకమధ్యను గొట్టమువలె సూక్ష్మరూపముగనుండు రంధ్రమును బ్రహ్మనాడి యందురు. ఆనాడి ఈడపింగళనాడులకు మధ్యనుండినదై సుఖము యను పేర బరగుచున్నది. ఈ సుఖముయే బ్రహ్మత్వైక్య ప్రతిపాదక మైనది గనుక బ్రహ్మనాడియని జెప్పదురు. ఈ సుఖము కంతిగలముగా కుండలినీ శక్తిగలదు.

ఈ వీణాదండమునకు వీణకు మెట్లువలెనే యొకటిమీదనుకటిగా ముప్పది మూడు పూసలుండును. అందు మొదటియేడిటినే మెడపూసలని కడమ నిరువదారీటిని వెన్నుబూసలని జెప్పదురు. ఈ వెన్నెముకకే బ్రహ్మదండి. మేరువనను శ్చేరు.

ఈ పూసలనడుమ నాళముండును. అదియే సుషుమ్న నాళము. ఈ నాళముగుండ సుషుమ్న అశోముఖముగ మాలాధారమునకు వచ్చి మనస్సున విషయములకు పోవు నట్లు జేసి తాను తిరుగా యూర్ధ్వముఖముగా వ్యాపించుచు వెన్నపూసలను మెడ పూసలను దాటి పెద్దనాళముతో గలియును. ఈ పెద్దనాళమునకే బ్రహ్మరంధ్రమని పేరు.* ఈ సుషుమ్న సర్పాకారముగా నున్నందున వెన్నపామని జెప్పదురు. ఈ సుషుమ్న కడుకోమల మైనదియు బహుమృదువైనదియును గావున నేయపాయమును గలుగకుండ శిరస్సునందలి కపాలకుహరమనెడి దట్టమైన యెముకలపెట్టెలో నిమగ్న బడి యతిజాగ్రత్తతో గాపాడవలసివచ్చెను. ఈ సుషుమ్న యుండెడుస్థానము బ్రహ్మ రంధ్రము. ఇదియే ప్రాణాధారము.

శరీరముననుండు ముఖ్యములైన నూరునాడులలో మెక్కిక్కదానికి నూరేసి శాఖానాడులును ఆం దొక్కిక్క శాఖానాడికిని 72,000 సూక్ష్మనాడులు గలవు.

నాడు లనేకముగా గలవు. అందు ముఖ్యములగు పనింటిలో అతిముఖ్యమైనవి మూడునాడులు : అనగా,

1. సుషుమ్న :—అతికోమలయును సుకుహరమునై యీడపింగళలను నాడులతో మాలాధారమునుండి యూర్ధ్వముఖముగా బోయి కుండలీశక్తి యనుపేరితో గపాలకుహరమున బ్రవేశించి యచటనుండి నాలుకకొనకు జేరి సగస్యతి యనుపేరిట బ్రసిద్ధమగుచున్నది. ఈ సుషుమ్న పశ్చిమాభిముఖమై భృమధ్యమందు నీడపింగళ నాడులతో గలిసియుండును. ఆ స్థానమే త్రివేణిసంగమము, త్రికుటము, ఆజ్ఞా చక్రము నని జెప్పబడును. సుషుమ్న తెల్లనిరంగులది. గాన శుక్లనాడియని పర బ్రహ్మమునుగురించిన జ్ఞానమునకు సాధకము గావున బ్రహ్మనాడియనియును జెప్ప బడును.

2. ఈడ :—ఎడమముక్కుననుండి వాసనలను గ్రహించును. ఇదియే చంద్ర నాడి. ఈ నాడి ముక్కునుండి కపాలముదనుక పోవును. గనుక వాసనలను గ్రహింపజేయును.

3. పింగళ :—కుడిముక్కునుండి వాసనలను గ్రహించును. ఇదియే సూర్య నాడి. ఈ నాడియు ముక్కునుండి కపాలముదనుక పోవును. గనుక నిదియు వాసనలను గ్రహింపజేయును. ఈ యీడపింగళనాడులు సుషుమ్నతోగూడ నాధార చక్రమునుండి యూర్ధ్వముఖముగా బోయి భృమధ్యమందు జేరి గంగా యమునా

యను పేర్లుగలవి యగును. వీనివలననే ప్రాణవాయువునకు సంచారము గలుగును. గంగా యమునా సరస్వతులు గలియుస్థానము గనుక భూమధ్యమునకు త్రివేణీసంగమ మనుపేరు గలిగెను.

చెవులు, కన్నులు, ముక్కు, నాలుక వీనినుండి యేడునాడులు మేదస్సు (మెదడు) నందు సుషుమ్నతో గలియును. ఆస్థానమునే బ్రహ్మరంధ్రమనియు స్తవ పథయనియుం జెప్పదురు. అచ్చటనే సహస్రారముండును. శ్రోత్రచక్షుర్జిహ్వ ప్రాణములనుండి పోవునాడులు కలియుస్థానము గనుక దీనినే సహస్రస్థానమనియు, (శృంగాటక) మనియు జెప్పదురు.

బ్రహ్మరంధ్రము :—భూపతన మైనతోడనే బిడ్డలకు నడనెత్తిని మృదువైనగుంట (భూపతన మైనదిమొదలు బిడ్డలకు మాడన జమురుబెట్టి పసపురాచుట యాచారమని సర్వత్ర తెలిసినవిషయమే. ఇట్లు దినదినమును జమురు రాయరాయ నాగుంట పూడి కనబడకుండును. పండ్రెండుసంవత్సరములకు నెమకలన్నియు నశుకుకొని తల గట్టి పడును) యొకటి యుండును. ఆ గుంటకు దిగువతట్టన నొక కమలముండును. దీనికే సహస్రారకమల (ఈ కమలమునకే బ్రహ్మరంధ్రమనియు, ఈ కమలముయొక్క మధ్యనుండెడినాళమునకే సుషుమ్ననాళమనియుం జేరులు.) మని పేరు. శిశువు గర్భములో నున్నప్పుడు ఈ కమలము వికసించియుండును. ఆ కారణముననే గర్భము లోని బిడ్డలకు నేడవమాసము మొదలు భూపతనమువరకు జ్ఞానము పెండ్లై భూపతన మైనతోడనే యజ్ఞానమనెడి మాయ యావరించి యీ కమలము ముకుళించుకొని పోవును.

మూలాధారంబునకు నెనిమిదంగుళములమీద సుషుమ్ననాళము ననుసరించి నాడి చక్రమున్నది. ఆ నాడిచక్రమునుండి కుహూనాడి, సిసీవాలీనాడి, రక్తాహ్వయనాడి యను మాడునాడులు నగోముఖవ్యాపనముగలవై యుండును. ఆ నాడీచక్రమునుండి యనేకనాడులు లూర్ధ్వముఖవ్యాపనముగలవై యుండును. నాడులకు గూడలిస్థానమై వానిలో గొన్నిటి నగోముఖముగను గొన్నిటి మాధ్వముఖముగను వ్యాపింపజేయు మధ్యమస్థానము గనుక నాడీచక్రమని జెప్పబడును. తొమ్మైముకకును వీణాదండమున కును మధ్యను అగోముఖముగ న్రేలాడు మాంసపిండమునే హృదయమని జెప్పదురు. ఇదియే హృత్స్పంధరీకము. ఇందు జీవాత్మయుండును. మేదస్సునుండియే సుషుమ్ననాళ ద్వారమున నిక్కిడికి నాడులు వచ్చును. మరియు నీ సుషుమ్న మూలాధారమునుండి

తీరిగి వెళ్ళునపుడు తనతోడ నుండెడి నీడపింగళయను నిరుచేడియల నిరుప్రక్కల నిడుకొని నూరునాడులతో ననాహతమునకు పచ్చి యా నూరునాడుల నక్కడ విడచి యూర్ధ్వముఖవ్యాపినియై శరస్సునకు బోవును. మరియు పసిబిడ్డలు గర్భములో నున్న కాలమునందు దల్లి భుజించిన యన్నపానాదులరసమును తమ నాభియందుండెడి తీగగుండ గ్రహించి యందువలన వృద్ధి నొందెదరు. భూపతన మైనతోడోడన నా తీగను గోయుదురు. గర్భమందున్న కాలములో వాగింద్రియవ్యాపారము లేదు. నోటితో దినుటయును లేదు. ఈ తీగయే తపగ్రహణమున కాధారము. ఈ నాభినాళమును నవద్వారములకంటె మించిన యొక ద్వారమని జెప్పదురు.

వీణకు తంతులవలె నీ వీణాదండమునకు గుదస్థానమునుండి కపాలమువరకు నొకటివీణాద సొకటిగా మూలాధారము, స్వాధిస్థానము, మణిపూరకము, అనాహతము, విశుద్ధము, ఆశ్లేయము, సహస్రారము ననెడు సప్తచక్రములు గలవు. అందు మొదటియారును పట్కములములని యెన్నబడును. సుషుమ్న నాడి నీ యారు కమలములగుండా సంపదించును. గనుక నీ యారుకమలములకును సుషుమ్న నాళ మందలి నాడులతో సంబంధముగలదు.

పట్కములములు.

శ్లో॥ మూలాధారంగుదస్థానం స్వాధిస్థానంతు మేహనం |
నాభిస్తుమణిపూరాఖ్యం హృదాయాబ్జమనాహతం |
తాలుమూలంవిశుద్ధాఖ్య మాజ్ఞాఖ్యంనిటలాంబుజం |
సహస్రారంబ్రహ్మరంధ్ర మిద్యాగమవిదోవిదుః॥

1. మూలాధారము :—గుదస్థానమందు నాల్గదశములుగల కమలముండును. వ, శ, మ, స అనెడు నాలుగును బీజములు. ఈ కమలమున కధిపతియగు గణపతికి అజపా గాయత్రీమంత్రజపమున ఆరువందలుహంసలు సమర్పించబడును. ఇది పృథివికి స్థానము గాన దీనికిని ముక్కునకును సంబంధము. ఇది మలవిసర్జనమునకు గారణము. (అపరంజీవస్మై) విషయంబులు—సుగంధ, దుర్గంధ, సుగంధీమిశ్రద్దుర్గంధ, దుర్గంధ మిశ్రసుగంధంబులు నాలుగుదశంబులు.

2. స్వాధిస్థానము :—మూత్రద్వారమందు ఆరుదశములుగల కమలముండును. బ, భ, మ, య, ర, ల యనెడు నారును బీజములు. ఈ కమలమున కధిపతియగు

సరస్వతితో గూడియుండు బ్రహ్మకు అజపా గాయత్రీమంత్రజపమున ఆరువేలహంసలు సమర్పించబడును. ఇది జలమునకు స్థానము గాన దీనికిని నాలుకకును సంబంధము. ఇది మూత్రవిసర్జనకు శుక్లశోణితములవిసర్జనమునకును గారణము. (తెల్లనిరంగు) విషయంబులు—వగరు, తీపు, ఉప్పు, కారిము, చేదు, పులుసు అని ఆరుదశంబులు.

8. మణిపూగకము :—నాభీయందు పదిదశములుగల కమలముండును. డ, ధ, ణ, త, ధ, ద, ధ, న, ప, ఘ అనెడు పదియును బీజములు. ఈ కమలమున కధిపతి యగు లక్ష్మీతో గూడియుండు విష్ణునకు నజపా గాయత్రీమంత్రజపమున ఆరువేల హంసలు సమర్పించబడును. ఇది అగ్నికి స్థానము గాన దీనికిని గన్నులకును సంబంధము. ఇందలి యగ్ని భుజించిన సమస్తపదార్థములను జీర్ణముజేయును. ఇదియే చిత్తమునకు స్థానము. (ఎఱ్ఱనిరంగు) విషయంబులు—తెలుపు, నలుపు, పసపు, ఆకుపచ్చ, ఎఱుపు, మిశ్రము, లావు, సన్నము, పొట్టి, పొడుగు పదిదశంబులు.

4. అనాహతము :—వక్షస్థలమందు అొమ్మైముకకును వీణాదండమునకును మధ్య నుండెడి హృత్పద్మము. ఇది పండ్రెండుదశములుగల కమలము. క, ఖ, గ, ఘ, జ, చ, ఛ, ఙ, ఝ, ఞ, ట, ఠ అనెడు పండ్రెండును బీజములు. ఈ కమలమున కధిపతి యగు పార్వతితో గూడియుండు రుద్రునకు అజపా గాయత్రీమంత్రజపమున ఆరువేలహంసలు సమర్పించబడును. ఇది వాయువునకు స్థానము గాన దీనికిని త్వగింద్రియమునకును సంబంధము. ఇదియే ప్రాణవాయుసంచారమునకును అహంకారమునకును స్థానము. (ఆకుపచ్చపన్నె) విషయములు—శీత, ఉష్ణ, శీతమిశ్రోష్ణ, ఉష్ణమిశ్రశీత, మృదు, కఠినస్పర్శంబులారము అల్ప అధికంబులచేత పండ్రెండుదశంబులు.

కంఠమునకు గ్రిందుగను బొడ్డునకు జానెడు మీదుగనుండి యధోముఖముగ ప్రేలాడు మాంససింహుడు హృత్పద్మమందు పరమాత్మ యున్నాడు.

కొట్టబడకయే మ్రోగుచుండెడు ననాహతమందు శబ్దము పుట్టును. ధ్వని యుండుటవలన శబ్దము కలుగును. ధ్వనియందు వెలుగును. ఆ వెలుగునందు మనస్సు నున్నది. మనోలీనయైన చోముక్తి కలుగును. దీనినే యమనస్కమనియు జెప్పదురు.

మనసును స్వాధీనముచేసుకొనుటకు మున్నందుగా ననాహతమందు దృష్టిని నిలిపినచో శబ్దమంతయు నణగి ప్రణవనాదము ధ్వని వినబడును. అటుల నభ్యాసము చేయునుజేయును ప్రణవనాదము తగ్గి స్వప్రకాశము గనబడును. దానినే ఆత్మజ్యోతియని జెప్పదురు.

పిమ్మట హిరణ్మయకోశమగు మనస్సుయొక్క నిజమగు స్వరూపము తెలియును. అప్పటికిని సాత్వికాహంకారముండును. మనస్సు పరబ్రహ్మమును జూడలేకపోయినను పరబ్రహ్మముం దైక్యమగును. ఈ చక్రముందు గొట్టబడకయే దశవిధప్రణావనాదములు ప్రొగుచుండును. గనుక అనాహతచక్రమని జెప్పబడుచున్నది. ఈ నాదానుభవము యోగాభ్యాసముగలవారికే తెలియును. నాదమనగా మూలాధారమునుండి హృదయమున బుట్టిన సంగీతధ్వని. ఉండలీయోగముచేత నాదబ్రహ్మమును లేపి యానందమును జెందవలయును.

5. విశుద్ధము :—కింఠస్థానమందు బదియారుదశములుగల కిమలముండును. అ, ఆ, ఇ, ఈ, ఉ, ఊ, ఋ, ఋ, ఌ, య, ఏ, ఐ, ఓ, ఔ, అం, అః అనెడి పదునారును బీజములు. ఈ కిమలమున కధిపతియగు నీశ్వరునకు నజపా గాయత్రీమంత్రజపమున వెయ్యిహంసలు సమర్పింపబడును. ఇది యాకాశహంసము గాన జవులతో సంబంధము గలిగియుండును. ఇదియే మనస్సునకు స్థానము. సమస్తభూతములయందుండెడి చూత్త సహస్రారమందుండి విశుద్ధసిక్రియనుండలి పదియారుదశంబులను పీక్షించుచుండును. (నీలవర్ణం) విషయంబులు—అకారాదిషోడశస్వరూప శబ్దంబులే షోడశదళంబులు.

6. అజ్ఞాచక్రము :—ధ్వామగ్ర్యమందు రెండుదశములుగల కిమలముండును. హం, క్షం యనునవి బీజములు. ఈ కిమలమున కధిపతియగు సదాశివునకు నజపా గాయత్రీమంత్రజపమున వెయ్యిహంసలు సమర్పింపబడును. ఇది బుద్ధికి స్థానము. మనస్సునకు కింఠము స్థాన మైనను సకలేంద్రియవ్యాపారములు చేయుటయందు అజ్ఞాచక్రమునకు వచ్చును గనుక మనస్సునకు విషయములుగల సంకల్పవికల్పములే యీ చక్రమునకు రెండుదశములని చెప్పబడెను. (మాణిక్యవర్ణము) విషయంబులు—సంకల్పవికల్పములు రెండుదశంబులు.

మొదటి యైదుచక్రంబులయందు హఠయోగులు క్రమముగ మనస్సు నిలిపి వాయునిరోధము జేసి అభ్యసించెదరు. రాజయోగులు అజ్ఞాసహస్రారచక్రములయందే అభ్యాసము జేసెదరు. ఇదియే ముక్తికాంతకు స్థానము. ఇచ్చట ముక్తికాంత లేక జ్ఞానకాంతతో సంయోగమే జీవన్ముక్తి. ఇదియే జీవేశ్వరైక్యము. దీనినే త్రినేత్రమనియు జెప్పుదురు.

కుండలీశక్తిరూప మైన బిందుతత్వము జగద్వ్యవహారవృత్తి గలిగినప్పుడు నిలువ నాధార మైనందున మూలాధారమనియు, ప్రభావము చూప తనచేత నధిష్ఠింపబడుట వలన స్వాధిష్ఠానమనియు, సాధకుడు తన్ను నారాధించు సమయమున మణిపూరకములై మ్రోగుచుండు అంజెలు, కడియములు, కిరీటులు, భుజకీర్తలు మొదలగు నగలచేత తనశరీరము నిండించెడి స్థానమగుటవలన మణిపూరకమనియు, సాధకుడు పూజాకాల మందు విఘ్నకారులగు దుష్టభూతభేతాశరాక్షసాదులపోకి కు మంగళవాద్యములు చేయుట ప్రసిద్ధము గనుక సాధకునకు సాహాయ్యముగ కొట్టకనే చిణి, చిణిచిణి, ఘంట, శంఖ, నీలా, తాళ, వేణు, భేరీ, మృదంగ మేఘధ్వనులు కలుగుచుండుటవలన అనాహతమనియు, సాధకుడు శుద్ధస్పటికాకృతిగా తన్ను ధ్యానించుచోటగుటచేత విశుద్ధమనియు, తనయాత్మ చెల్లించు స్థలమగుటవలన యాజ్ఞాచక్రమనియు, పద్మచక్రములకు బేల్లి గలిగెను.

సహస్రారము :- ఈ కిమల మాజ్ఞాచక్రమునకు మీదుగ గపాలకుహరమం దుండును. ఈ కిమలమున కెనిమిదిదళములు గలవు. ఒక్కొక్కదళమునందు నూట ఇరువదియైదు రేకులు. అట్లా కిమలమునకు వెయ్యిరేకులు కలిగియుండును. ఈ చక్రాధిపతియగు పరమాత్మకు అజపా గాయత్రీమంత్రజపమున వెయ్యిహంసలు సమర్పింపబడును. ఎనిమిదిదళములు గలిగియుండుటచేత నద్వైతశుద్ధిమనియు, వేయి రేకులు గలిగియుండుటచేత సహస్రారమనియు జెప్పబడును.

దాదలమధ్యను స్తనమువలెనే త్రేలాడు మాంసఖండముండును. అది కిపాల కుహరమును జీల్చుకొని వెలుపలికి వచ్చి వేరుగా గనపడుచున్నది. ఇదియే బ్రహ్మ స్వరూపప్రాప్తికి మార్గము. దీనినే కొండనాలుకయని జెప్పదురు.

పంచాక్షరీస్థానములు.

నకారము...పుణివీతత్వము - ఆధారచక్రము.

మకారము...అపోతత్వము - స్వాధిష్ఠానచక్రము.

శ్మికారము...అగ్నితత్వము - మణిపూరచక్రము.

వాకారము...వాయుతత్వము - అనాహతచక్రము.

యకారము...అకాశతత్వము - విశుద్ధచక్రము.

ఓంకారము - ఆజ్ఞాచక్రము.

ఈ యన్నిటి సంఘటికరణము సహస్రారము.

పరమాత్మస్థానములు.

పరమాత్మ-స్థూలశరీరమందు... అొ మైముకతును వీణాదండమునకును మధ్యను వ్రేలాడు మాంసఖండమందుండును. •

• నూత్నశరీరమందు... నేత్రస్థానమందుండును.

కారణశరీరమందు... దండలమధ్యను వ్రేలాడు మాంసఖండమందుండును.

మహాకారణశరీరమందు... కపాలకుహరమండలి సహస్రారచక్రమందుండును.

శరీరరహితమందు... సర్వవ్యాపక మై యంతర్బాహ్యములయందు సర్వత్రా నిండి నిబిడికృత మై యుండును.

తాలువులమధ్యను వ్రేలాడుచుండెడి మృదువగు మాంసఖండమునుండియే యోగానుభవముగలవారలకు సుధ (అమృతము) ప్రవించుచుండును. ఆనుభాషానమండలి నిగంతరసుఖము వారికి తెలియవలెను గాన ఇది పరమాత్మస్థానముగా నెంచబడినది.

అజ్ఞాచక్రమునకుమీద పండ్రెండంగుళములదూరమున సహస్రారచక్ర ముండుటచేత నిది ద్వాదశాంతమని జెప్పబడును. అజ్ఞాచక్రమునకుపైని మొక యంగుళమువరకు శక్తియని, దానిపైని మూడంగుళములవరకు వ్యాపినియని, ఆవల నాలుగంగుళములదాక సమనయనియు, ఆ మీద నాలుగంగుళములవరకు స్పృశనియనియు సుషుమ్నకు బేరులు.

ఈ యష్టదశపద్దమందు హంస.

1. తూర్పుదశముమీద వాలిన—పుణ్యమతియై పుణ్యకర్తములను జేయ దలంపును;
2. ఆగ్నేయదశముమీద వాలిన—నిద్రాలస్యములు సోమరితనమును;
3. దక్షిణపుడశముమీద వాలిన—కృతపువనులు చేయ తలంపును;
4. నైఋతిదశముమీద వాలిన—పాపకర్తములను జేయ దలంచును;
5. పశ్చిమదశముమీద వాలిన—అటపాటలయందు దలంపును;
6. వాయువ్యదశముమీద వాలిన—గమనాగమనంబులు చేయ తలంచును;
7. ఉత్తరపువశముమీద వాలిన—సంభోగములయం దిత్సయును వివిధపదార్థముల ననుభవించవలెనని తలంచును;

ముల ననుభవించవలెనని తలంచును;

8. ఈశాన్యదశముమీద వాలిన—అన్నదానము, ద్రవ్యదానము, భూదానము మొదలు గాగల దానములు చేయవలయునని దలంచును;

కమలమధ్యమందుండిన—వైరాగ్యము, పరమోపశాంతి, శమదమోచరతి, లిటీతా
శ్రద్ధాసమాధానములు మొదలగు సత్వగుణములును ;

కమలముయొక్కయగ్రమున—అనగా శేషగుణలయందుండిన జాగ్రదవస్థ
యును ;

ఆ శేషగుణలమధ్య దుద్భుతమైనుండిన—స్వప్నావస్థయును ;

పద్మనాళమున దిగిన—సుషుప్త్యవస్థయును గలగును.

ఈ పద్మమును విడుచుటయే టురీయ్యము. అదియే సన్యాసము. అట్లు గాన
మనస్సు సూర్యముఖవాప్యపసము జేసి మెల్లన మూలాధారింబు దాటుటవలన పృథివీ
తత్త్వంబు జయంబగును. పిమ్మట స్వాధిస్థానకమలంబున కెక్కి యొక నిమగ్నముండి
యంత నదియు నతిక్రమించుటవలన జలతత్త్వంబు జయంబగును. అనంతరము మణి
పూరకమలంబున బ్రవేశించి యందుండెడి సమానవాయువును గూడి యా కమలము
దాటుటవలన తేజోతత్త్వంబు జయంబగును. అంత ననాహతకమలంబు జేరి యందలి
ప్రాణవాయువును గలసి యా కమలమును దాటుటవలన వాయుతత్త్వంబు జయం
బగును. విశుద్ధకమలంబుం జేరి యందలి యుదానవాయువును గలసి యా కమలమును
దాటుటవలన నాకాశతత్త్వము జయంబగును. ఆ పిమ్మట నాజ్ఞాచక్రంబు జేరి యందు
స్థిరముగా నిలచి మట్టు మధ్యాహ్నమందలి నూర్యునివలెనే నివాతస్థానంబు (గాలిలేని
చోట) నందుండెడి దీపంబుల బోలియుండి యదియు నతిక్రమించుటవలన మనస్తత్త్వంబు
జయంబగును. అందుండి మెల్లన జంద్రమండలంబు దాటుటవలన సహస్రాక్షికమల
వాసుండును గురుస్వరూపుండు నగును. నాదబిందుకళల నతిక్రమించి సహస్రాక్ష
కమలమందు జేరి సుఖానీనుండై యణిమాద్యప్తసిద్ధులును, దూర్గశ్రవణ ఆకాశగమన
ములసిద్ధియును గలిగి నిగ్రహానుగ్రహసామర్థ్యము గలిగి త్రికాలజ్ఞానియై సమస్తలోక
ములయందలి సమస్తవ్యాపారములను గగతలామలకముగా గనుగొనుచు సర్వజ్ఞుండై
యుండును. ఇది సమస్తయోగములకు రాజయోగమని జెప్పబడును. అట్టి రాజయోగ
మధ్యసింఛి కృతార్థులు గావలయును.

సుషుప్తు నాడి మధ్యమందు మెరుపుదీగ యున్నది. ఈ మెరుపుదీగయందలి
కాంతికే కళయనియు, నాకళలో నిష్కళయే పరబ్రహ్మస్వరూపమనియుం జెప్పదురు,

హాసవిషయము.

మూలాధారంబునకంటె రెండంగుళములమీదను, స్వాధిస్థానంబునకు రెండంగుళములదిగువను కుక్కుటాండంబువలె నాడీచక్రముండును. దానియందు డెబ్బదిరెండు వేలనాడులు పుట్టి శరీరంబున వ్యాపించుకొనియుండును. వానిలో పది నాడులు ముఖ్యంబులు. వీనిలో మూడునాడు లతిముఖ్యంబులు. (అనగా ఈడపింగళసుఖమ్మ నాడులు.)

హంస యనగా ఉచ్చాసనిశ్వాసంబులు. దీనికే ప్రాణమనియు జెప్పదురు. హకారబిందుసకారములే హంస. హకారము శివబీజము. సకారము శక్తిబీజము. ఈ రెంటిమధ్యను శివశక్తిలకు విక్రస్థానమై బిందురూపమగు బుద్ధితత్వము బ్రకాశించుచుండును. హకారమే శుక్లము. సకారమే రక్తము. ఈ రెంటియొక్కసంయోగమే బిందువు. హకారమే సూర్యనాడి లేక పింగళయని చెప్పబడి ఓడిముక్కిన వాయువును బీల్చును. సకారమే చంద్రనాడి లేక ఈడయని చెప్పబడి ఎడమముక్కిన వాయువును బీల్చును. మధ్యనుండెడి బింగువుననే తేజోనాడియని లేక సుఖమ్మయని జెప్పబడును. సకారము శక్తిబీజము గనుక బుద్ధి శకారమువైపున దిరిగినప్పుడు ప్రపంచవిషయజ్ఞానమును హకారమువైపున దిరిగినప్పుడు నిర్విషయజ్ఞానమున్న కలుగును. ఈ మూడే నాదబిందుకళలు.

ఈ హంస ప్రాణవాయురూపమున ప్రత్యక్షముగ కనబడును.

ప్రాణము—అనగా లోపలికిపోయి వెలుపలికి వచ్చుశ్వాసము.

; 1 ప్రాణము—4 సెకండ్లకాలము.

6 ప్రాణములు—1 ఫలము లేక 1 విఘడియ.

15 ప్రాణములు—1 నిమిషము లేక 1 మినుట.

60 నిమిషములు—1 గంట.

24 గంటలు—1 దినము.

గనుక దినమునకు ప్రాణములు 21,600.

ఈ హంస మూలాధార స్వాధిస్థానమణి పూరకనవాహతవిశుద్ధయాజ్ఞేయంబులను షడాధారంబుల జాట్టి తిరుగుచుండును. ఆగోహణము అవగోహణములే సోహము. కనుక నాదబ్రహ్మమును లేపి యానందించవలయును, లేచక పూరకములే ఆగోహణ అవగోహణంబులని తెలియునది,

త్రివేణిసంగమము, త్రిశూటము, శృంగాటము, చతుష్పదము. ఇదే ఆంజ్ఞ చక్రము, భూమధ్యం. దీనికి 12 అంగుళములమీద బ్రహ్మరంధ్రము. ఇదే ద్వాదశాంతము. దీనియందు వేయిదళములుగల సహస్రారచక్రము గలదు. అది 125 చిన్న రేఖలుగల 8 పెద్దరేఖలు గలిగియుండును. ఇదే అష్టదళపద్మము. దీనిమధ్యమందు శివబీజమైన హాకారమును, శక్తిబీజమైన సకారమును ఈ రెంటినడుమ త్రాసుముంటి వలె శివశక్తులకు ఐక్యస్థానము. దీని తెలిసి లక్ష్యముంచినవారే పరమహంసలు, అపధూతలు, జీవన్ముక్తులు.

అకారబిందుసకారములే నాడబిందుకళలు, సోమసూర్యాగ్నిమండలములు.

హాకారబిందుసకారములు తమ్ము నమ్మినవారి సహస్రారబంధము పరించినవి గావున హంస యనబడును.

అక్షివిషయము.

అక్షి యనగా నేత్రము. ఇంద్రియములలో ప్రధానమగు నేత్రమునుగురించి చెప్పబడును.

నేత్రమునకు మధ్యను గోచ్యముగ అంగుష్ఠనాత్రపురుషుడగు పరమాత్మ యున్నాడు.

నేత్రస్థానమందుండెడి నల్లగుడ్డనకే నల్లగలువయని జెప్పదురు. అందు మధ్యను నివ్వలిధాన్యపుముల్లువలెనే అతిసూక్ష్మమగు రంధ్రమున్నది. అందు విద్యుక్లేఖ యనెడు మెఱుపుతీగె ప్రకాశించుచుండును. అది యేకళ. నిష్కళయే పరమాత్మ స్వరూపము. ఈ నేత్రస్థానమే పరమాత్మస్థానమని పెద్దలు జెప్పదురు. ఈ కళయే ముక్తికాంతయనియు, జ్యోతియనియు, స్వప్రకాశమనియు జెప్పదురు. ఈ ప్రకాశమువల్లనే సూర్యునికి ప్రకాశము గలిగినది. సూర్యునివలన చంద్రునికి ప్రకాశము గలిగినది. కావున వెలుగునకు కారణము కళయేయని తెలియునది. ఇదియ హిరణ్మయకోశము.

సూర్యునియొక్క కాంతి తెలుపు అని సర్వత్ర తెలిసినవిషయమే. అదియే శుద్ధసత్వప్రధానము. సూర్యకాంతి ప్రత్యక్షముగ తెలుపురంగు గలజైనను నిజముగ చూడగా వివిధరంగులయొక్క చేరికయని తెలియగలదు.

సూర్యకాంతి ముక్కునాపు అద్దముచేత భాగించబడి వివిధరంగులైనట్లు శేత్ర స్థానమందును రెండురంగులు గలవు.

1. ఎరుపు.

2. నారింజపండువర్ణము (ఎరుపు పసుపు కలసిన వర్ణము.)

3. పసుపువచ్చువర్ణము.

4. ఆసుపువర్ణము.

5. నీలవర్ణము. దీనికి నల్లగుడ్డు అని జెప్పదురు.

6. సునీలవర్ణము. ఇదియే పాప.

7. ఇంద్రనీలవర్ణము.

అద్దమును దెచ్చి అందులో ప్రతిబింబమును జూచినచో అన్నిరంగులు తెలియ గలవు. ఈ యేడురంగులు సప్తచక్రంబులనియు, అందలికళయే సుమమ్నయనియు, నిష్కళయే పరబ్రహ్మస్వరూపమనియు పెద్దలు జెప్పదురు. 2, 3, 4 రంగులు కలిపి తెలుపుగా నెన్నబడును.

ఎఱుపు :—తెల్లగుడ్డుచుట్టూ ఉండేది. పృథివీతత్వము, క్రియాశక్తి, బ్రహ్మ ఆధిదేవత, అకారంమాతృక, అన్నమయకోశము, సద్వోజాతముఖము.

తెలుపు :—తెల్లగుడ్డు. ఆపోతత్వము, జ్ఞానశక్తి, విష్ణుయధిదేవత, ఉకారం మాతృక, ప్రాణమయకోశము, వామదేవముఖము.

నలుపు :—తెల్లగుడ్డు మధ్యనుండు నల్లగుడ్డు. తేజోతత్వము, ఇచ్ఛాశక్తి, రుద్రుడధిదేవత, మకారంమాతృక, మనోమయకోశము, తత్పురుషముఖము.

సునీలము :—నల్లగుడ్డు మధ్యనుండు నీల మైన పాప. వాయుతత్వము, ఆదిశక్తి, ఈశ్వరుడధిదేవత, అర్ధమాతృక, విజ్ఞానమయకోశము, అహోరముఖము.

ఇంద్రనీలము :—పాపమధ్యను వెలిగేకళ. ఆకాశతత్వము, ధరాశక్తి, సదా శివుడధిదేవత, ఓంకారంమాతృక, ఆనందమయకోశము, ఈశానముఖము.

—ఈ యేడురంగులైదుచక్రములనియు, విందువే ఆక్షాచక్రమనియు, కళయే సహస్రారమనియు, నిష్కళయే పరబ్రహ్మస్వరూపమనియు తెలియునది.

నల్లగుడ్డునకే :—అండాండమనియు, గంగయనియు, చంద్రమండలమనియు, నాదమనియు, ఈడయనియు, కామాక్షియనియు, ఘాలదేహమనియు, జాగ్రదవస్థయనియు, తమోగుణమనియు.

పాపకే :—పిండాండమనియు, యమునయనియు, నీలతోయదమనియు, సూర్యమండలమనియు, బిందువనియు, పింగళయనియు, మీనాక్షియనియు, సూక్ష్మశరీరమనియు, స్వప్నావస్థయనియు, రాజసగుణమనియు.

పాశమధ్యమ వెలిగేకళకే :—బ్రహ్మాండమనియు, సరస్వతియనియు, విద్యుల్లేఖయనియు, అగ్నిమండలమనియు, కళయనియు, సుఖమ్నయనియు, విశాలాక్షియనియు, కారణదేహమనియు, మహాకారణమనియు, సుషుప్తివస్థయనియు, తుర్యావస్థయనియు, సాత్వికగుణమనియు జెప్పదురు.

ఈ కళలో నిష్కలయే పరబ్రహ్మస్వరూపము.

పృథివ్యాపస్తేజోవాయురాకాశము లనెడు పంచభూతములు. క్రియాశక్తి, జ్ఞానశక్తి, ఇచ్ఛాశక్తి, ఆదిశక్తి, పరాశక్తి యనెడి పంచశక్తులును ; బ్రహ్మ, విష్ణు, రుద్ర, ఈశ్వర, సదాశివు లనియెడి పంచదైవతములును ; అకార, ఉకార, మకార, అర్ధమాతృక, ఓంకారము లనియెడు పంచమాతృకలును ; అన్నమయ, ప్రాణమయ, మనోమయ, విజ్ఞానమయ, ఆనందమయము లనెడు పంచకోశంబులును ; అండాండ, పిండాండ, బ్రహ్మాండము లనియెడు అండత్రయమును ; గంగా, యమునా, సరస్వతు లనియెడు వేడిత్రయమును ; సూర్య, చంద్రాగ్నిమండలంబు లనియెడు మండలత్రయంబును నాదబిందుకళలును ; ఈడ, పింగళ, సుఖమ్నలును ; కామాక్షి, మీనాక్షి, విశాలాక్షి యనియెడు అక్షిత్రయమును సత్త్వరజస్తమోగుణంబులును ; మూలాధారస్వాధిష్ఠానమణిపూరకననాహతవిశుద్ధయాజ్ఞానసహస్రారంబు లనియెడు సప్తచక్రంబులును ; ఘాలసూక్ష్మకారణశరీరంబు లనియెడు శరీరత్రయంబును ; జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తు లనియెడు అవస్థాత్రయంబును ; సేత్రాస్థానమందే నిరూపించబడి యెను. సమస్తవృత్తులును సేత్రాస్థానమందే పుట్టును. నిద్రయును సంగమమందలి కోరికయును అచ్చటనే కలుగును. రేతోష్ణలనము ఆస్థానమునందే కలుగును. కావుననే రేతోష్ణలన మప్పుడు నీరసమును, నిస్తాగ్రిణయును, సేత్రమలయందు ఋతువును కలుగును. ఇది స్వానుభవమువల్లనే తెలియగలదు.

అతిసూక్ష్మములగు అణువులకంటె అణువును, అతిస్థూలమైన మహాత్ముకంటె మహాత్మును యగు పరమాత్మ జంతువులయొక్క బుద్ధి గుహాయందుండును.

నేత్రమందలి పాపకు మధ్యస్థ నివ్వరిముల్లువంటి అతిసూక్ష్మమగు రంధ్రమున్నది. ఇక్కడనుంచియే నాడులు కపాలమునకు బోవును. ఆ రంధ్రమధ్యమందు ముక్తికాంత యున్నది. ఈ నాళమే నడినాళమనియు, బ్రహ్మరంధ్రమనియు, మేరుశిఖరమనియు, సుషుమ్ననాళమనియు చెప్పుదురు. అందుండెడి ముక్తికాంతకే కళయనియును, ఆపోజ్యోతియనియును జెప్పుదురు.

మనస్సును క్రమక్రమముగా లీనముజేసి చూచెడివాడున్ను, హిందూబడునది యును లేక నిరామయుడై తుర్రావస్థను పొంది ముక్తి సొందవలయును. మనస్సును వృత్తిరహితము జేసి యనుభవజ్ఞులు గావలయును.

అక్షరుడు:—రక్త, స్పేష్, కృష్ణ, నీలవర్ణములమధ్యను బ్రకాశించు అపోజ్యోతి నే నీలలోయదమధ్యస్థమైన విద్యుల్లేఖయనియు, అక్షరుండనియు చెప్పుదురు. ఇదియె అంతర్లక్షిం, గగనముద్ర, సిఖాస్థానము, అగ్నిసిఖ, సర్వసాక్షి, చిహ్నయశేత్రస్థానము, మేరుశిఖరము, కైలాసము, సత్యలోకవైకుంఠములకు స్థానము అని జెప్పుదురు.

పిండోత్పత్తి.

గర్భమందు పిండముయొక్క యుత్పత్తినిగురించినది గనుక పిండోత్పత్తి యని జెప్పబడియె.

ఆరగించిన అన్నము...7 దినములకు రసమగును.

రసము ...7 దినములకు రుధిరమగును.

రుధిరము ...7 దినములకు మాంసమగును.

మాంసము ...7 దినములకు మేదస్సగును.

మేదస్సు ...7 దినములకు అస్తియగును.

—అస్తి ...7 దినములకు మజ్జయగును.

మజ్జ ...7 దినములకు శుక్లశోణితములగును.

సతిపతులు రతులుసల్పగ శుక్లశోణితములు మేళనమై 5 దినములకు నీరుబుగ్గయగును. 10 దినముములకు నెత్తురై 15 దినములకు మాంసపుముద్దయగును. 20 దినములకు గట్టిపడి 25 దినములకు మనుష్యాకారంబేర్పడును. మొదటి నెలయందు పంచభూతములు గూడి తల యేర్పడును. రెండవ నెలను మేదస్సు, చేతులు, కాళ్ళులు ఏర్పడి మాడవ నెలను యేముకలు, మజ్జగోళ్లు, వెండ్రుకలు, చర్మము కలుగును. నాల్గవ నెలను స్తవధాతువులును. ఐదవ నెలయందు చెవులు, ముక్కు, కన్నులు, నోరు జనించి ఆకలిదప్పులు పుట్టును. ఆరవ నెలయందు కడుపు కంఠనాళము యేర్పడి ఆరణియందగ్నిప్రవేశించునట్లు జీవుడు గర్భరూపముగ బ్రవేశించుచున్నాడు. ఈ మాసమందే మావీచేత గప్పబడి తల్లి భుజించిన యన్నపానాదులవలన తృప్తి సొందుచుండును. ఏడవ నెలయందు జనించిన రోగియగును. ఈ మాసమందే జ్ఞానము కలుగును. ఎనిమిదవ నెలయందు కలిగిన బిడ్డ బ్రతుకదు. తల్లిగాని బిడ్డగాని మృతి సొందును. తొమ్మిదవ నెలయందు గర్భమందలి శిశువునకు విజ్ఞానము కలుగును. మావియనెడు సంచి యందలి నీటియందు తొణికిసలాడుచుండును. శుక్లశోణితవికారముగా మాతృగర్భములో చిక్కుపడి జతరాగ్నిచేతను, క్రిమికీటకాదులచేతను, మాతృభుక్తకటుకపాయాదిపదార్థములచేతను, శ్రమ సొందుచుండినను బయలున తిరుగ నభ్యాసము లేనియెలుక తానున్న కలుగే ప్రపంచమనియు, సౌఖ్యమైనదియనియు నెంచినట్లు మాతృగర్భకోశమే సుఖమైనదిగా దలంచి అచ్చటనే యుండ నిశ్చయించి ప్రపంచము లోనికి పోజాలనని పరితపించుచుండును. పదిమాసములు నిండగను నాభినాళము క్రమముగ బలియుటచేత మాతయొక్క సమానవాయువు నిలువ తావులేక వ్యాసవాయువుచేత ద్రోయబడి తల్లి అన్నకోశములోనుండి పండినపండునకు తొడిమదాని కదిసల్లినచందంబున జారుచుండగ సుప్పలు కనిపించును. అప్పుడు వాయువ కుంభింపబడును. అట్టి కుంభకముచేత పొరయందున్న శిశువు ఆశోముఖమై తెలివి నశించి కుంభకముచేతనే పొర పగిలి శిశువు భూమిమీద బడి జన్మించును.

స్త్రీలకు ఋతుదినము మొదలు 16 దినములవరకు కళ పాచ్చి గర్భము నిలుచును.

1-వ స్త్రీ బహిష్టియైనదినంబున కూడిన శుక్లశోణితంబులు—అల్పాయువు గల వాడై జన్మించును.

2-వ దివసంబున—పిండంబు మధ్యదినంబులలో నేయూడి భూమిమీదబడును.

3-వ దివసంబున—అతిచోరుడై జన్మించును.

4-వ దివసంబున—మగవాడు, అల్పాయువు, దరిద్రుడు.

5-వ దివసంబున—కూతురు, మంచిపుత్రులుగలది.

6-వ దివసంబున—కుమారుడు, మధ్యమగుణము.

7-వ దివసంబున—పుత్రవతియగు కుమార్తె.

8-వ దివసంబున—మహాదైశ్వర్యసంపన్నుడగు కుమారుడు.

9-వ దివసంబున—పతివ్రతయగు కుమార్తె.

10-వ దివసంబున—మంచికుమారుడు.

11-వ దివసంబున—అధగ్రామైన కూతురు.

12-వ దివసంబున—పురుషోత్తముడగు కుమారుడు.

13-వ దివసంబున—వర్షసంకగురాలును, దుర్మార్గురాలు నగు కూతురు.

14-వ దివసంబున—ధర్మము చేయువాడును, కృతజ్ఞుడును, దృఢవ్రతుడును, అత్తజ్ఞానముకలవాడు నగు పుత్రుడు. భూమికి రాజుగా నగును.

15-వ దివసంబున—రాజుపి పట్టపుడేవి యగునదియు, అధికసౌభాగ్యము గలదియు, లేక రాజవంశమును పొందునదియు, బహుపుత్రులు కలదియు, ప్రతివ్రతయు నగు కూతురు.

16-వ దివసంబున—మహా విద్యాప్రవీణుండును, సర్వలక్షణసంపూర్ణుండును, సత్యవాక్యుండును, జితేంద్రియుండును, బ్రహ్మవిద్యాధరంధరుడును, సకలజనమిత్రుడు నగు పుత్రుడు గలుగును.

ఋతుకాలమందలి సలిదినములయందు గర్భము నిలిచిన మగ బిడ్డలును, జేసిదినములయందు గర్భము నిలిచిన యాడుబిడ్డలును గలుగుదురు.

తండ్రియంశములు—ఎముకలు, మెదడు, వీర్యము.

తల్లియంశములు—నెక్కురు, వెండ్రుకలు, మాంసము.

సంభోగకాలమందు పురుషునికి—రాజసగుణమెచ్చిన—రాజుగుండును,

తామసగుణమెచ్చిన—తామసుండును.

సత్వగుణమెచ్చిన—సాత్వికుండును.

క్రీడి—రాజసగుణమెచ్చిన—వ్యర్థుండును.

తామసగుణమెచ్చిన—క్రూరుడును.

సత్వగుణమెచ్చిన—తపస్సంపన్నుడును.

ఉదయకాలమున జనించిన—సాత్వికుండును.

మధ్యాహ్నకాలమున జనించిన—దుష్టవర్తనముగల ధూర్తుడును.

అస్తమయకాలంబున జనించిన—అసురరూపుండును.

రాత్రి సరిప్రాద్దుకాలంబున జనించిన—సకల సామ్రాజ్యసంపదలు గల వాడును.

వేకువజామున జనించిన—దీర్ఘాయుష్కంతుండును అగు పుత్రులు గలుగుదురు. శుక్ల మధిక మైన పురుషుడును, శోణిత మధిక మైన స్త్రీయును, శుక్లశోణితములు సమ మైన నపుంసకుండును, గర్భమందు శుక్లశోణితములు వాయువుచే భేధంపబడెనేని ఇరువురు లేక ముగ్గురు శిశువులు గలుగుదురు.

అష్టమమాసమందు స్త్రీపురుషులు రతిసల్పగ వీర్యమను శిశువు గుడిచి పాప కర్మండును, బాధ్యగ్రస్తుడు నగును.

తొమ్మిదవమాసమందు రమించగ సింహము గర్భమునుండి యూడివడును.

పురుషుడు కుడిపక్కను, స్త్రీ యెడమపక్క నుండుదురు.

వివరములు.

సాధనచతుష్టయసంపత్తి:—1 నిత్యానిత్యవస్తువివేకము, 2 ఇహాపంత్రాగ్గళల భోగవిరాగము, 3 శమాదిషడ్క-సంపత్తి, 4 ముముక్షుత్వము.

శమాదిషడ్క-సంపత్తి:—1 శమము, 2 దమము, 3 ఉపరతి, 4 తిత్తి, 5 శ్రద్ధ, 6 సమాధానము.

తాపత్రయములు:—1 అధ్యాత్మికము, 2 ఆదిభౌతికము, 3 అద్వైతికము.

ఈషణత్రయములు:—1 పుత్రేషణము, 2 దారేషణము, 3 ధనేషణము.

యజ్ఞోపవీతము :—ఓం = ఆ + ఉ + మ్. ఇవి మూడును పెద్దపోగులు లేక సూత్రములు. యజ్ఞోపవీతమందలి మూడుపోగులు ఈడ, పింగళ, సుషుమ్న, బ్రహ్మముడియే త్రికూటస్థానము. త్రికూటస్థానమును వదలి సహస్రారమందుండుటయే సన్యాసము.

పెద్దలు :—అవరోక్ష సాక్షాత్కారమును స్వామభవమును గలవారే పెద్దలు.

చతుర్విధశిశ్నాపలు :— 1 స్థానశిశ్నాప, 2 అంగశిశ్నాప, 3 భావశిశ్నాప, 4 ఆత్మశిశ్నాప.

చతుర్విధగురుశిశ్నాపల, తీగప్రసాదముల వివరము.

సామాన్యపద్ధతి.

1. స్థానశిశ్నాప :—గురుజపతపాద్యనుష్ఠానములు జేసుకొనునట్టియు, ఆసన శయనాదులు నడుపునట్టియు, ప్రదేశములను మలినములేకుండ నూడ్చియు, నలికియు, బాగు నేయుట స్థానశిశ్నాప.

2. అంగశిశ్నాప :—గురువుయొక్క శరీరమునకు మలినములేకుండ తోముట, కాళ్లుపిసుకుట, మొదలగు సుపచారములు నేయుట అంగశిశ్నాప.

3. భావశిశ్నాప :—గురువు కోరినదాని నెల్ల తెచ్చి యిచ్చుచు గురునికి కోరిక లేకుండ జేయుట భావశిశ్నాప.

4. ఆత్మశిశ్నాప :—గురువు కోరినదే ఆయన యభిప్రాయములను జెలిసి కొని యిష్టములను నెఱిపి కష్టములను దొలగించి తృప్తిపరచుట యాత్మశిశ్నాప.

1. తీగము :—గురుపాదోదకము.

2. ప్రసాదము :—గురువు ఉచ్చిష్టము.

అతీతపద్ధతి.

1. స్థానశిశ్నాప :—జాతి పంశప్రతిష్ఠలయందలి యభిమానమును, దేహాభిమానమును విడుచుట స్థానశిశ్నాప.

— పరబ్రహ్మపదమందు ప్రణవమందలి ఆ, ఉ, మలకు లక్ష్యైర్గమగు దష్టస్థానమును ఎఱుకమఱపులు లేని యునికితో విచారణ జేయుట స్థానశిశ్నాప.

2. అంగశిశ్యాపః :—కామక్రొధలాభహామదమత్సర్యము లనెడు సంత శృత్యవులను పంచమలములను లేకుండుట అంగశిశ్యాపః.

పంచమలముల వివరము.

1. అణావమలము :—పరబ్రహ్మమును తెలిసికొనవలెనను జ్ఞానమును మఱుగు పఱచునది.

2. కార్మికమలము :—పెద్దలవలన రహస్యములను తెలిసికొనునపుడు గాని యందు బుద్ధిని పోనియనిది.

3. మాయాకిమలము :—దట్టమైనయజ్ఞానము.

4. మాయేయమలము :—మాయసంబంధములగు పాపకృత్యములను క్షేపించు నవి.

5. తిరోధానమలము :—జగత్సత్యం, బ్రహ్మవిధ్య యనెడి యజ్ఞానమును గలుగజేసి జననమరణాదిదుఃఖముల యనుభవమునకు కారణమైనది.

సూర్యచంద్రబ్రహ్మవిష్ణురుద్రాదులే కన్నులు మొదలగు అవయవములని విమర్శించి యెరుగుట అంగశిశ్యాపః.

3. భావశిశ్యాపః :—మనసు జడమనియు, దాను మనసుకంటె భిన్నుడనియు, శరీరము నశించునది గనుక దాను శరీరముకంటె భిన్నుడనియు, దాను పంచకోశములకు విలక్షణుడనియు; జ్ఞానేంద్రియములు, కర్మేంద్రియములు, సంతరింద్రియములు ననెడు చతుర్దేశేంద్రియములకును దాను విలక్షణుడై సాక్షిగ నుండుననియు దలంచుట భావ శిశ్యాపః. పరబ్రహ్మము తానని భావించుట భావశిశ్యాపః.

4. ఆత్మశిశ్యాపః :—భావశిశ్యాపఃయందు దాను సాక్షియనియు, విలక్షణుడనియు దెలిసికొనును. ఆత్మశిశ్యాపఃయందు దాను సాక్షి యనుకొనుటయు, వృత్తియే గనుక దాను సాక్షిగాననియు, నఖండపరిపూర్ణసచ్చిదానందస్వరూపమే తాననియు గ్రహించి తాను తానై యుండుట ఆత్మశిశ్యాపః.

ఆత్మ కాత్మయే ప్రియమైనట్లు కూటస్థాభిన్నపరబ్రహ్మమైన తనయందు తాను తప్పకయుండుట ఆత్మశిశ్యాపః.

1. తీర్థము :—గురుధ్యానమ్మ.

2. ప్రసాదము :—గురుప్రసన్నము.

జ్ఞాపిక. సామాన్యపద్ధతిని పవిత్రతజేందిన భక్తునికి ఆతీతపద్ధతి చదవి, అతి అన్యాయముగను ప్రాప్తించును.

భక్తిరసములు :—1 శాంతము, 2 దాస్యము, 3 సఖ్యము, 4 వాత్సల్యము, 5 మాధుర్యము.

హస్తమస్తకసంయోగము :—మనస్సును ఊర్ధ్వముఖవ్యాప్తి జేయుమని చెప్పట.

ఉపదేశము :—మనస్సు నూర్ధ్వముఖముగ నిలుపుటకు సాననిరూపన జేసి మార్గమును దెలియజేయుట.

• ఉపవాసము :—మనస్సును విషయసుఖములనుంచి దప్పించి సహస్రారమందుంచుట.

యోగము—రెండువిధములు అనగా,

1. అభ్యాసయోగము :—దీనినే కర్మయోగమనియు, ప్రాణాయామ మనియును జెప్పదురు. ఈ యోగాభ్యాసమువల్లను చిత్తపరి పక్వము గలుగును.

2. జ్ఞానయోగము :—దీనినే రాజయోగమని జెప్పదురు. చిత్తపరి పక్వముగలవా రీయోగమువలన ముక్తిని బొందుదురు.

ప్రాణాయామము—మాడువిధములు.

1. ప్రాకృతము లేక మంత్రయోగము.

2. వైకృతము లేక లయయోగము.

3. కుంభము లేక హఠయోగము.

మంత్రయోగము—నాలుగువిధములు.

1. అజపరూప మంత్రయోగము.

2. జపరూప మంత్రయోగము.

3. క్రియారూప మంత్రయోగము.

4. స్తరణరూప మంత్రయోగము.

యోగాంగములు—యెనిమిది.

పూర్వాంగములు.

ఉత్తరాంగములు.

యమము	...	...	1	ప్రత్యాహారము	...	...	5
నియమము	...	...	2	ధారణము	...	...	6
ఆసనము	...	...	3	ధ్యానము	...	...	7
ప్రాణాయామము	...	...	4	సమాధి	...	...	8

జ్ఞానేంద్రియములు 5—శ్రోత్రేంద్రియము (చెవి.)

త్వగేంద్రియము (చర్మము.)

చక్షురేంద్రియము (కన్ను.)

జిహ్వేంద్రియము (నాలుక.)

ఘ్రాణేంద్రియము (ముక్కు.)

కర్మేంద్రియములు 5—వాగేంద్రియము (నోరు.)

పాణీంద్రియము (చేయి.)

పాదేంద్రియము (కాలు.)

పాన్యేంద్రియము (గుదము.)

ఉపస్థేంద్రియము (యోని లేక శిశ్నము.)

అంతరేంద్రియములు 4—1. మనస్సు.

2. బుద్ధి.

3. చిత్తము.

4. ఆహంకారము.

ధారణము :—వాయువుయొక్క రాకపోకలు నిలుపుట.

ధ్యానము :—సగుణధ్యానము, నిర్గుణధ్యానము అని రెండువిధములు.

సమాధి :—సవికల్పము, నిర్వికల్పము అని రెండువిధములు.

భక్తి :—బాహ్యభక్తి, ఆనన్యభక్తి, ఏకాంతభక్తి అని మూడువిధములు.

జ్ఞములు :—1 జరాయుజములు, 2 అండజములు, 3 స్వేదజములు, 4 ఉద్భి

జ్ఞము అని నాలుగువిధములు.

ఉత్తరాయణము :—పుష్యమౌసము మొదలు కేవలమువరకు నుండు నారు మాసములు ఇది దేవతలకు పగటికాలము. 'అందువలన స్వర్గద్వారములు తెరచి యుండును.

దక్షిణాయనము :—మిగిలిన యారుమాసములు ఇది దేవతలకు రాత్రికాలము. అందువలన స్వర్గద్వారములు మూసియుండును.

భూలోక, భువనలోక, సువనలోక, మహాలోక, జననలోక, తపోలోక, సత్య లోకములు నాభి మొదలుకొని ఊర్ధ్వభాగమందుండును. భూలోకమునకు నాభి స్థానము సత్యలోక మన్నిటికి జైని యుండును గనుక దీనికి ఉత్తరాయణమనియు ; ఆతల, వితల, సుతల, తలాతల, మహాతల, రసాతల, పాతాళంబు లనెడు అశో లోకములలో పాతాళముచివర నుండును గనుక దీనికి దక్షిణాయనమనియు చెప్పదురు. మృతి సెందుట యనగా మనస్సు మగ్నతయగుట. ఉత్తరాయణమందు మనస్సు ఊర్ధ్వముఖవ్యాపనముగలదై నిర్విషయమందు మగ్నతయగును. దక్షిణాయణమందు అశోముఖవ్యాపనముగలదై విషయములయందు మగ్నతయు నగును. గనుక ఉత్తరాయణమందు మృతి సెందినవానికి అనగా యెవని మనస్సు ఊర్ధ్వముఖవ్యాపనము గలదై నిర్విషయమందు మగ్నతయగునో అట్టివానికి నిరంతరసుఖము కలుగును. అదియే స్వర్గస్తులగుట.

శరీరము :—మానుషప్రమాణంబు 31 జానల పొడుగు. ముప్పదిమూడుకోట్ల గోమములు. పంచప్రాణములు, పంచకోశములు, పంచజ్ఞానేంద్రియములు, పంచ కర్మేంద్రియములు, దశవాయువులు, డెబ్బది రెండు వేలనాడులు, పదిరంద్రములు, సప్తభాతువులు, అరిషడ్వర్గంబును, నవద్వారములు గలిగి మాయాశరీరం బయ్యె.

అపరోక్షజ్ఞానముగలవారు :—విదేహముస్తులు.

పంచీకరణము :—సంఖ్యనుగురించి జెప్పనది గనుక సాంఖ్యమనియు, పంచ మహాభూతములయొక్క భాగములను పంచబెట్టుటను తెలియజేయునది గనుక పాంచీ కరణమనియు జెప్పెదర్య.

త్రిగుణములు :—అనగా సత్త్వగుణము, రజోగుణము, తమోగుణము.

పంచమహాభూతములు :—అనగా పృథివి, జలము, అగ్ని, వాయువు, ఆకా

తత్త్వములు—ఇరువదియైదు అనగా,

జ్ఞాత, మనసు, బుద్ధి, చిత్తము, } అంతరిందిములు 5.
అహంకారము.

సమాన, వ్యాస, దాన, ప్రాణము, } పంచప్రాణములు 5.
అపానము.

శ్రోత్ర, చక్షు, జిహ్వ, స్పృశ, } జ్ఞానేందియములు 5.
త్వక్కు.

శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధం } పంచతన్మాత్రలు.
బులు. } పంచవిషయములు.

వాక్వాణి పాదపాయోప } కర్తేందియములు 5.
స్తంబులు.

ఈ యిరువదియైదును గూడి స్థూలశరీరం బయ్యె.

లయము :—పంచమహాభూతములయొక్క సమష్టివ్యష్టిభాగముల యన్వయస్థి సమేశనమువలన ఇరువదియైదు తత్త్వంబులు గలిగెను. ఏ భూతముయొక్క వ్యష్టిభాగ మాయాభూతముయొక్క సమష్టిభాగముతో కలియగను నిరువదియైదు తత్త్వములు లయమై పంచమహాభూతములు నిలుచును. పృథివి జలమందును, జల మగ్నియందును, అగ్ని వాయువందును, వాయు వాకాశమందును, ఆకాశ మహంకారమందును, అహంకారము మహత్త్వమందును, మహత్త్వము మూలప్రకృత్యందును, మూల ప్రకృతి నిర్గుణసాత్వతాగ్రపరబ్రహ్మస్వరూపమందును లయమగును.

సూక్ష్మశరీరము :—జ్ఞానేందియములు 5.

కర్తేందియములు 5.

పంచప్రాణములు 5.

మనోబుద్ధులు 2.

చిత్తహంకారము 2.

19

కారణశరీరము :—జ్ఞాత.

శరీరములు 4—స్థూలము, సూక్ష్మము, కారణము, మహాకారణము.

పంచాగ్నులు :—1. జ్ఞానాగ్ని—ఆత్మయనుపదమందును.

2. కాలాగ్ని—అహాయనుపదమందును.

3. క్షుదాగ్ని—నాభియందును.

4. శీతాగ్ని—హృదయమందును.

5. కోపాగ్ని—నేత్రమందును యుండును.

అవస్థలు 4—జాగ్రత, స్వప్నము, సుషుప్తి, శుర్యము, శుర్యాతీతము.

పంచకోశములు :—అన్నమయ, ప్రాణమయ, మనోమయ, విజ్ఞానమయ,

ఆనందమయకోశములు.

ప్రణవము :—ఓం = అ + ఉ + వ్.

ఆశ్రమములు 4—బ్రహ్మచర్యము, గృహస్థ్యము, వానప్రస్థము, సన్యాసము.

పంచమహాపాతకములు :—బ్రహ్మత్య, కల్లుద్రాగుట, బంగారము దొంగి
లించుట, గురుభార్యను పొందుట. ఈ నలుగురిలో నెవరితోనైన గూడియుండుట.

క్ష్మాలు 3—సంచితము, ఆగామి, ప్రారబ్ధము.

ముక్తి—అనగా విడుపుబంధములనుండి విడుపునకే ముక్తియని జెప్పదురు.

సమాధి—అనగా జీవాత్మవరమాత్మల కైకయము.

సచ్చిదానందము—అనగా,

సత్ - నసింపక అన్నికాలములనుండుండునది.

చిత్ - స్వప్రకాశజ్ఞానస్వరూపముగలది.

ఆనందము - నిరంతరసుఖము నిచ్చుననియగు పరబ్రహ్మస్వరూపము.

మనసు—అనగా సంసారకారణము విరబ్రహ్మమందు లీనమైతేనేగాని ముక్తి
లేదు.

ఆకాశము—శబ్దసహితము.

పరబ్రహ్మము—శబ్దరహితము.

అవిద్య—సత్వరజస్తమోగుణత్రయాత్మకము.

బ్రహ్మము—ఆవిద్యవలన సగుణబ్రహ్మలై విదుభేదములుగ జెప్పబడును.
అనగా,

1. శుద్ధచైతన్యము—పరమాత్మ.
2. మాయావచ్ఛిన్నచైతన్యము—ఈశ్వరుడు.
3. అంతఃకరణవచ్ఛిన్నచైతన్యము—జీవుడు.
4. వృతుక్రవచ్ఛిన్నచైతన్యము—మహదహంకారము.
5. విషయావచ్ఛిన్నచైతన్యము—జ్ఞానశూన్యము.

మాయోపాధిక బ్రహ్మంబు—సగుణబ్రహ్మము.

మాయరహిత బ్రహ్మంబు—నిర్గుణబ్రహ్మము.

సగుణనిర్గుణవిలక్షణబ్రహ్మంబు—నిష్ప్రతియోగిగము.

వాసనత్రయము :—శాస్త్రవాసన, లోకవాసన, దేహవాసన.

అస్థసిద్ధులు :—అణిమ, మహిమ, లఘిమ, గరిమ, ప్రాప్తి, ప్రాకామ్యము, పశత్వము, ఈశత్వము.

మహావాక్యములు—నాలుగు.

1. ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ :—సమస్తభూతములయందు అంతగాత్రగానుండు తెలివియే ప్రజ్ఞానము. ఆ ప్రజ్ఞానము పరబ్రహ్మస్వరూపమే గాని పరబ్రహ్మమునకు అన్యము గాదు. ఇది ఋగ్వేదవాక్యము, జాగ్రదస్థూలశరీరము, అన్నమయకోశము.
2. అహంబ్రహ్మాస్మి :—నేను అనియెడు అహంభావము పోయి పరబ్రహ్మమం దైకమగుచున్నాను. ఇది యజుర్వేదవాక్యము. స్వప్నావస్థనూత్నశరీరము, ప్రాణమయమనోమయకోశములు.
3. తత్త్వమసి :—ఆ పరబ్రహ్మస్వరూపము దేహేంద్రియాదులకు అతీతమై సాక్షిభూతమైన చైతన్యమగు నీవు అయితివి. ఇది సామవేదవాక్యము, సుషుప్త్యవస్థ, కారణశరీరము, విశ్వానమయకోశము.

4. అయమాత్మబ్రహ్మ :—స్వప్రకాశమై నిత్యమై అపరోక్షమై యుండు ఈ యత్తస్వరూపమే పరబ్రహ్మము. ఇది అధర్వణ వేదవాక్యము, తుర్యావస్థ, మహాకారణశరీరము, ఆనందమయ కోశము.

సర్వంఖల్విదంబ్రహ్మ :—సమస్తము బ్రహ్మస్వరూపము, శుర్యాతీతము, శరీర గహితము, పంచకోశరహితము.

అమనస్క-యోగము.

అమనస్క-మనగా మనోలయము. అనగా మనసు లేకుండుట. అనగా సర్వకాలసర్వావస్థలయందు మనసు పరబ్రహ్మమం దైక్యమగుట. అట్లు మనసునకు వృత్తిగహితము కావలయునుగాని పశువులవలె కందమూలాదులు భక్షించినను సర్వములవలె వాయువును భక్షించిననుగాని గేను చుట్టివచ్చు ఎద్దులవలె నిత్యమును దేవాలయములయందు ప్రదక్షిణము జేసినను తాజేలువలె విషయములలో బడనివ్వక ఇంద్రియంబుల నిలిసినను, గబ్బిలములవలె తలక్రిందుగ తపస్సు జేసినను, పంది కొమ్మలవలె గుహలలో యుండినను, మట్టియూడలవలె జడలు చాల్చినను ముక్తిలేదు. అమనస్కంబు గాదు. అమనస్కంబుగా నిది పరబ్రహ్మమం దైక్యము గానేరదు.

హంస నాదబిందుకళలతో మనఃప్రాణంబు లయంబగు యవస్థ తురీయ్యం బనియు, ఉన్ననియనియు, అమనస్కంబనియు, నిర్వికల్పసమాధియనియు జెప్పం బడును.

రెచకపూరకాత్మకమైన హంస మంత్రమును రాత్రింబగలు ధ్యానింపగా బుద్ధి కదలకుండును. ప్రణవనాదములు వినగా చివర, ఘంటానాదము వినబడును. లక్ష్యములచే స్వయంజ్యోతి కనబడును. రెండుజాములు నాదబిందుకళలను ధ్యానింప తన్మయత్వంబు గలుగును. మనస్సు నశించును. ఇదియే అమనస్కము.

సాంఖ్యతారకయోగోపాసకులకు మనశ్శుద్ధియు పరబ్రహ్మస్వరూపనిర్ణయమును లభించినట్లు అమనస్కనిష్ఠగలవారికి నిరతిశయ బ్రహ్మనందము గలుగును.

కొట్టబడకయే ప్రాగుచుండెడు ననాహతమందు శబ్దము పుట్టును. ధ్వని యుండుటవలన శబ్దము గలుగును. ధ్వనియందు వెలుగును. ఆ వెలుగునందు మనస్సు నున్నది. మనోలీనమైనచో ముక్తి కలుగును, దీనినే యమనస్కమనియు జెప్పుదురు.

యోగవిషయము.

శ్లో॥ ద్రష్టుదర్శనదృశ్యానాం విరామాయత్రవాభవేత్ |
దృష్టిస్తత్రైవకర్తవ్యం ననాసాగ్రవలోకనం॥

గీ. ద్రష్టుదర్శనదృశ్యావిరామమెచట
నగునచటదృష్టివిలుపంగనగునుగాని
చెగరినాసాగ్రమునజూపుజేర్పదగదు
కోరియమనస్కరాజయోగులగువత్సా.

గా. మాచువాడు, మాపు, చూడబడునది యను చూడును విశ్రాంతిని బొం
ధము. అనగా రహితమగు తావుననే మనసు నిల్పవలెనుగాని భ్రామధ్య
మందు నిలుపగూడదు. అభ్యసనలు భ్రామధ్యమందే నిలుపునని క్రమ
క్రమముగా నిలుకడ చిక్కినతర్వాత నియమస్థలమును వదిలి పరబ్రహ్మ
మందే నిలుపవలెను. ఇదియ అమనస్కరాజయోగలక్షణము.

అచలము.

శ్లో॥ పిండంకుండలినీశక్తిః పదంహంసముదాహృతం |
రూపంబిందురితిజ్ఞేయం రూపాతీతంనిరంజనం॥

అచలమన్నను పరిపూర్ణమన్నను సచ్చిదానందమన్నను పరబ్రహ్మమన్నను
మాటల భేదమే కాని అన్య మేమియులేదు. నిర్గుణసాత్విత్కారపరబ్రహ్మస్వరూప
మునకే అచలమనియు, పరిపూర్ణమనియు, సచ్చిదానందమనియు, పరబ్రహ్మమనియు
జెప్పుదురు.

స్త్రీలు.

స్త్రీలకు పాతివ్రత్యమే భూషణము. పాతివ్రత్యమువలన ఇహపరలోకముల
యందు సన్మానింపబడుటయేగాని ముక్తిలేదు. స్త్రీలు అబలలనియు, అజ్ఞానులనియు
తలంచవలదు. స్త్రీలకు జ్ఞానము మెండు గనుక పరబ్రహ్మజ్ఞానమును అతిసూక్ష్మముగ
తెలియగలరు.

ఉపదేశ ప్రకరణము.

ధ్యానం.

శ్లో॥ గురుర్బ్రహ్మగురుర్విష్ణుః గురుర్దేవోమామహేశ్వరః!
గురురేకంపరంబ్రహ్మ తస్మైశ్రీగురవేనమః॥

శ్లో॥ అక్షానతమిరాంధస్య జ్ఞానాంజనశలాకయా!
చక్షురుస్థలితంయేవ తస్మైశ్రీగురవేనమః॥

శ్లో॥ అనేకజన్మసంప్రాప్త కర్తధర్మవిదాహినే!
జ్ఞానానలప్రభావేనా తస్మైశ్రీగురవేనమః॥

పార్థన.

శా. మాయాకారవృత్తిన్ గుటుంబశిఖితస్తద్ధ్యంబునంజిక్కితిం
బాయంజాలక తాపకీలలభవత్పదాబ్జనచ్ఛాయకున్
డాయంజేర్చిక్రపామృతంబు మెయినిండంజల్లిపాలింపుకో
శాయామోగ్రనికుంజముల్ను రికివాక్యాధ్ధాసిచేదేశికా.

బోధ.

శ్లో॥ జన్మమఃఖంభరాదుఃఖం షాయాదుఃఖంపునఃపునః!
సంసారనాగరందుఃఖం తస్మాజ్జాగ్రతజాగ్రతః॥

శ్లో॥ ఆశయాబద్ధతేలోకే కర్మాబాబహుచింతయేత్
ఆయుక్తిణంనజానాతి తస్మాజ్జాగ్రతజాగ్రతః॥

ఉపదేశప్రకరణము.

శ్లో॥ కామఃక్రోధశ్చలోభశ్చ దేహేతీవ్యంతితస్కరాః।
 జ్ఞానారత్నపహారాయ తస్మాజ్జాగ్రతజాగ్రతః॥
 శ్లో॥ మాతానాస్తిపితానాస్తి నాస్తిబంధుసహృదరాః।
 అర్థంనాస్తిగృహంనాస్తి తస్మాజ్జాగ్రతజాగ్రతః॥
 శ్లో॥ అధానామార్జనేదుఃఖం మార్జితానాంచరక్షణే।
 ఆర్జితాంచవ్యయేదుఃఖం దిగర్థందుఃఖభాజనం॥
 శ్లో॥ ఋణానుబంధరూపేణ పశుపత్నిసుతాలయాః।
 ఋణక్షయేక్షయంయాంతి కాతత్రపరివేదనా॥

క. నిత్యంబుగానియొడలికి

నిత్యముదుఃఖంబుబడునునిరతముధరలో

నిత్యానందపుపదవికి

నిత్యముదుఃఖంబుబడగనేరరుకేమా.

శ్లో॥ అనిత్యానిశరీరాణి విభవౌనైవశాశ్వతః।
 నిత్యంసన్నిహితోమృత్యుః కర్తవ్యంధర్మసంగ్రహః॥
 శ్లో॥ సత్యంమాతాపితాజ్ఞానం ధర్మోభ్రాతృదయాసఖః।
 శాంతిపత్నిక్షమాపుత్ర స్వజ్ఞతేమమబంధవాః॥
 శ్లో॥ సత్సంగత్యేనిస్సంగత్వం నిస్సంగత్యేనిర్లోహత్వం।
 నిర్లోహత్యేనిశ్చలతత్వం నిశ్చలత్యేజీవన్ముక్తిః॥

ఉపదేశమార్గము.

శా. అంతర్యంబునలక్ష్యమున్ వెలుపలన్నత్యుత్తమాదృష్టిచే
 జింతల్ మానినిరంతరంబునిమిషత్సిద్ధిన్ సదాభ్యాసులై
 భ్రాంతుల్ బొందక యున్న శాంభవసుచుంబ్రావీణ్యులూహింతురో
 కాంతానీవదిసత్తుగాగనిమదిన్ గాంక్షింపకేయస్యముల్.

సుచియైస్థలమందు గూళ్ళోని కృష్ణాజనమైన దర్బాసనమైన పరచుకొని ఆచారం గట్టుకొని గురువును స్వరంచి ముఖము కొంచెముగా నెత్తి నల్లగొడ్డుతమాం వైరెప్ప క్రిందికి పొయ్యేటట్లుగా జేసి అడుగురెప్ప క్రింద ఉండే తెల్లగొడ్డుతమాం వెలుపల కనిపించేటట్లు జేసి అలాగున స్థిరమైన మనస్సు గలవాడై ఈప్రకార మున దినదిన మభ్యాసము చేయగా దృష్టి రెండుబాములకు నిలచేటట్లు ఆయనా గాఢాంధకారమైన చీకటి యాను. అందు జూడచూడగా తారకచిహ్నము కన బడును. అన్ని నష్టమైపోగా పున్నమవెన్నెల గనబడును. ఆ వెన్నెలలోగా సకల లోకములను రక్షించే పరబ్రహ్మము కోటిసూర్యప్రకాశముగా అభిన్నవలయాకృతి యై తాళుమూలద్వాదశాంతములనడుమ గానవచ్చును. తాళుమూలద్వాదశాంతము లనగా కనుబొమలపైని నాలుగువ్రేళ్ల పొడవుగా నుండేది ద్వాదశాంతము. ఈ నడుమ పరమాత్మ గనపడును. ఆదర్శనమైనప్పుడు పరబ్రహ్మస్వరూపమును బొందును. ఇదే పున్నమదృష్టి, శాంభవీముద్ర, ఆధ్వావలోకనం. ఇదే రాజయోగము. ఈ రాజ యోగమే బ్రహ్మాదులు మొదలైనదేవతలకు జీవనము. ఈయోగి యొక్కడ యుండి నను పరబ్రహ్మస్వరూపుడుగాని సామాన్యుడు గాడు. ఈ యధ్వావలోకనముకంటే యొక్కవైన యోగములు లేవు. ఇదే సకలశాస్త్రములలో యుండేమ్మము. ఇది తెలియక యెన్నిశాస్త్రములు జదివినను ఎంత సాహిత్యపరుడైనను యెన్నియాగాది సత్కర్మలు జేసినను నిష్ఫలముగాని ఫలంలేదు. గాడిద గంధపుచ్చెక్కలను మోయుచు వాసన నెరుంగనట్లు ఇప్పుడు జెప్పిన పున్నమదృష్టిచేతను నీరాజయోగముచేతను నాల్గైదుసంవత్సరములకుగాని కనుపర్చుకోలేదు. ఈ రాజయోగముచేత పరమాత్మ యెలాగు దర్శనమాననగా చంద్రునివలెనే యుండును. చంద్రుడు కాదు సూర్యుని వలెనే యుండును. సూర్యుడు కాదు తేజోరూపముగా నుండును. తేజస్సు కాదు ఈ కన్నులదృష్టి లేకనే జ్ఞానదృష్టిని పరమాత్మ గానవచ్చును. ఇందుకు ప్రమాణము.

శ్లో॥ చంద్రుంవినాచంద్రశాఖానుపూర్ణం|

సూర్యంవినాసూర్యమహాప్రకాశం|

— తేజంవినాతేజపరస్వరూపం|

నేత్రంవినావర్చనపద్మనందనం॥

గీ. వన్ను గామరిపవనంబుఫాలమందు

జొనిపిభ్యాయుగమందునజూడచూడ

తామసంబగునిద్రయుదలగద్రోచు

నిద్రయందున నెరచొక్క నెలపుజెందు

సీ. ఐండ్లెందువన్నియపసిడిచందంబును

బున్నమవెన్నలపోల్కిగాగ

నెలనవరత్నంబునాభాసరితిని

వెలుగుదీపంబునవిధముగాను

మిసమినమెఱు సెడుమెఱుపులవలెశచీ

విభునిధనుచ్చాయవిధముగాను

మందుమండలరీతిమరియెండచందంబు

మెండెనపొగవలెమిణుగురిట్లు

కదనికమ్మినగాఢాంధకారమువలె

సూరులుమునులునుచుక్కలుశుభ్రముగను

నదులుగిరులునుదరువులునరులునగుచు

వివిధమాయాదిదృశ్యంబువిశ్వమంత.

సీ. పౌర్ణమిదృష్టిచేబరమాత్మగాంక్షించి

చూడంగనందునసారిదిబుట్టు

చిహ్నాలుజెప్పెదతెలువైప్పగావిను

నింద్రధనుచ్చాయచంద్రబింబ

ముందుపోలికతారలుండుభాలినివజ్ర

దర్పణభ్రమలచేదనరుచుండు

మెరుగుతీగలచందమరయరత్నముల

కాంతినిబంగారుకళవలెను

గరకమలరీతిసరసులవర్షప్రకాశ

కారణములుగబహువిధక్షళలు వెల్లు

నట్టివేళనుదృష్టినిగట్టిపరిచి

నిల్విజూడంగబ్రణవంబుపల్కుచుండు.

ప్రణవభాషము :—గడ్డిలు, పొళ్ళం, పేట, పాముధ్వజం, ఘంట, వీణ, భేరి, మృదంగం, తంబూరి, సముద్రములకుండు పదివిధములు.

క. కన్నులదృష్టియుజెడరిన

బన్నుగజిత్తంబుజెదురుపవనముజెదురున్

దిన్నగలత్యముజెదురును

నన్నగురుదీక్ష మొదలినాడేచెదురున్.

ఆ. సూచికాగ్రదృష్టిసారదిభ్రామధ్యమా

జూచిజూచిమరియుజూచెనేని

యాత్తరాకపోకలప్పుడేతెలుసురా

విశ్వదాభిరామవిసరవేమా.

ఆ. నాసికంబునడుమథలిజూచుయోగికి

వాసివన్నెలేదువసుధలోన

కాసినాథునైనగనగలడాయోగి

విశ్వదాభిరామవిసరవేమా.

ఆ. నారపడిగెపాముపడిజూచునేర్పున

చూరుక్రిందకాకినూచువిధము

పూరిపుడకయైనతనపుష్టకదపక

పారజూడముక్తిపదమువేమా.

ఆ. పుణ్యపాపములనుపోగుండబంధించి

హంసకొనగజేయుననుదింబు

నట్టివాడుముక్తి నతివేగ నైకొను
విశ్వదాభిరామవిసరవేమా.

తే. కడగినంకల్పముల నెల్లగట్టిపెట్టి
చిత్తమున నేమిదలపక జిత్రరూపు
కైవడినియున్న యాతడుఘనుడుతలప
నడవియందైనబట్టణమందైనవేమా.

ఆ. కడగిగాలిలేనిగగనంబుభంగిని
జలతరగలులేనిజలధిమాడ్కి
నిర్వికారముననునిశ్చలత్వమున
దానుంజెనేనిముక్తియొనరువేమా.

ఆ. గాలిలేనిదీవకళికచందంబున
నలలుసుల్లులేనిజలధిరీతి
నిశ్చలత్వముగనునిర్వికారంబున
నుంజెనేనిముక్తియందువేమా.

ఆ. పగలురేయియనెడిభావంబుమఱచియు
దానునేననియెడుతలపుమరచి
యుండువాని నెంచుయుత్తమయోగిరా
విశ్వదాభిరామవిసరవేమా.

సీ. నియమాదిసంగుడైనలచినతత్వంబు
తామసంబగునిద్రదొలగజేయు
నిద్రతొలంగినిర్భీతి నెందించు
శమముననానందసమితిపుట్టు
నానందమునవిశ్వమంతయుదానగు
దానువిశ్వంబైనదత్వమగును.

తత్వమింద్రియపంచకతత్వంబుననునిల్చు

దత్వంబునిలిచినదానయగును

రాజయోగీంద్రుడాత్మతేజరిల్లు

వెలయుజగములవిహరించువిశ్వతముగ

భానునివిధంబుననువృద్ధిపగదిసోకు

కరణివెంగిల్క్రియజూడఘనతవేమా.

సీ. తమతలంపులలోనదత్వశిఖామణి

తలచినవారెల్లదత్వవిధులు

ఘనమైననిభిధాంధకారంబుననుజ్యోతి

ననువునజూచినసతజయోగి

శివునిలోజీవునిజీవునిలోశివు

నొసరిచెలిసినవారుయోగదృక్కు.

సాంఖ్యయోగంబునసర్వంబుశివుడని

నిశ్చయించినవాడునిర్మలుండు

ఇట్టిజూడగాకనందరైననునేమి

గట్టిగాగతివునిపట్టగలగ

పొట్టజీవిబాసిపోయితానుబ్బునా

విశ్వదాభిరామవిసరవేమా.

ఆ. ప్రణవమెరుగనతడుభక్తుడెప్పుడుగాడు

జ్యోతిసెరుగనతడుయోగిగాడు

నిత్యమెరుగనతడునిర్వాణిగాడయా

విశ్వదాభిరామవిసరవేమా.

అ. శడకునఖలమునకునడినాళమందున్న

వేగుచుక్కవంటిచెలుగుదిక్కు

వెలుగుకన్నదిక్కు వేరెవ్వరున్నార

విశ్వదాభిరామవిసరవేమా.

ఉ. ఎప్పుడుజూచినన్లుతరమేమియుజూడకముక్తియందుగన్

రెప్పలుమూసిమూయుకనురేయబగల్గొకగీతినండగా

దప్పలునొందజేయుయసుధస్థునిపాలికియొంగనేర్చున

చెప్పగనేమివేమనకుజెల్లునుముక్తినిధానమెన్నగన్.

క. రేచకపూరకకుంభక

సూచకములరాజయోగసుస్థిరమతియై

సోచూపుజూడనొల్లక

వాచాబ్రహ్మంబుచదగవలచుగవేమా.

ఆ. తరువతరువబుట్టుతరువునచలంబు

తరువతరువబుట్టుదధిసిఘృతము

తలపదలపబుట్టుతనువునతత్వంబు

విశ్వదాభిరామవిసరవేమా

ఆ. ఊరకుంటదెలియనత్తమయోగంబు

మానసంబుకలిమిమధ్యమంబు

ఆసనాదివిధులునధమయోగంబులు

విశ్వదాభిరామవిసరవేమా.

ఆ. కాళ్లుచేతులురెడుగాలినిండానుంచి

నేలగూర్చికొన్నిసలచికొన్ని

ఆసనయోగాలుసభ్యాసవిద్యలు

విశ్వదాభిరామవిసరవేమా.

ఆ. ఆసనములుబన్నియంగంబుబిగియించి

యొడలువిరుచుకొనెడుయోగమెల్ల

జట్టిసాముకన్నజింతాక్షేత్రకువ

విశ్వదాభిరామవినరవేమా.

ఆ. ఆత్మయందుజ్యోతియమరుటలింగంబు

• దెలిసిచూడగాను దేటపడును

యదియుగురువు లేక చిట్టనా తెలియంగ

విశ్వదాభిరామవినరవేమా.

ఆ. గురువులేకవిద్యగురుతుగాదొరకదు

స్మృపతిలేకభూమితృప్తిగాదు

గురువువిద్యలేకగురుతరద్వజుడౌనె

విశ్వదాభిరామవినరవేమా.

క. గురునికటాక్షములేకను

పరమేశుండీయదుముక్తపదమెవ్వరికన్

గురులేనికోలనేసిన

గురినాటకపోవుకరిణిగొనకునువేమా.

గురువుల లక్షణములు వగైరాలు.

క. గురుడనగాపరమాత్ముడు

పరగంగాశిష్యుడనగుటజీవుడగున్

గురుశిష్యజీవసంపద

గురుతరముగసూర్పునతడుగురువగువేమా.

శ్లో॥ గుకారశ్చగుణాతీతో యాపాతితోరుకారికః

గుణయాపవిహీనత్వా గ్గురురిత్యభిధీయతే

శ్లో॥ గుకారశ్చాంధకారస్తు రుకారస్తస్మిరోధకృత్

అంధకారవినాశిత్యా గ్గురురిత్యభిధీయతే

శ్లో॥ గురుశ్రావహవస్సంతి శిష్యవిత్రాపహరణాః।

తామెకందుర్గభంమన్యే శిష్యహృత్తాపహరణం॥

ఆ. కల్లగురుడుగట్టు నెల్లకర్థంబులు

మధ్యగురుడుగట్టుమంత్రచయము

ఉత్తముండుగట్టుయోగసాంప్రాజ్యంబు

విశ్వదాభిరామవిసరవేమా.

క. గురుడజుడుగురుడువిష్ణుడు

గురుడుమహాదేవుడఖిలగురుడుగురుడున

గురుడెవరబ్రహ్మంబని

గురునినుపాసించునతడుగురుతరభక్తిన్.

శ్లో॥ గురుపాదోదకంపీత్య గురోరుచ్ఛిష్టభోజనం।

గురుముక్తైసదాధ్యాయేత్ గురుస్తోత్రంసదాజపేత్ ॥

నీ గురుపదాంభోజముల్ గొలువక కిల్లునే

ప్రవిమలవైరాగ్యభాగ్యమహిమ

గురుపాదతీర్థంబుగ్రోలకగల్గునే

జ్ఞానవిజ్ఞానయోగానుభవము

గురుసుప్రసాదంబుగొనకున్నగల్గునే

ప్రతిలేనిచిత్తోపరతిసుఖంబు

గురుతత్వమాత్మగన్గెనకున్నగల్గునే

నిరతిశయంబైనపరమపదము

అట్లుగావునవిద్యార్థియైనయోగి

వినయభయభక్తులెదలొనబెనగొనంగ

నలచతుర్విధశిశ్మాషలాచరించికొనుచు

ననిశంభుగురువులగొలుచుననఘా.

కందార్థము. గురుశిశ్వాషయోన్మచ్చుట

యెరిగించెద నెట్టులనిసేనేర్పడవినుమీ
సరులిష్టదైవమునకుఁ

బరిచర్యయొనర్చునట్లుభక్తితోడతనూ
గురుమూర్తికత్యక్తితోడతనూ
నిరతమరమర లేకనీవుసల్పితివేని
గురుబోధమరుగునగురునిచేదెలిసేవుభక్తితోడతనూ
గురుమూర్తికత్యక్తితోడతను.

కందార్థము. దేశకునిచరణతీర్థము

కాశీగంగయనిగురునిగనుగొన్ననువి
శ్వేతుండనితనకునుయుప
దేశంబానరించునట్టిచేతారకమనీ
మనసందుతాసీతీరుగానీ
యేసీమయందున్నాకాశీప్రయాగరామేశుని
పురమైప్రకాశించునాసీమయచేతారకమనీ
మనసందుతాసీతీరుగానీ.

శ్లో॥ సంసారసాగరసముద్వీరజైకమంత్రం
బ్రహ్మాదిదేవమునిపూజితసిద్ధమంత్రం
దారిద్ర్యదుఃఖభవరోగవినాశమంత్రం
వందేమహాభయహరంగురురాజమంత్రం॥

ఆ. కాకిగూటిలోనగోకిలమున్నట్లు

భ్రమరమగుచుపురుగుబ్రతికినట్లు

—గురునిగొల్చువెనుకగురువుతానొనయా

విశ్వదాభిరామవినరవేమా.

సత్తిష్యుని లక్షణము.

కందార్థము. సతిపారుగూరికిపోయిన

పతిరాకడగోరినట్లుభావములోనన్

మతిమంతుడుసత్తిష్యుడు

సతతముగురురాకగోరినత్యమువినరా

వానితోటిసాతెవ్వరనరా

హితునిరాకడకున్నేహితుడుగోరినయట్లు

అతిదరిదుడుద్రవ్యతనినిగోరినయట్లు

సత్యమువినురావానితోటిసాతెవ్వరనరా.

కుత్తితశిష్యుని లక్షణము.

కందార్థము. కుటిలాత్తుడైనశిష్యుం

డిట్లువలెతాబల్కుగురుడుయింటికిరాగా

యెటుబోవుచుండిరాకో

యిటకికదర్శనముమల్లియెప్పుడయ్యానొ

యెవరికిదెలుసుయెప్పుడేమానొ

యెటుదోచదేమైనయిత్రమంచనుకొంటే

తటుకునవకరాగిదుడ్డయినలేదిపుడెప్పుడయ్యానొ

యెవరికిదెలుసుయెప్పుడేమానొ.

ఆ. గుణవంతునకు మేలుగోరంత జేసిన

కొండయానువానిగుణముచేత

కొండకొలదిమేలుగుణహీనుడేమగు

విశ్వదాభిరామవినరవేమా.

ఆ ఇంతవగవనేలయేకాంక్షబుద్ధిని
హరిహరాదులందుయాశలుండెడి
శాంతబుద్ధినుండనమకూరునుఖంబు
విశ్వదాభిరామవినరవేమా.

కందార్ధము. పుట్టింటబిడ్డబహుగా
దిట్టయియండినను నెవరుదిట్టభుజులలో
బుట్టింటివారికోడలు
దిట్టయిననుయత్తవారుదిట్టరునుమ్మి
చేతులకొద్దికొట్టేరునుమ్మి
అటువలెనేబహుదిట్టయినశిష్యుని
తిట్టడుగునుమూర్తివట్టివాగుచాలాతిట్టేరునుమ్మి
చేతులకొలదికొట్టేరునుమ్మి.

ఆ. నిజములాడువానినిందించుజనమెల్ల
నిజములాడరాదునీచుతోడ
నిజమహత్త్వగూడినిజమాడవలయురా
విశ్వదాభిరామవినరవేమా.

సూతిః

సీ. వారణాసిపురంబుచేరియుండెడిగంగ
సాటియాగురుపాదజలముమహిమ
విశ్వేశ్వరునితోడవెలయనమానమా
గురుమూర్తియాసవిస్ఫురణమహిమ
పరగంగనాయకుపటముతోడుల్యమా
శిరమునార్యాంఘ్రులశేర్పుమహిమ

పానంబుపట్లప్రయాగతీర్థముబోల్చు
 గురుణాపరత్వసద్గురునిమహిమ
 యెన్నివిధములగురుబలమెచ్చుగాన
 నిరతమాత్మలో నెంచిసం స్మరణజేసి
 కోరినిరుపమసత్యాత్మజేగుకొరకు
 వ్యాప్తి నడగించియొన్న మోయనినుతింతు.

సీ. జయనిర్మలాకారజయభక్తమందార
 జయనిర్వికారసంశయవిదూర
 జయసత్కృపాలోలజయపుణ్యసంసీల
 జయసత్యఖేలద్బుద్ధనవిఫాల
 జయఘోరభవనాశజయసర్వలోకేశ
 జయభిదాకాశశశ్వత్ప్రకాశ
 జయసచ్చిదానందజయపావపముఖుండ
 జయసదానందసుజ్ఞానశండ
 జయశివస్వాంతమానిహృత్సన్నిశాంత
 జయసుధాలాపపరమహంసస్వరూప
 జయసముల్లాసమోక్షయోషావిలాస
 జయతుగురురాయభక్తసజ్జనవిధేయ

నమకిస్సుకి.

శ్లో॥ నమస్తేనమస్తేనదానందభూతే।
 నమస్తేనమస్తేనదామోక్షపాణే।
 నమస్తేనమస్తేనదాశాంతమూర్తే।
 నమస్తేనమస్తేనమస్తేమహేశ్వరే॥

మంగళం.

శ్లో॥ మంగళం గురుదేవాయ మహానయ గుణాత్మనే |
సర్వలూక శిరస్యాయ సాధురూపాయ మంగళం ||

తే. మంగళమునీకు సర్వేశ మంగళంబు
మంగళమునీకు పరిపూర్ణ మంగళంబు
మంగళమునీకు నశ్రాంతి మంగళంబు
మంగళమునీకు నక్షయ మంగళంబు.

శ్రీశివపంచాక్షరీ ధ్యానశ్లోకః.

- శ్లో॥ ఓంకారసంధ్యాతసమస్తదేవా ఘరాణపుణ్యాగమపూజితాయ|
ఓంకారవర్ణత్రయసర్వితాయ ఓంకారరూపాయనమఃశివాయ॥ 1
- శ్లో॥ నానాజనవ్యాధివినాశనాయ నానాధిలోకాయజగద్ధితాయ|
నానాదివిజ్ఞానసుదర్శితాయ తస్మిన్నకారాయనమఃశివాయ॥ 2
- శ్లో॥ మాత్స్యర్వగేసిద్ధఫలప్రదాయ మాతాపితాజన్మవిమోచనాయ|
మహేశ్వరాయసూక్ష్మతరాయ తస్మిన్మకారాయనమఃశివాయ॥ 3
- శ్లో॥ శివేమతిజ్ఞానఫలప్రదాయ శీతాంశురసాయశిఖేజటాయ|
శిఖాయనిత్యంశివమస్తుతాయ తస్మిన్శివకారాయనమఃశివాయ॥ 4
- శ్లో॥ వావార్థకించఫలప్రదాయ వాచర్తణాక్షర్తనిరామలాయ|
వావానరీదివ్యతాభవాయ తస్మిన్వకారాయనమఃశివాయ॥ 5
- శ్లో॥ యత్స్యర్వగేసిద్ధఫలప్రదాయ యజ్ఞానగోత్రాయనిరాకులాయ|
యస్మిన్లోకాయజగద్ధితాయ తస్మిన్యకారాయనమఃశివాయ॥ 6

ధ్యానం.

- శ్లో॥ వందేశంకరమృగచంద్రసహితం వందేభుజంగంగదం|
వందేమారహరంపురత్రయజయం వందేగణానాంపతిం|
వందేభవ్యవిలేపనమేత్రినయనం వందేసురేశప్రియం|
వందేభక్తజనాశ్రయంచరదం వందేశివశంకరం॥

శ్రీశివకవచస్తోత్రం.

అస్య శ్రీశివకవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య ఋషభ యోగీశ్వరఋషిః।
 అనుష్టుప్పదః శ్రీసాంబసదాశి వ్రాదేవతా।
 ఓంబీజం నమః శక్తిః శివాయేతి కీలకం।
 మమ శ్రీసాంబసదాశి వస్త్రీత్యర్థే జపే వినియోగః॥

అధకరన్యాసః.

ఓం. సదాశివాయ - అంగుష్ఠాభ్యాన్నమః।
 నం. గంగాధరాయ - తర్జనీభ్యాన్నమః।
 మం. మృత్యుంజయాయ - మధ్యమాభ్యాన్నమః।
 శిం. శూలపాణయే - అనామికాభ్యాన్నమః।
 వాం. వినాకపాణయే - కనిష్ఠికాభ్యాన్నమః।
 యం. ఉమాపతయే - కరతలకరపృష్ఠాభ్యాన్నమః॥

అధహృదయాధిన్యాసః.

ఓం. సదాశివాయ - హృదయాయ నమః।
 నం. గంగాధరాయ - శిరసే నమః।
 మం. మృత్యుంజయాయ - శిఖాయై నమః।
 శిం. శూలపాణయే - కవచాయ నమః।
 వాం. వినాకపాణయే - నేత్రత్రయాయ నమః।
 యం. ఉమాపతయే - అస్త్రాయ నమః।
 భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః॥

ధ్యానం.

శ్లో॥ వజ్రదంష్ట్రస్త్రినియనం కాలకంఠమరిందమమ్|
 సహస్రకరమత్యుగ్రం వందేశంభుముమాపతిం|
 గుద్రాక్షకంకణలసత్కరదండయుగ్మః|
 ఫాలాంతం శశితభస్మధృతత్రిపుండ్రః|
 పంచాక్షరింపరిపత్స్వరమంత్రరాజం|
 ధ్యామంతృదాపశుఃపతిశనిగమ్ప్రజేధాః|
 అధాపరిసర్వపురాణగుహ్యం|
 నిశ్శేషశాపాఘహరంపవిత్రం|
 జయవ్రతంస్వవిపత్ప్రమోచనం|
 వత్సోమిశైవంకివచంహితాయశే॥

ఋషజావాచా॥ నమస్కృత్వామహాదేవం|
 విశ్వవౌవ్యాపినమూర్త్యరం|
 వత్సేశివమయంనర్త|
 సర్వరక్షాకరంస్మరామే॥

శ్లో॥ శుచోదేశేసమానో యథావత్కల్పితాసనః|
 జితేంద్రియోజితప్రాణశ్చింతయేచ్ఛివమవ్యయం|
 హృత్పుండరీకాంతరసన్నిహితః|
 స్వతేజసావ్యాప్తనభోవకాశం|
 ఆతీంద్రియంసూక్ష్మమంతమాద్యం|
 ధ్యాయేత్ప్రరాసంధమయంమహేశం|
 ధ్యానావధూతాఖిలకర్తృబంధ|
 శ్చిరంచిదానందనమగ్నచేతాః|

పడఁడురంన్యాసశమాహితాత్త!
 శైవేనకుగ్యాత్మ వచేనరాక్షాం!
 మాంపాతుదేవౌఖలదేవతాత్తా!
 సంసారకూపేపతితంగభీరే!
 త్వన్నామదివ్యంపరిమగ్నములం!
 ధునొతుమేహ్యమఘః హృదిస్తన్!
 సర్వత్రమాగరక్షతువిశ్వమూర్తి!
 జ్యోత్స్నయానందఘనశ్చిదాత్తా!
 అణోరణీయానురుశక్తిరేకస్సయీశ్వరః!
 వాతుభయానశేషాత్!
 యోభూస్వరూపేణబిభర్షివిశ్వం!
 పాయాత్సభూషేర్గిరిశోభముర్జిః!
 యోపాంస్వరూపేణన్మణానమ్!
 కరోతినంజీవనంసోపతుమాంజలేభ్యః!
 కల్పవసానేభువనానిదగ్ధాన్!
 సర్వాణియోస్పత్యతిభూరిలీలః!
 సకాలరుద్రోపతుమాందవాగ్నే!
 ర్వాత్యాదిభీతేరఖిలాచ్ఛతాపాత్!
 ప్రసేప్తవిద్యుత్కనకావభాసః!
 విద్యావరాభీతికుతారపాణిః!
 చతుర్ముఖస్తత్పురుషస్త్రినేత్రః!
 ప్రాచ్యార్ధస్థితోరక్షతుమామసప్రమ్!
 కుతారఖేటాంకుశపాశశూల!
 కపాలమాలాగ్నికణాందధానః!

చతుర్ముఖోనీలరుచిస్త్రినేత్రః
 పాయాదఘోరోదిశిదక్షిణస్యామ్|
 కుందేందుశంఖస్ఫటికావభాసో
 వేదాక్షమాలావరదాభయాంకః|
 త్రయక్షశ్చతుర్వక్త్రీడరుప్రభావ|
 సుద్యోధిజాతోవతుమాంప్రతీచ్ఛ్యామ్|
 వరాక్షమాలాభయటంకహస్త|
 సుగోజకింజిల్కసమానవర్ణః|
 త్రిలోచనశ్చారుచతుర్ముఖోమాం|
 పాయాదుదీప్యందిశివామదేవః|
 వేదాభయేష్టాంకుశటంకపాశ|
 కపాలఢక్కాక్షరశూలపాణిః|
 స్థితజ్యోతిఃపంచముఖోవతాంతా|
 మీశానడోర్ధ్వంపరమప్రకాశః|
 మూర్ధానమవ్యాన్తమచంద్రమాళిః|
 ఫాలంమమవ్యాదధపాలనేత్రః|
 నేత్రేమమవ్యాద్యగనేత్రహరీ|
 నాసాంసదారక్షతువిశ్వనాథః|
 పాయాచ్ఛ్రితీమేశ్వతీగీతకీర్తిః|
 కపాలమవ్యాత్సతంకపాలీ|
 వక్త్రంసదారక్షతుపంచవక్త్రో|
 జిహ్వంసదారక్షతువేదజిహ్వః|
 కంఠంగిరీశోవతునీలకంఠో|
 వక్షస్థలందక్షమఘాంతకోవ్యాత్|

దోర్నాలమవ్యాన్యమధర్మబాహుః।
 పాణిద్వయంపాతుపినాకపాణిః।
 మమోదరంపాతుగిరింద్రధన్వా।
 మధ్యంమమావ్యాన్యదనాంతికారీ।
 హేరంబతాతోమమపాతునాభిం।
 పాయాత్కటింధూర్జటీశ్వరోమే।
 స్త్రారారివ్యాన్యమగుహ్యచేశం।
 పృష్ఠంసదారక్షతుపార్వతీశః।
 ఊరుద్వయంపాతుకుభేరుత్తో।
 జ్యానుద్వయంమేజగతీశ్వరోవ్యాత్।
 జంఘాయుగంపుంగవకేతురవ్యా।
 త్పాదౌమమావ్యాత్పురపంద్యపాదః।
 మహేశ్వరఃపాతుదినాద్యయామే।
 మాంమధ్యయామేవతువామదేవః।
 త్రియాంబకఃపాతుత్పతీయయామే।
 వృషధ్వజఃపాతుదినాంత్యయామే।
 పాయాన్నిశాదాశశిశేఖరోమాం।
 గంగాధరోరక్షతుమాంసిశీధే।
 శౌరీపతిఃపాతునిశాపసానే।
 మృత్యుంజయోరక్షతుసర్వకాలం।
 అంతస్థితంరక్షతుశంకరోమాం।
 స్థాణుస్సదాపాతుబహిస్థితంమాం।
 తదంతరేపాతుపతిఃపశూనాం।
 సదాశివోరక్షతుమాంసమాంత్రాత్।

తిష్ఠంతమవ్యాద్భువనైకనాథః!
 పాయాద్వృజంతంప్రమథాదినాథః!
 వేదాంతవేదోపతుమాం!
 నిషణ్ణంమాసువ్యయఃపాతుశివశ్శయానం!
 మాగ్నేషుమూర్తీతువీరభద్ర!
 శైలాదిదుగ్ధేషుపురత్రయాదిః!
 అరణ్యవాసాదిమహాప్రవాసే!
 పాయాస్తృగవ్యాధఉదారశక్తిః!
 కల్పాంతకాలోగ్రపటుప్రకోప!
 సుభటాటహసోశ్చలితాండకోశః!
 ఘోరాఠినేనాన్తవదుర్నివార!
 సుహాభయోద్రుక్షతువీరభద్రః!
 పత్యశ్వమూర్తింగఘటావరూధిః!
 సహస్రలక్షాయుతకోటికీషణం!
 అక్షౌహిణీనాంశతమాతతాయినాం!
 భింద్యాస్త్రతోఘోరకుతారధారయా!
 నిహంతిదస్యాన్నిప్రళయా నలాద్విర్జ్వలత్రిశూలం!
 త్రిపురాంతకస్యశాద్దూల సింహర్షవృకాదిహింస్రాన్!
 సంత్రాసయంతీశధనుఃపినాకః!
 దుస్వప్నదుశ్శకున దుగ్ధతిదౌర్ధ్రసస్య!
 దుర్భిక్షదుర్వ్యసన దుస్సహదుర్యశాంసి!
 ఉత్పాతతాపవిష క్షేతిమస్సగ్రిహాతీన్!
 వ్యాధీంశ్చనాశయత మేజగతామధీశః॥

ఓంనమోభగవతేసదాశివాయ. సకలతత్వాత్మకాయ సకలతత్వవిమూరాయ
 సకలలోకైకకర్త్రే సకలలోకైకధర్త్రే సకలలోకైకహర్త్రే సకలలోకైకసంహర్త్రే
 సకలలోకైకగురవే సకలలోకైకసాక్షిణ్యే సకలనిగమగుహ్యాయ సకలలోకైకవర
 ప్రదాయ సకలదురితహానకారాయ సకలజగదభయంకరాయ శశాంకశేఖరాయ
 శాశ్వతనిజావాసాయ నిరావాసాయ నిరాసాభాయ నిరామయాయ నిరాంతకాయ
 నిష్కలంకాయ నిష్ప్రిపంచాయ నిర్ద్వంద్వాయ నిస్సంగాయ నిర్లమాయ నిర్లలాయ
 నిర్గుణాయ నిరాధారాయ నిరుపమేవిధివాయ నిత్యశుద్ధబుద్ధపరిపూర్ణసచ్చిదానందా
 ద్వైతపరమప్రకాశాయ పరిమళాంతప్రకాశాయ తేజోయాపాయ తేజోమయాయ
 తేజోధిపతయే జయజయరుద్రమహారుద్ర మహారాద్ర వీరభద్రావతార మహాభైరవ
 కల్పాంతభైరవ కపాలమాలానరభుట్యాంగ చర్మఖడ్గపరశుపాశాంకుశడమరుకమ్మగళాల
 చాపబాణగదాశక్తిచిండివాల తోమరముసలముసుంఠిముద్గరప్రాసపరిఘపట్టసకతఘ్ని
 చక్రాద్యాయుధభీషణాకరసహస్రదంష్ట్రాకరాళవదన వికటాట్టహాస విస్ఫాటిత
 బ్రహ్మాండమండల నాగేంద్రమండల నాగేంద్రహార నాగేంద్రవలయ నాగేంద్రచర్మ
 ధరమృత్యుంజయ త్ర్యయంబకత్రిపురాంతకవిరూపాక్ష విశ్వేశ్వర వృషవాహన
 వృషభూషణ విశ్వరూప విశ్వతోముఖ సర్వతోముఖమారేక్షరక్ష జ్వలజ్వలప్రజ్వల
 మహామృత్యు మహామృత్యు భయంనాశాయ నాశయరోగభయ ముత్సాదియోత్సా
 దయ విషసర్పభయం శమయశమయచోరాన్తరయ మారయమమశత్రూసుచ్చాట
 యోచ్చాటయ శూలేనవిదారయ విదారయమితారేణ భీభీభీభిజ్జేనభీభీభి భిట్వాం
 గేనవ్యపోధయ వ్యపోధయమమపాపంశోధయ శోధయముసలేననిష్పేషయ నిష్పే
 షయబాహైసన్తాడయ సన్తాడయయక్షరక్షాంసిభీషయ భీషయభూతానివిద్రావయ
 విద్రావయకూళ్తాండభూతభేతాళమారీచబ్రహ్మరాక్షసగణాంత్యంత్రాసయ సంత్రా
 సయమమాభయంకురుకురువిత్తంత్రమామాశ్వాసయా శ్వాసయదుఃఖాతురంమామా
 నందయా నందయాత్తుత్తుస్థార్తంమామాపాపాయ యాపాపాయయ అమృతకటాక్షవిక్ష
 జేనమామాలోకయా లోకయమాంసంజీవయ సంజీవయసరకభియాన్తాముద్ధరోద్ధర
 శివకవచేనమామాచ్ఛాదయా చ్ఛాదయమృత్యుంజయత్ర్యయంబక సదాశివ పరమ
 శివ నమస్తే నమస్తే॥

శ్లో॥ ఇత్యేతత్పరమంజైవం కవచంవ్యాహృతంమయా॥

సర్వబాధాప్రశమనం రహస్యంసర్వదేహినామ్॥

యస్స ధాధారయేన్ద్రర్యశ్చైవంకవచముత్తమమ్ |
 నతిస్యజాయతేక్వాపి భయంశంభోరనుగ్రహాత్ |
 క్షీణాయఃప్రాప్తమృత్యుర్వా మహారోగహతోపివా |
 సద్యస్సంఖమనాప్నోతి దీర్ఘమాయుశ్చవిందతి |
 సర్వదానిద్ర్యశమనం సర్వమంగళవర్ధనమ్ |
 యోధతేకవచంచైనం సదేవైరపిపూజ్యతే |
 మహాపాతకసంఘాతైర్భుచ్చతేచోపపాతకైః |
 దేహంతేముక్తిమాప్నోతి శివవర్తానుభావతః |
 త్వమపిశ్రద్ధయావత్స శైవసేకవచముత్తమమ్ |
 భారయస్వమయావత్తం సద్యశ్చేయోహ్యవాప్సుసి ||

శ్రీసూతః.—ఇత్యుక్త్వాఋషభోయోగీ తస్మైపాఢ్యవసూనవే |

దదౌశంఖింమహారావం ఖడ్గంచారిషిషూదనం |
 పునశ్చభస్మసంమంత్ర్య తదంగంపఠితస్పృశ్య |
 గజానాంషట్పహస్రస్య ద్విగుణస్వబలద్దదౌ ||

సూతః.—భస్మప్రభావాత్సంప్రాప్త బలైశ్వర్యధృతిః స్పృతిః |
 సరాజపుత్రశ్శుశుభే శరదర్క-ఇవశ్రియా |
 తమాహప్రాంజలింభూయ స్సయోగనృపనందనమ్ |
 ఏషఖడ్గోమయాదత్త స్తపోమంత్రానుభావతః |
 సితధారమిమంఖడ్గం యస్మైదర్శయతేస్ఫుటం |
 ససద్యోమ్రయతేశత్రు సాక్షాన్మృత్యురపిన్ద్రయమ్ |
 ఏషశంఖోమయాదత్త స్తపోమంత్రానుభావతః |
 అస్యశంఖస్యవిహ్వాదం యేశ్వణ్యంతితవాహితాః |
 తేమూర్ఛితాఃపతిన్యంతి న్యస్తశస్త్రావిచేతనాః |
 ఖడ్గశంఖావిమాదివ్య పరసైన్యవినాశనౌ |

అత్త సైన్యస్వపత్నాణాం శౌర్యతేజోవివర్ధనమ్ |
 ఏతయోశ్చప్రభావేనా శైవేనకవచేనచ |
 ద్విషట్సుహస్రనాగానాం బలేనమహతాపిచ |
 భన్తధారణసామగ్ధ్యా చ్ఛత్రు సైన్యంవిజేష్యసి |
 ప్రాప్యసింహాసనంపితృం గోప్తాసిపృథివీమిమామ్ |
 ఇతిభద్రాయుషంసమ్యగనుశాస్యసమాశ్మకం |
 తాభ్యాంసంపూజితస్సీధ యోగీస్వైరగతిగృహామ్ ||

ఇతి శ్రీస్కాండే మహాపురాణే బ్రహ్మాండఖండే శివకవచోపదేశం
 నామద్వాదశోధ్యాయః ||

శ్రీశివాష్టోత్తర శతనామస్తోకః.

- శ్లో॥ శివ్రామహేశ్వరశృంభుః పినీకీశశేఖరః |
వామదేవ్రావిరూపాక్ష కపర్దీనలలోహితః॥ 1
- శ్లో॥ శంకరశూలపాణిశ్చ ఖట్వాంగః ఘ్నవల్లభః |
శిపివిఘ్నోబికానాదః శ్రీకంఠోభక్తవత్సలః॥ 2
- శ్లో॥ భవశృర్వస్త్రీహోకేశ శ్శితికంఠశివాప్రియః |
ఉగ్రఃకపర్దీకామారి రంధకాసురసూదనః॥ 3
- శ్లో॥ గంగాధరోలలాటాక్ష కాలకాలఃకృపానిధిః |
భీమపరశుహస్తస్య మృగపాశిర్బటాధరాః॥ 4
- శ్లో॥ కైలాసవాసీకవచీ కఠోరస్త్రిపురాంతకః |
వృక్షాంకోవృషభానూథో భస్మోద్ధూళితవిగహాః॥ 5
- శ్లో॥ సామప్రియస్వరమయ స్త్రియూమూర్తిరనీశ్వరః |
సర్వజ్ఞఃపరమాత్మాచ సోమసూర్యాగ్నిలోచనః॥ 6
- శ్లో॥ హవిర్యజ్ఞమయసోమః పంచవక్త్రాస్పదాశివః |
విశ్వేశ్వరోవీరభద్రో గణనాథః ప్రజాపతిః॥ 7
- శ్లో॥ హిరణ్యరేతామృతాక్షో గిరీశోగిరిశోసఘాః |
భుజంగభూషణోభద్రో గిరిధన్వాగిరిః ప్రియః॥ 8
- శ్లో॥ కృత్తివాసాఃపురాంతి ర్భగవాన్ ప్రమథాధిపః |
మృత్యుంజయస్సూక్ష్మతను ర్భగద్వ్యాపీభగద్గురుః॥ 9

శ్లో॥ వ్యోమకేశోమహానేన జనకశ్చారువిక్రమః।
రుద్రోభూతపతిస్థాణు రహీర్బుధ్నోదిగంబరః॥ 10

శ్లో॥ అప్తమూర్తిరనేకాత్మా సాత్వికశ్శుద్ధవిగ్రహః।
శాశ్వతఃఖండపరశు రజఃపాశవిమోచకః॥ 11

శ్లో॥ మృడఃపశుపతిర్దేవై మహాదేవౌవ్యయోహరః।
పూషదంతభిదవ్యగ్రో దక్షాధ్వరహరోహః।
భగనేత్రభిదవ్యక్త సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్॥ 12

శ్లో॥ అపవగ్గోప్రదోనంత స్తారకపర మేశ్వరః।
ఏవంశ్రీశంభుదేవస్య నామ్నా మప్స్తోత్రరంశతం।
పఠతిశ్రద్ధాయాయస్తు శ్శివలోకేమహీయతే॥ 13

ఇతి శ్రీశివాస్తోత్ర శతనామస్తోత్రం.

శ్రీసూర్యకవచస్తోత్రం.

శ్లో॥ అస్యశ్రీసూర్యకవచ స్తోత్రమహామంత్రస్య।
కణ్వఋషిః అనుష్టుప్చంద్రః శ్రీసూర్యనారాయణేదేవతా।
మమసూర్యనారాయణప్రసాదసిద్ధ్యర్థేజపేవినియోగః॥

ధ్యానమ్.— దేవాసురనర్కైర్వన్ధ్యం గృహైశ్చపరిశేవితం।
ధ్యాయేత్పఠేత్సువర్ణాభం శ్రీసూర్యకవచంసదా॥

శ్లో॥ అధునాసంప్రవత్యౌమి కవచంసర్వకామదమ్।
ఇదంతాకవచంబుధ్వా విచరేద్వీరభైరవః॥

శ్లో॥ ఘృణిఃపాతశిరోదేశం సూర్యఃపాతులలాటకం।
ఆదిత్యోలోచనేపాతు శృతీపాతుదివాకరః॥

శ్లో॥ పూణంపాతుసదాభానుః ముఖంపాతుసదారవిః।
జిహ్వంపాతుజగన్నేత్రః కంఠంపాతువిభావనుః॥

శ్లో॥ స్కంధౌగ్రహపతిఃపాతు భుజౌపాతుప్రభాకరః।
కరాపుష్పకరఃపాతు హృదయంపాతుభానుమాన్॥

శ్లో॥ మధ్యంపాతుచసప్తశ్లో నాభింపాతునభోమణిః।
ద్వాదశాత్కాకటింపాతు సవితాపాతుసక్తిని॥

శ్లో॥ ఊరూపాతుసురశ్రేష్ఠో జానునీపాతుభాస్కరః।
జంఘేమేపాతుమూర్తాంధో గుల్ఫౌపాతుత్విషాంపతిః॥

శ్లో॥ పాదౌదినమణిఃపాతు పాతుమిత్రోఽఖిలంవపుః।
యథిదంసూర్యకవచం పురుషార్థప్రదంనృణాం॥

- శ్లో॥ సతతం ప్రాతరుభ్యాయ పఠేన్నీయతమానసః।
నసురాణామపిశ్లాఘ్యః శ్లాఘ్యబుద్ధిమతామపి॥
- శ్లో॥ సర్వకామమవాప్నోతి సూర్యసాయజ్యమాఘ్నయాత్ ।
గ్రహరోగభయాత్పావాన్ ముచ్యతేనాత్రసంశయః॥
- శ్లో॥ ఆదిత్యకవచంపుణ్య మభేద్యంచజ్రసన్నిభం।
సర్వరోగభయాదిభ్యో ముచ్యంతేనాత్రసంశయః॥
- శ్లో॥ సంవత్సరముపాసిత్యా సామ్రాజ్యపదవీలభేత్ ।
అనేకరత్నంసంయుక్తం స్వస్థాభరణభూషితం॥
- శ్లో॥ కల్పవృక్షసమాకీర్ణం కదంబకుశుమప్రభం।
అశేషరోగశాంత్యర్థం ధ్యాయేదాదిత్యమండలమ్॥

ఇతి సూర్యకవచం సమాప్తం.

శ్రీసూర్యాష్టకమ్.

నాచ.—

- అది దేవనమస్తుభ్యం ప్రసీదమమభాస్వర |
దివాకరనమస్తుభ్యం ప్రభాకరనమోస్తుతే || 1
- సప్తాశ్వరథమారూఢం ప్రచండంకశ్యపాత్తజమ్ |
శ్వేతవస్తథరం దేవం తంసూర్యంప్రణమామ్యహమ్ || 2
- లూహితంరథమారూఢం సర్వలోకపితామహమ్ |
మహాపాపహరం దేవం తంసూర్యంప్రణమామ్యహమ్ || 3
- త్రైగుణ్యంచమహాశూరం బ్రహ్మపిష్ఠమహేశ్వరమ్ |
మహాపాపహరం దేవం తంసూర్యప్రణమామ్యహమ్ || 4
- బృంహితం తేజఃపుంజంచ వాయురాకాశమేవచ |
ప్రభుత్వంసర్వలోకానాం తంసూర్యంప్రణమామ్యహమ్ || 5
- బంధూకపుష్పసుకాశం హారకుండలభూషితమ్ |
ఏకచక్రధరం దేవమ్ తంసూర్యంప్రణమామ్యహమ్ || 6
- తంసూర్యంలోకకర్తారం మహాతేజఃప్రదీపనమ్ |
మహాపాపహరం దేవం తంసూర్యంప్రణమామ్యహమ్ || 7
- తంసూర్యంజగతాంనాథం జ్ఞానప్రకాశమోక్షకం |
మహాపాపహరం దేవం తంసూర్యంప్రణమామ్యహమ్ || 8
- సూర్యాష్టకంపఠేన్నిత్యం గ్రహపీడాప్రణాశనమ్ |
అపుత్రోలభతేపుత్రం దరిద్రోధనవాన్భవేత్ || 9
- అమిషంమధుపానంచ యంకరోతిరవేర్దినే |
నప్రజన్తథ వేదోగీ జన్తజన్తదరిద్రతా || 10
- స్త్రీతైలమధుమాంసాని యేత్యజంతిరవేర్దినే |
నవ్యాధిశ్శోకదారిద్ర్యం సూర్యలోకంచగచ్ఛతి || 11

ఇతి సాంబపురాణే గోగాతనయనే సూర్యాష్టకం సమాప్తిః.

జపానములంపులములు.

శ్లో॥ శుక్లంసర్వత్రవై ప్రోక్తం వశ్యేరక్తాననంప్రియే!
పద్మాసనేజపేన్నిత్యం శాంతివశ్యకరంపరం॥

శ్లో॥ వస్త్రాసచేచదార్పిత్ర్య పామాణేరోగసంభవః!
మేదిన్యాందుఃఖయావృత్తి కాష్టేభవతిసిష్ఠలం॥

శ్లో॥ కృష్ణాజినేజ్ఞానసిద్ధి మోక్షశ్రీవ్యాఘ్రుచర్తణి!
కుశాసనేజ్ఞానసిద్ధిః సర్వసిద్ధిస్తుకంబభే॥

తెల్లని ఆసనము—ప్రసిద్ధమై నది.

ఎఱ్ఱని ఆసనము—జనస్వాధీనము.

పద్మాసనము—శాంతముగా విక్రీలి జనమును స్వాధీనము.

వస్త్రాసనము—దార్పిత్రము.

రాతియందు—రోగోత్పత్తి.

భూమియం దాసనము లేకుండిన—దుఃఖము.

కొయ్యయందు—నిష్ఠలము.

• కృష్ణాజినముందు—జ్ఞానసిద్ధి.

వ్యాఘ్రుచ్ఛమునందు—మోక్షము.

దత్తాసనమునందు—జ్ఞానప్రాప్తి.

కంబళీయందు—సర్వసిద్ధిగుఱును.

శ్లో॥ భూమ్యంతదుఃఖసుభూతం దరిద్ర దారుకాశనమ్!
పామాణేవ్యాధిసంభూతం మంత్రిసిద్ధికుశాసనే!

తృణాసనేయశోహానిః పల్లవేచిత్రవిభ్రమం!

• రక్తకంబళవశ్యార్థం స్వేతకంభసంపద!

కృష్ణాజినేజ్ఞానకరే మోక్షశ్రీవ్యాఘ్రుచర్తణి!

ధూమి - నేలను—దుఃఖము.

దారు - కఱ్ఱపీట—దరిద్రము.

పాషాణం - రాయి—వ్యాధి.

కుశాసనం - దర్భాసనమ్—మంత్రసిద్ధి.

తృణాసనం - గడ్డి ఆసనమ్—యశోహాని, క్షీణత్వం.

పల్లవము - చిగురుటాకులు—చిత్తవిభ్రమం.

రక్తకంబళము—వశ్యం.

శ్వేతకంబళము—సంపద.

కృష్ణాజినం—జ్ఞానం.

వ్యాఘ్రచర్మము—మోక్షము.

శ్లో॥ వీతాసనంమోహనేషు వ్యాసితంచాభీచారికే!

జ్ఞేయశుక్లంచశాంత్యర్థం న శ్వేరక్తంప్రకీర్తితమ్॥

పచ్చని ఆసనము—జగత్తును మోహపరచును.

నల్లని ఆసనము—పగులకు హింసచేయుటకు.

తెల్లని ఆసనము—శాంతికోటకు.

ఎఱ్ఱని ఆసనము—జనవస్యము.

జపదిశ్ఘలములు.

శ్లో॥ ఆజ్ఞేయ్యాంకర్షణంచైవ వాయువ్యాంశత్పనాశనమ్ |

నైరుత్యాదర్శనంచైవ ఈసాన్యాంజ్ఞానమేవచ ||

శ్లో॥ ఉదఙ్ముఖశ్శాంతిజాప్యే వశ్యేపూర్వముఖస్థదా |

యామ్యేతంమారణంప్రొక్తం పశ్యమేచధనాగమః ||

శ్లో॥ మోహనంసర్వభూతానాం బంధమోక్షకరంపరం |

దేవరాజప్రియకరిం రాజానంవశమానయేత్ ||

ఆజ్ఞేయముఖముగా జపించిన—శత్పననటు బాధ.

వాయువ్యముఖముగా—శత్పనాశము.

నైరుతిముఖముగా—మంత్రదేవతాదర్శనము.

ఈశాన్యముఖముగా—పరబ్రహ్మజ్ఞానము.

ఉత్తరముఖముగా—శాంతిము.

తూర్పుముఖముగా—జనవస్థము.

దక్షిణముఖముగా—శత్పమారణము.

పశ్చిమముఖముగా—ధనాగమము గలుగును.

జపసానఫలములు.

శ్లో॥ అథ కామ్యజపస్థానం కథయామివరాననే
సాగరాంతేసరితీరే తీర్థహరిహరాలయే॥

శ్లో॥ శక్తిదేవాలయేగోష్ఠే సర్వదేవాలయేశుభే
వటస్యధాత్ర్యమూలేవా మతేబృందావనేతథా॥

శ్లో॥ పవిత్రేనిర్మలేదేశే జపానుష్ఠానతోపవా
నిర్వదనేనమానేన జపంస్తోత్రంసమార్భతే॥

తా. సముద్రసమీపమందును, నదీతీరమందును, పుణ్యాభూమియందును, శేవలాత్యస్వరూపుడైన సద్గరునియాలయమందును, వైతన్యస్వరూపుడైన పెద్దలయొక్క గృహములయందును, ఆరూఢభానులు వసియించెడు శుభములగు స్వప్నస్థిండ్లయందును, మట్టిచెట్టయొక్కయు, యుసిరిక చెట్టయొక్కయు, మొదటను యశులమతమునందును, బృందావనము నందును, నిర్మలమైన పవిత్రప్రదేశములయందును, జపమును, స్తోత్రమును జేయవలయును.

శ్లో॥ జాప్యేనజయమాప్నోతి జపసిద్ధిఫలంతదా
హీనంకర్తత్యజేత్సర్వం గర్విత్తస్థానమేవచ॥

తా. జను డీపూర్వము జెప్పినస్థానములయందు జపముజేయుటచేత జయమును, జపసిద్ధివల్లనైన ఫలమును బొందుచున్నాడు. నీచకర్తములను నింద్యస్థానములను విడిచిపెట్టవలయును.

శ్లో॥ స్తశానభయభూమావా వటమూలేచకాననే
సిద్ధ్యంతికానకేమూలే చూతవృక్షస్యసన్నిధౌ॥

తా. స్తశానమునందలి భయంకరమైన ప్రదేశమునందును, వటవృక్షము యొక్క మొదటియందును, అడవియందును, జయపాలవృక్షము యొక్క మొదటియందును, మామిడిచెట్టు సమీపమునందును జపించుట వలన సమస్తకార్యములు సిద్ధించుచున్నవి.

జపఃకాలనిర్ణయము.

శ్లో॥ పంచపంచవృషఃకాల సప్తపంచఅరుణోదయః॥

అష్టపంచభవేత్ప్రాతః శేషంసూర్యోదయఃస్మృతిః॥

తా. సూర్యోదయము మొదలుకొని 55 ఘడియలుతర్వాతను వృషఃకాలమున అనగా స్నానసంధ్యావందనం చేసేసమయం. 57 ఘడియల తర్వాతను అరుణోదయకాల మనగా సూర్యబింబోదయకాలము. 58 ఘడియలతర్వాతను ప్రాతఃకాలము సూర్యదర్శనకాలము. 58 ఘడియలతర్వాతను 60 ఘడియలు మధ్యకాలము సూర్యనమస్కారములు జేయవలసినకాలము. తెల్లవారుజామున 4 గంటలవేళ వృషఃకాలము. 4 గం. 48 నిమిషములకు అరుణోదయకాలము. 4 గం. 12 నిమిషములకు ప్రాతఃకాలము. 4 గం. 12 నిమిషములు 6 గం. లకు మధ్యకాలము సూర్యోదయకాలము.

జపవిధిః.

సమీపంబునందుండెడి జనులకు వినురీతిని జేయుజపంబు—క నిష్ఠము.

తన శ్రోత్రములకు వినులాగున చేయుజపంబు—మధ్యమము.

ఇష్టదేవతయందు చవనమనోవృత్తులు లయింపజేసి యొనర్చుజపము—ఉత్తమం.

నవగ్రహములు.

రవి, చంద్రుడు, కుజుడు, బుధుడు, గురుడు, శుక్రుడు, శని, రాహువు, శిశువు.

నవగ్రహశాంతి.

ఆదివారము—గోదుమ్మపిండి, నెయ్యితో భోజనము.

సోమవారము—పెరుగు, పరమాన్నముతో భోజనము.

మంగళవారము—కందిపప్పుతో భోజనము.

బుధవారము—పెసరపప్పుతోను, నల్ల ఉలపప్పుతోను భోజనము.

గురువారము—కొమ్మ పెనగపప్పుతో, మినపప్పుతో భోజనము.

శుక్రవారము—బొబ్బిరపప్పుతో భోజనము.

శనివారము—చేనువ్వులు పసిన కూరతో భోజనము.

ఈప్రకారముగా సాధు, లేక మహేశ్వరుడు లేక బీదవానికి భోజనము పెట్టి
తాంబూలము దక్షిణ సమర్పించేది.

స్వప్నశుభాశుభ ఫలములు.

సర్వేంద్రియములు వానివాని వ్యాపారములను చాలించియుండగా ఎప్పుడు మనస్సుగూడ సర్వవ్యాపారమును జాలించి సుషుప్తి జెందియుండునో అప్పుడు పదార్థములవలన నానావిధమగు స్వప్నమును గాంచుచున్నాడు. ఆ స్వప్నము ఇష్టఫలము అనిష్టఫల మని రెండువిధములు.

నదులను సముద్రమును దాటుట, ఆకాశమునందు బోవుట, నూనోదయము మండుచున్న నివ్వు నవగ్రహములు, నక్షత్రములు, చంద్రమండలము వీనిని గాంచుట. మేడలు, రాజగృహములు, దేవతాగృహములు వీనిపై నెక్కుట. ఇవి మొదలగు వానిని స్వప్నమును గాంచిన నరుడు కార్యసిద్ధిని బొందును. కల్లుద్రాగుట, పస, మాంసము వీనిని దినుట. పురుగులు, పురీషము వీనిపై శరీరమునందు పూసికొనుట. రక్తస్నానము పెరుగన్నమును తినుట, తెల్లనివస్త్రములు ధరించుట, తెల్లనిచందనాది మైపూతలు, రత్నములు, ఆభరణాదులు నివియు స్వప్నమందు గలిగిన కార్యసిద్ధికరములు. దేవతలు, విప్రులు, ద్విజాలు, గొడుగు, పొట్టు, పద్మములు, రాజులు, తెల్లని పూలను, వస్త్రములను, మంచితాభరణములను ధరించిన స్త్రీ, ఎద్దు, కొండ, పాలు, ఫలవంతమగువృక్షము నెక్కిట. అద్దము, మాంసము, పూలమాలికలు వీనిని పొందుట. గొప్పయేళ్లు, చెరువులు, నదులు వీనిని దాటుట. ఇవి స్వప్నమందు గలిగిన ధనలాభ మగును. రోగవిముక్తియు నగును. స్వప్నమున రాజు, ఏనుగు, గుఱ్ఱము, బంగారు, ఎద్దు, ఆవు వీనిని జూచిన వానియొక్కపింటుంబము వృద్ధియగును. ఆవు, యెద్దు, ఏనుగు, దేవరాజగృహములు. కొండకొనవృక్షములు వీనిపై నెక్కుట, మలమును పూసికొనుట, యెడ్చుట, చచ్చుట, పొందగూడని స్త్రీని పొందుట. ఇవి స్వప్నమును గలిగిన మంచిది. పాలు గలిగి వండియున్నవృక్షమును ఒంటరిగా నెక్కియచ్చటనుండి యే మేలుకొనిన శిశువుగ ధనలాభమగును. తెల్లనిసర్పముచే ఓడిచేయి కరవబడిన పదిదినమంతకుపల సహస్రలాభము గలుగును. పాముగాని తేలుగాని నీటియందు గరచిరక్తమున విజయము, అర్థసిద్ధిపుత్రులు గలుగుదురు. దేవతారాజగృహములు

కొండలు వీనిపై నెక్కి సముద్రమును దాటినయెడల నీచకులమనందు బుట్టినవాడయినను నిశ్చయముగ రాజగును. చెరువునడుమ నేయిపాయసము వీనిని గొప్పతామరాకునందు భుజించిన భూపతియగును. తెల్ల కొక్కురవకి, ఆడుకోడి, ఆడకొంగ, వీనిని జూచి మేల్చొనినయెడల స్వకులమున బుట్టినదియు ప్రియముగ మాట్లాడునదియునగు మరియొక భార్యను పొందును. గొలుసులతో బంధించబడినట్లును బాహువులు త్రాచిచే గట్టబడినట్లును స్వప్న మైనయెడల పుత్రుడు కలుగును. లేక శీఘ్రముగ ధనమైనను వచ్చును. తన ఆసనము, పాన్పు, వాహనము, శరీరము, గృహము ఇవి మండుచుండగా నప్పుడే మేల్కొనినయెడల వానికి గొప్ప సంపద గలుగును. చంద్ర సూర్యమండలములు గాంచిన రోగిరోగ విముక్తు డగును. రోగము లేనివాడు సంపద నుందును. నెత్తురునుగాని కల్లునుగాని బ్రాహ్మణుండు త్రాగిన విద్యను పొందును. ఇతరుడైనయెడల ధనమును పొందును. తెల్లనివస్త్రముల ధరించి తెల్లనిచందనాదులను పూసికొనిన స్త్రీ తనను కాగిలించినయెడల సంపద కలుగును. పావుకోళ్లు, పాద రత్నాలు, గొడుగు ఇవి లభించినట్లు స్వప్నంబై వేంటనే మేల్కొనినను మంచిపదును గల నిర్ధరమైన కష్టి దొరికినట్లయినను మంచిభోజనము గలుగును. ఆవు, ఎద్దులు వీనిని కట్టిన రథమును ఒంటరిగ నెక్కినట్లయిన వేంటనే మేల్కొనిన శీఘ్రముగ ధనమును పొందును. పెరుగు దొరికిన అగ్రలాభము. నేయి దొరికిన మంచిక్కిరి కలుగును. నేతిని తినిన కష్టము కలుగును. పెరుగు తినిన క్షీర కలుగును. తాను గృహమునందు నివ్వలొ తగులుకొన్నట్లయిన మండలాధిపత్యముగల రాజగును. పట్టణమందు నివ్వలొ తగులుకొన్నట్లయిన పృథివీపతియగును. పక్వమైన మనుష్యుని పాదములమాంసమును తినినట్లయిన నూరులాభమగును. బాహువుల భక్షించినట్లయిన సహస్రలాభము గలుగును. తలను భక్షించినట్లయిన రాజ్యముగాని నూరువేలుగాని లాభము గలుగును. ప్రత్తి, భస్మము, అన్నము, మజ్జగ. ఇవి తప్ప తక్కిన తెల్లనివస్తువులన్నియు శుభప్రదములు. ఆవు, ఏనుగు, జేవతలు, ద్విజాలు, గుఱ్ఱములు. ఇవి పంపు తక్కిన నల్లనివస్తువులన్నియు అతి నిందితములు. పితికినప్పుడు నురుగుతో గూడియుండుపాలును త్రాగినట్లయిన యజ్ఞమునందు సోమపానము చేయవచ్చును, అనేకభోగము లనుభవించువాడగును. పెరుగును చూచిన సంతోషము గలుగును. గోధుమలను చూచిన ధనప్రాప్తియగును. యవధాన్యమును చూచిన యజ్ఞప్రాప్తియగును. ఆవాలను జూచిన లాభము గలుగును. తమలపాకు, కర్పూరము, అగరుచందనము, తెల్లనిపువ్వుము వీనిని పొందిన నఖండ సంపద గలుగును.

స్వప్నమున గంగ రావి, మోడ్లగు, పారిజాతము, ఈ చెట్లమీదను, పుట్టమీది చెట్లమీదను ఎక్కుట. నూనె, ప్రత్తి, రాయాకుప్పక్షము, ఇనుము వీనిని పొందుట ఆపదను గలిగించును. విహరించుట, గర్జనస్రమును ధరించుట, ప్రవాహములు హరించినట్లగుపడుట, పక్షమాంసభోజనము సూర్యచంద్రుల నున్నట్లుండి కాంతిహీనులనుగా జూచుట, నక్షత్రములు క్రిందపడుచున్నట్లు కనబడుట, పుట్టించిన ఆశోకము, గన్నేగు, మోదుగు వీనిని జూచుట, వీనివలన శోకమును పొందును. ఓడ నెక్కి నదులను దాటినట్లయిన ప్రయాణము గలిగి శీఘ్రముగ పునరాగమము గలుగును. ఎత్తనివస్త్రము ధరించి యెత్తునినందనమును పూసికొనిన స్త్రీతనను కాగి లించినట్లయిన మృత్యువు కలుగును. నూనె, పాలు, నేయి వీనిచేతగాని ఇతరములయిన చమురులచేతనుగాని శరీరము పూసికొన్నట్లయిన వ్యాధి కలుగును. వెండ్లు కలు గాలుట, దంతము బూడిపడుట వీనివలన ద్రవ్యనాశముగాని పుత్రనాశముగాని కలుగును. గాడిదెలు, ఒంటెలు, దున్నపోతులు వీనిని గట్టిన రథమును ఒంటరిగా నెక్కినట్లయిన యచ్చోటయండింటి మేల్కొనిన మృత్యువు గలుగును. చెవులు, ముక్కు, చేతులు మొదలగు అంగములు భేధింపబడినట్లును, బురదలో దిగినట్లును, గాడిద, ఒంటె, దున్నపోతు వీనిపై నెక్కిపోయినట్లును తల యంటికొనినట్లును స్వప్నమైన మృత్యువు గలుగును.

రోగమువలనగాని ధాతువికారమువలనగాని పగటియందుగాని గలిగిన స్వప్నమునకు ఫలము లేదు. స్వప్నములు మొదటిబామునం దైనయెడల సంవత్సరమునకును రెండవబామునం దైనయెడల 8 మాసములకు మూడవబాము నైనయెడల 9 నెలలకును నాలవబామునం దైనయెడల ఒకమాసమునకును ఫలము నిచ్చును. అరుణోదయకాలముం దైనయెడల 10 దినములలో ఫలమగును. ఆవుదూడను విడుచువేళ యయినయెడల నవ్వుజే ఫలమగును. ఇది సుస్వప్నవిగ్గయము. దుస్స్వప్నము నైనయెడల పై జెప్పిన కాలమునకు సగముకాలములో నగును. సుస్వప్నము కలిగినయెడల తిరిగి నిద్రించ కూడదు. దుస్స్వప్నములయినయెడల దానికాఠికోరకు కృత్యమై యెవ్వతోను చెప్పక తిరిగి నిద్రించవలయు. సుస్వప్నమును ప్రార్థన లేచి ప్రాణోత్తముల కరిగించి వారివలన నాశీర్వాదము గొనవలయు. రాత్రయందు జెప్పగూడదు.

శుభాశుభ శకునలక్షణములు.

ప్రయాణాదులయందు నల్లనిధాన్యము, ప్రత్తి, ఎండుగడ్డి, కఱ్ఱలు, ధనము, కొరివికఱ్ఱ, బెల్లము, నూనె, బోడితలకు నూనె యంటుకొన్న మనిషి, దిగంబరుడు, ఇనుము, బురద, చర్మము, వెండ్రుకలు, పిచ్చిపాడు, నపుంసకుడు, చుండాలుడు, మొదలగువారు, కారాగృహ పాలకులు. గర్భిణీస్త్రీ, రండ్, గానుగపిండి, చావు, పొట్టుభస్మము, తలపుకట్ట, యెముక, పగిలినకుండలు ఇవి యెదురుగ వచ్చిన అపశకునములు. మరియు పోవునపుడు పిలుచుట గూడదు. పొమ్మని చెప్పట మంచిని. ఎవడైనను ముందుండి మరలిపొమ్మని చెప్పట, ఎక్కడికి బోవుడు ఉండు ఇప్పడు పోవలదు, ఎందుకు బోవుచున్నావు అని యడుగుట ఇవి కార్యనాశకరములును స్వమృత్యు హేతువులును అగును. బండి పడుట, చేతిలోని ఆయుధములు క్రిందపడుట, పోవునపుడు ద్వారబంధమువలన నెత్తిమీద దెబ్బతగులుట, గొడుగుపై వస్త్రము క్రింద బడుట ఇట్టి అపశకునములు గలిగిన మరలివచ్చి శ్రీహరిపూజ గావించి ధ్యానించి కొంతసేపు తాళి బయలు వెడలవలయు. రెండవమారును అపశకునం బయినయెడల మరలి యింటికి బోవలయును. తెల్లనిపుష్పములు శ్రేష్ఠములు. జలపూర్ణభాండములు మరీ ఉత్తమము. మాంసము మత్స్యములు దూరముగా ధ్వనిని వినుట. ముసలివాడు, మేక, ఆవులు, గుఱ్ఱములు, ఏనుగులు, దేవతలు, మండుచున్నవిప్ప, గరిక, ఆవు పేడ, భోగముది, బంగారు, వెండి, రత్నములు, పెండ్లికానిబడుచు, ముత్తయిదువ, పేలాలు, ఇద్దరు బ్రాహ్మణులు, వస, ఆవాలు, మూలికలు, పెసలు, ఆయుధములు, కత్తి, గొడుగు, పీటలు, రాజచిహ్నములు, కూడయేడ్చువారు లేనిపీనుగు, పండ్లు, నెయ్యి, పెరుగు, పాలు, అక్షతలు, అద్దము, తేనె, శంఖము, చెరుకు, శుభవాక్యములు, భక్తులు, వాయిచెడి చతుర్విధఘోషము, ఉరుములు, మెరుపు, మనస్సంశుప్తి ఇవి మంచిశకునములు.

పోవునపుడు పిల్లి అడ్డముగ పోయిన కార్యహానియగును. పిల్లులు ఎదురుగ పోట్లాడిన కలహమగును. ఎలుకను నోట గరిచికొని ఎదురుగ వచ్చిన తనకు జయమగును. శత్రువులకు అపజయము వగును. తాను చేయుకార్యమునకు నడుమ పిల్లి పోయిన కార్యనాశమగును. ముఖము తుడుచుకొనుచుండిన బంధువులు వత్తురు.

మనిషి ప్రయాణమై పోవునపుడు కాకి అనుకూలమైనయెడల క్షేమము. కార్యసాఫల్యము నగును. ప్రతికూలమైనయెడల ధియావహమును కార్యనాశము నగును. అరచుచు నెదురుగ వచ్చిన ప్రయాణమునందు దెబ్బతెగులును. కాకి ఎడమ నుండి తుడికి పోయిన తీర్చట ఇది మంచిది. తుడినుండి ఎడమకు పోయిన కట్టట ఇది అశుభప్రదము. ఎడమనుండి తుడి పోవునప్పుడు వైనుండి క్రిందుగ వచ్చిన అను లోమము. ఇది మిక్కిలి మంచిది. తుడినుండి అనులోమముగ వచ్చిన మధ్యమము. ఎడమనుండి ప్రతిలోమముగ వచ్చిన ప్రయాణమునకు ధంగము గలుగును. అమేధ్య యును నుత్కున గరచి కొని ఎదురుగ వచ్చిన కార్యమగును. ద్వారమునందు పోవుచు వచ్చుచుండిన దేశాంతరము పోయినవారు వత్తురు. ఎఱ్ఱునిది కాలినది యైనప్పుడు యింటిలో బడవైచిన అగ్ని ధియము గలుగును. నెత్తురును ఎదుట పడవైన కారా గృహప్రాప్తియగును. పచ్చనిద్రవ్యము బంగారు వెండి వీనిని తెచ్చి పడవేసిన భాగము గలుగును. ఈ వస్తువుల నెత్తుకొనిపోయిన హాని గలుగును. పచ్చిసూంసమును ఎదుట గ్రక్కినయెడల ధనలాభమగును. మన్నునుంచినయెడల భూమిలాభము గలుగును. రత్నములను పడవైన గొప్పరాజ్యము గలుగును.

మిక్కి ఇంటిలోనికి వచ్చి మొరగిన ఇంటివానికి మరణము గలుగును. తిన యెడమశరీరమును నాశన ధనలాభము గలుగును. తుడిభాగమును ఎడమభుజమును నాశన ధియము కలుగును. పోవువానికి యెదురుగ వచ్చిన యాత్రయందొ దెబ్బ తగు లును. మార్గము నడ్డగించిన త్రోవలో దొంగలబాధ కలుగును. ఎముకలను త్రొళ్లను గుడ్డలను నోట గరచి కొని వచ్చిన లాభహీనమగును. చెప్పలు మాంసము నోట గరచి కొని వచ్చిన మంచిది.

నక్క మొదలగువాని శత్రుసంబులను మిక్కిలకువలెనే ఫలము తెలిసికొన వలయును.

మరణచిహ్నములు.

ఎవనికి నాలుక నల్లగ ముఖము కంకమువలె నెత్తగ నుండునో వానికి సొక సంవత్సరములోపల మరణము గలుగును. చెట్టు మొదలునందును కోమ్మయందును నివృత్తునుకలు రాలుచున్నట్లు గిన్నట్టిన నారు నెలలు బ్రతుకును. రెతిస్సు, మలము, మూత్రము నురుగుతో గూడిన మలము ఇవి యొకానొకప్పుడు స్పృశావవిధముగను అనేకవిధములుగను గనుపడినను ఆన్నమును భుజించినవెంటనే ఆకలి పుట్టినను ఒక సంవత్సరములోపల నిశ్చయముగ మృత్యుబౌండును. ఆకసంబున నింద్రసీలనదృశంబునైన సర్పంబులగుంపు సంవరించుచుండినట్లు గనపడిన నాటునెలలు జీవించును. ఎల్లప్పుడు ఉదరముబ్బియుండుటయు అహోరాత్రములు నీరుత్రాగుటయు దిన్న గలిగియుండిన 4 లేక 5 లేక 6 నెలలు జీవించియుండును. నలుపు, పసుపు మొదలగు వర్ణములను కారము, పులుసు, ఉప్పు గల ద్రవ్యములను ఆకస్తాత్తుగ వ్యర్థియముగ నెరిగినను 6 నెలలలోపల మృతిబొందును. తన ముఖప్రతిబింబముగాని, శరముగాని, వాననీటి యందును, అద్దమునందును, గనుపడకుండినను నాక్షైలలో మృతిగలుగును. శక్తి యుడిగినట్లుండుటయు, ఎప్పుడును కోపముతో మాట్లాడుటయు, కార్యములయందు ప్రయత్నములేకుండుటయు గలిగియుండిన నాటునెలలకు మరణము కలుగును. విశ్వర్యముతో గూడియుండినప్పుడు చీకటిలో స్త్రీసంభోగము చేయుటయు దిప్తము గలిగిన నైదుమాసములు జీవించును. మలము కాకివిప్తమువలెను, ధూళివన్నమువలెను గనుపడినను తననీడ వేరువిధములు గనుపడినను అయిదు నెలలలోపల మృతిబొందును. మేఘము లేనపుడు మెరుపును దక్షిణాపునికిన్న న నింద్రధనస్సును గనపడిన మూడునెలలు బ్రతుకును. శరీరమునందు కాంతిలేనివాడుగను కామరహితుడుగను రుచితెలియనివాడుగ నుండిన మూడు నెలలకుమీద మృతి సెందును. దేహము ఆకస్తాత్తుగ స్థూలంబైనను కృషించినను ఒక నెలలోపల మరణము గలుగును. నూనె, నేయి, ఆర్ద్రము, నీళ్లు వీనియందు తనదేహము వానరదేహమువలె గనబడినను శరములేనట్లు గనపడినట్లు గనుపడినను ఒక నెలమీద బ్రతుకుడు. హఠాత్తుగ దేహమునందు శక్తిలేకుండుట, పొండువర్ణము, మిక్కిలి నిశ్వాసము వచ్చుట, నిత్యము మలము పలుమారు వెడలుట ఇవి గలిగినయెడల

సెకమాసము జీవించును. నడిశ్రేణియందు ఇంద్రగ్రహస్సును పగలు చంద్రగ్రహణంబును గనుపడిన ఆయుఃక్షీణము కలుగునని తెలియవలయును. ముక్కు వంకరయై చెవులు పొడవుగనై కన్నులయందు నీరు ప్రసరించుచు కన్ను లున్నతములై ముఖ మెఱ్ఱగను నాలుక లోపలి కీడ్చుకొని యుండిన సెకమాసములో మరణము గలుగునని తెలియవలయు. దీపమారినప్పుడు వాసన తెలియకుండినను మిత్రులమాటలయందు నూయ గలిగినను అరుంధతీనక్షత్రము గనుపడకుండినను వాసన తెలియకుండినను ధ్వని వినరాకుండినను ఆయుఃక్షీణమునై తెలియవలయు. సూర్యోదయమగునప్పుడు నక్కలగచుచు నెదురుగ పరిగెత్తవచ్చినను మలము విపరీతముగ పెడలినను సర్వోమృతి గలుగునని తెలియవలయు.

నీ జలమానుసూర్యప్రసాదించింబముగన
 నిండైనయాగోగ్యముండుతనువు
 పూర్వాదినలుదిశలో పూర్ణంబుగాకున్న
 నాగుమూడైరెండునాల నెలను
 కన్నాల్గుబడుగీతగాబింబముండిన
 పదిదినంబులమృతిప్రాప్తడగును
 ధూమాకృత్తిన గనులదోపినయిదనదినము
 మంటగానగదినమందెబోవు
 ద్రుప్రడనేముక్కచివరయదోపకున్న
 నలులగుంధతీనాలుకయాసకున్న
 చంద్రబింబముచౌకమైసాగుచున్న
 నారు నెలలకు యమలోకమంటియుండు

క. మామోలులేనినానము

యేమేలును చేయరాదుయెచ్చునతగ్గున్
 యీమానవులకుగలిగిన

భామామణివినుముతనుప్రభంగంబునుమా.

పురుషసాము ద్వికము.

పురుషుడు ధర్మార్థకామంబులతో గూడిన ముఖ్యమగు ధర్మము కలిగియుండవలయు. కనుపాపలు తప్ప తెల్లగుడ్డునందును దంతములయందును ధావశ్యము గలిగియుండవలయు. చెవులు నాభి వీనియందు లోతు గోభీరస్వరము గలిగియుండవలయు.

ఈర్ష్యలేకుండుట, దయ, ఓర్పు, మంగళాచారయ్యుక్తత, ఆచారముకోరిక, అకార్యణ్యము, శ్రమము లేనిశౌర్యము ఇవి గలిగియుండవలయు. కనుబొమలు భుజములు నిడుదలై యుండవలయు. నిక్కులయందు పరాక్రమముచేతను, దేశములయందు కీర్తిచేతను, జాతీయందు సంపత్తుచేతను, వ్యాపించియుండవలయు. ఉదరమునందును కంఠమునందును అడ్డుముగి నిడుదలైన మూడు మడతలు గలిగియుండవలయు. దేవబ్రాహ్మణగురువులకు నమ్రుడై యుండవలయు. ధర్మార్థకామములకాలము సేరిగియుండవలయు. కనుగోనలు, గోళ్లు, అరకాళ్లు, అరచేతులు ఇవి యెఱ్ఱగ నుండవలయు. పాదరేఖలు, పెండ్రుకలు ఇవి నున్నగ మెరుగుగ నుండవలయు. రామ్ము నుదుగుముఖము వికాలముగి నుండవలయు. అరచేతులు, అరకాళ్లు, ధ్వజచ్ఛత్రాది లాంఛనములతో గూడియుండవలయు. ముయు లలాటము, పాదములు, చేతులు వీనియందు నాలు గేసి రేఖ లుండవలయు. వ్రేళ్లు, హృదయము, వీపు కటిప్రదేశము ఇవి సమముగ నుండవలయు. మరియు భుజములు, మోకాళ్లు, తొడలు, పిక్కలును సమముగ నుండవలయు. దేహప్రమాణము 96 అంగుళముల పొడవు గలిగియుండవలయు. నాలుగు కోరపండ్లు చంద్రప్రకాశము గలిగియుండవలయు. మీసములు, కనుపాపలు, కనుబొమలు, పెండ్రుకలు ఇవి నల్లగి నుండవలయు. ముక్కు, నోరు, దేహము, చంకలు, వీనియందు దుర్గంధములేకుండ నుండవలయు. మెడ, పిక్కలు ఇవి పొట్టిగ నుండవలయు. వ్రేలిగణపులు, గోళ్లు, పెండ్రుకలు, పండ్లు, చర్మము ఇవి నూత్నములుగ దౌడలు, నేత్రములు, ముక్కు, గొమ్ము ఇవి దీర్ఘములుగ నుండవలయు. గొమ్ము, చంక, ముక్కు, పొట్ట, భుజ, శిరములు, ముఖము, (ముచ్చిలిగుంట) ఇవి ఉన్నతములుగ నుండవలయు. వీపుయెముక, శరీరము, కాలివ్రేళ్లు, చేరివ్రేళ్లు, బాహువులు, ముక్కు, నేత్రములు, చెవులు ఇవి పొడవుగ నుండవలయు. చర్మము, పెండ్రుకలు, దంతములు, రోమములు, నేత్రములు, గోళ్లు, వాక్కు ఇవి మెరుగు

గలిగి సన్నగ నుండవలయు. కన్నులు, ముక్కు, పుటములు, చెవులు, గుదము, ముఖము వీనియందు మలములేకుండ నుండవలయు. నాలుక, పెదవులు, దోడలు, కన్నులు, హస్తములు, పాదములు, అర్చచేతులు, అర్చకాళ్లు ఇవి పద్మాకారము గలిగి యుండవలయు. హస్తములు, పాదములు, మెడచెవులు, గొంతు, కిరస్సు, లలాటము, ఉదతము, వీపు ఇవి విశాలములై యుండవలయు. భుజములు చాచినపుడు భుజము యొక్క నడిమిభాగము (అనగా మోచేయి) కొనభాగము మొదటిభాగము ఇవి ఉన్నతమై సమముగ నుండవలయు. పాదములు, చీలమండలు, పిరుదులు, ప్రక్కలు, గజ్జలు, స్తనములు, చెవులు, పెదవులు, తోడలు, పిక్కలు, చేతులు, బాహువులు, కన్నులు ఇవి సౌచ్చతస్కవలు లేక సమానముగ నుండవలయు. 14 విద్యలు రెండు కన్నులును గలపురుషుడు ఐడశాత్మ డనబడును. శరీరము వేడిగను పైకి గనపడు చున్న నరములుగలది గనుక కండిలేనిదిగను దుర్వాసనగలదిగ నుండిన మంచిదికాదు. దీనికి పివరీతముగ నుండునది శ్రేష్ఠమైనది. నిర్మలమైనదృష్టియ, మధురమైనవాక్కిను, మదపుటేనుగనడకయ, గోపమీచములయం దొక్కొక్కరోమ ముండుటయు మహా పుణ్యవంతుని లక్షణములు.

స్త్రీసాము ద్రికము.

సుందరములగు సర్వాంగములును మదపుటేరుగు నడకవంటి నడకయు ఘన మైననితంబుమును నల్లని వెండ్రుకలును మిక్కిలి లావులేక సన్న మై రోమరహితమయి మనోహరముగ నుండుశరీరమును సమభూమియందు నిలిచిన బాగుగ నడుగులు గన్పట్టునట్టిపాదంబులును ప్రదక్షిణమగు సుడిగల బొడ్డును, నడుమ పల్లముగల చీల మండలును, బొటనవ్రేలి ప్రమాణముగల నాభియు, వ్రేలాడని కడుపుయును, రోమ ములచే కప్పబడని శరీరమును గల స్త్రీ శుభకగుణాలగును. నక్షత్రములు, వృక్షములు, నదులు వీనినామధేయములును ఎల్లప్పుడు కలహమునం దాశయు, అత్యాశయు, దుర్భాషలును ఒకటితో నొకటి కలుసుకొనిన కనుబొమలునుగలది అశుభురాలగును. ఇప్పు టువ్వునుబోలి నిగనిగలాడు చెక్కిళ్లును పైకి నరములు తెలియనిదేహమును పరియం దత్యంతిప్రేమయును భర్తను ప్రాణములతో సమానముగ చూచుకొనుటయుగలది శుభ కరురాలు. పాదము నేల మోసినప్పుడు చిటికెనస్త్రేలు పుడమిని తాకకుండిన అట్టి స్త్రీ మృత్యుదేవతయని తెలియవలయు.

సంవత్సరములు 60.

ప్రభవ	...	...	1	నందన	...	...	26
విభవ	...	...	2	విజయ	...	...	27
శుక్ల	...	...	3	జయ	...	...	28
ప్రమోదాత	...	...	4	మనధ	...	...	29
ప్రజోత్పత్తి	...	...	5	దుష్కళి	...	...	30
ఆంగీరస	...	...	6	హేవిశంబి	...	...	31
శ్రీముఖి	...	...	7	విశంబి	...	...	32
భావ	...	...	8	వికాస	...	...	33
యవ	...	...	9	శార్వరి	...	...	34
ధాతు	...	...	10	ప్రవ	...	...	35
ఈశ్వర	...	...	11	శుభకృష్ణ	...	...	36
బహుధాన్య	...	...	12	శోభకృష్ణ	...	...	37
ప్రమాది	...	...	13	సోధి	...	...	38
విక్రమ	...	...	14	విశ్వావసు	...	...	39
విషు	...	...	15	పరాధవ	...	...	40
చిత్రభాను	...	...	16	ప్రవంగ	...	...	41
స్వభాను	...	...	17	కీలక	...	...	42
తారణ	...	...	18	సౌమ్య	...	...	43
పార్థివ	...	...	19	సాధారణ	...	...	44
వ్యయ	...	...	20	విరోధకృష్ణ	...	...	45
సర్వజిత్తు	...	...	21	పరీధావి	...	...	46
సర్వధారి	...	...	22	ప్రమాదీచ	...	...	47
బోధి	...	...	23	ఆనంద	...	...	48
వికృతి	...	...	24	రాక్షస	...	...	49
ఖర	...	...	25	నశ	...	...	50

పింగళ	...	...	51	దుండుభి	...	...	56
కాశ్యపు	...	...	52	రుధిరోద్ధారి	...	...	57
సిద్ధార్థి	...	...	53	గక్తాక్షి	...	...	58
రాత్రి	...	...	54	క్రీడన	...	...	59
దస్త	...	...	55	అక్షయ	...	...	60

అయనములు 2.

1. ఉత్తరాయణము:—పుష్యమాసమందు మకరసంక్రాంతి ప్రవేశదినము మొదలుకొని ఆషాఢమాసమందు కర్కటసంక్రాంతి ప్రవేశదినముయొక్క వెనుకటి దినమువరకు ఆరుమాసములు.

2. దక్షిణాయణము:—కర్కటసంక్రాంతి మొదలుకొని మకరసంక్రాంతి వెనుకటిదినమువరకు ఆరుమాసములు.

ఋతువులు 6.

1. వసంతఋతువు— $\left\{ \begin{array}{l} చైత్రము. \\ వైశాఖము. \end{array} \right.$
2. గ్రీష్మఋతువు— $\left\{ \begin{array}{l} శ్రేష్ఠము. \\ ఆషాఢము. \end{array} \right.$
3. వర్షఋతువు— $\left\{ \begin{array}{l} శ్రావణము. \\ భాద్రపదము. \end{array} \right.$
4. శరదృతువు— $\left\{ \begin{array}{l} ఆశ్వయుజము. \\ కృత్తికము. \end{array} \right.$
5. హేమంతఋతువు— $\left\{ \begin{array}{l} మార్గశిరము. \\ పుష్యము. \end{array} \right.$
6. శిశిరఋతువు— $\left\{ \begin{array}{l} మాఘము. \end{array} \right.$

మానములు 12.

చైత్రము	...	...	1	ఆశ్వయుజము	...	...	7
చైతిము	...	...	2	కార్తీకము	...	...	8
జ్యేష్ఠము	...	...	3	మౌగళము	...	...	9
ఆషాఢము	...	...	4	పుష్యము	...	...	10
శ్రావణము	...	...	5	మాఘము	...	...	11
భాద్రపదము	...	...	6	ఫల్గుణము	...	...	12

పక్షములు 2.

- 1 శుక్లపక్షము :—అమావాస్య వల్ల సాదృశ్యమొందును. పాక్షమీవరము 15 దినములు.
- 2 కృష్ణపక్షము :—పార్ణమి వల్లన సాదృశ్యమొందును. అమావాస్యవరము 15 దినములు.

వారములు 7.

ఆదివారము	...	...	1	గురువారము	...	...	5
సోమవారము	...	...	2	శుక్రవారము	...	...	6
మంగళవారము	...	...	3	శనివారము	...	...	7
బుధవారము	...	...	4				

నక్షత్రములు 27.

ఆశ్విని	...	...	1	కృత్తిక	...	...	8
భరణి	...	...	2	రోహిణి	...	...	4

మృగశిర	...	...	5	ఆనోగాధ	...	...	17
ఆరుద్ర	...	...	9	కేయి	...	...	18
పునర్వసు	...	...	7	మూల	...	...	19
పుష్యమి	...	...	8	పూర్వాషాఢ	...	...	20
ఆశ్లేష	...	...	9	ఉత్తరాషాఢ	...	...	21
మఖ	...	...	10	శ్రవణము	...	...	22
పుబ్బ	...	...	11	ధనిష్ఠ	...	...	23
ఉత్తర	...	...	12	శతభిషం	...	...	24
హస్త	...	...	13	పూర్వాభాద్ర	...	...	25
చిత్త	...	...	14	ఉత్తరాభాద్ర	...	...	26
స్వాతి	...	...	15	రేవతి	...	...	27
విశాఖ	...	...	16				

రాసులు 12.

మేషము	...	...	1	తుల	...	...	7
వృషభము	...	...	2	వృశ్చికము	...	...	8
మిథునము	...	...	3	ధనస్సు	...	...	9
కర్కటము	...	...	4	మకరము	...	...	10
సింహము	...	...	5	మిథుము	...	...	11
కన్య	...	...	6	మీనము	...	...	12

దౌషధములు.

1. రాతిరిబేదిమాత్ర.

ద్రాక్షపండు, ఖర్జూరపువ్వుడు, సునాముఖి, పటికపంచగార, వస్తువ ఒక్కటింటి టికి పావుతులముచొప్పున కొద్దిగా మంచినీళ్లతో ముద్దగా నూరి రెండుమాత్రలు జేసి రాత్రి భోజనం తరువాతను రెండుమాత్రలు పుచ్చుకొనేది. విరోచనకారి, అమనివృద్ధి.

2. రాతిరిబేదిమాత్ర.

రూమిమస్తకిపాడుము ౧౧ 1. తెల్లచక్కెర ౧౧ 2½. ఈ రెంటిని నూరి ఒక్క ఉండగా జేసి పెట్టుకొని పుండబోవునప్పుడు పుచ్చుకొని వెంటడిని కొంచెము చన్నీళ్లు పుచ్చుకొని నిర్మింపగా మరునాడు వేసవనా లెస్సగా వేదియగును. ఇది అన్నాశయమునకు మిక్కిలిగా మంచిజేయును.

3. త్రిదోషహరీ.

శొంఠి 3 కులములు, మిరియాలు 3 కులములు, ధనియాలు అర్థశేరు. ఈ మూడువస్తువులు చెత్తలేకుండా బాగుచేసి దంచి యంచుకొని మూడువెళ్లతో వచ్చి నంత చూర్ణము అర్థ శేరు మంచినీళ్లలో వేసి అర్థపావుకు ముగించి వడియగట్టి ఉదయం పరగడుపున పుచ్చుకొనేది. ఇందువల్ల వాతప్లేత్యశ్లేష్మములు హరించును.

4. ద్రాక్ష లేహ్యము.

ద్రాక్షపళ్లు, పంచదార, తేనె ఇవి సమభాగములు గలిసి పుచ్చుకొనిన సమస్త అశీర్ణములు హరించును.

5. మహాగ్నిముఖిచూర్ణము.

చిత్రమూలము, అత్తివస, కోస్తు, ఇంగువ, సౌవర్చలవణము, పస, పిప్పళ్లు, కాయఫలచెక్క, గంటుభారంగి, ఓమము, శొంఠి, యవాక్షరము, విశంగములు, మిరియాలు, పిప్పిలిదుంప ఇవి సమభాగములు. ఈ యన్నిటికి సమము కరక్కాయలు చూర్ణముజేసి మాడెత్తుచొప్పున శొంఠిరసముతోగాని, కమాయముతోగాని, వేడి

నీళ్లతోగాని, గంజితోగాని, చిట్టుడుకునీళ్లతోగాని, ప్రాతఃకాలమున బుచ్చుకొనిన అజీర్ణము, అనాహము, ఉదావృతి, పిండతి, మూలవ్యాధి, గ్రహణిదోషము, అధ్మానము, హిక్కా, శ్వాస, భాస, పాండురోగము, హృదయము, నేత్రములు, కడుపు వీటియందు పుట్టిన మహాదోషములు. నాళీశూల, పిత్తీశూల ఇవి మానును. మరియు మిక్కిలి జతరదీప్తి గలుగును. గురుత్వపదార్థములు, చిముగు గణిగినపదార్థములు, కొప్పుగలపదార్థములు, అపరశుద్ధపదార్థములు వీటిని విశేషముగ బుచ్చుకొనినప్పుడుగాని అనేకపదార్థములు ఏకకాలమందు పుచ్చుకొని సంఘమించినప్పుడుగాని అమిలభోజనము చేయు తటస్థించినప్పుడుగాని ఈ ధాతువు పైన చెప్పినవిధమున పుచ్చుకొనినతోడనే జీర్ణమగును.

6. ధాతువృద్ధికరిపదార్థములు.

ఇవి ధాతువృద్ధిని కలిగించుటయందు స్వతంత్రముగాను కలిసియును మిక్కిలిగా ఉపయోగపడియెడి ఆహారమును వస్తువులును.

అవ్రపాలు, నెయి, కంఠమేకపాలు, మట్టపాలు, టంకాయపాలు, ప్రత్తి గింజలరసము, క్షీరాన్నము, సాయసము, లెస్సగా మాగిన అరటిపండు, నీమరేగు పండు, ద్రాక్షపండు, పస్తాపప్పు, బాదముపప్పు, ముంతమామిడిపప్పు, సారివిత్తులు, దోసవిత్తులు, నీమదోసవిత్తులు, వీనిపప్పు, కొబ్బెర, ఖర్జూరపుకాయ, సెనగలు, అనుములు, అలసంబెలు, కడిగిననువ్వులు, ఏడాదికి లోబడిన వయస్సుగల క్రొవ్వి నవేట మాంసము, క్రొవ్వి నపుడ, కొబ్బ, పూరేడు, ఉడుము నీనిమాంసము అప్పుడు పట్టిన మంచినీళ్లలోని చేపలు, మలుగుచేప, చేపజన, కోడిగుడ్డు, పక్షిగుడ్డు, వాని తల, మెడడు, సాలామిశ్రి, మునగపిత్తులు, ముల్లంగిపిత్తులు, ఉత్తరేనిపిత్తులు, సెనగలి విత్తులు, గసగసలు, నేలతాటిగిడ్డ, భూమిచక్కెరగిడ్డ, పెండలపుదంప, గొంఠి, మిరియాలు, తెల్లమిరియాలు, పప్పుళ్లు, అక్కలకజ్జ, లవంగము, కోషము, మెంతులు, ఇంగువ, జాపత్రి, లవంగపట్ట, అగిరచెక్క, మునుగబంక, నల్లచుమ్మబంక, తంగెడు బంక, కస్తూరి, గుల్మందు, మునగకాడలు, నీరుల్లిగెడ్డలు, ముల్లంగిదుంపలు, మిగి ఊరబిచ్చుక మాంసము, పావురపుమాంసము లోనగునవి.

7. సెనగలనీళ్లు.

5 తులముల సెనగలను రాత్రిపూట గిక్కిడు నీళ్లయందు నానజేసి వేకువను పన్నుని వస్త్రమునందు ముడివేసి వేలగట్టినయెడల నీరు వడియును. అట్లు వడినిన

నీళ్లతో శుద్ధిజేసిన తేనె రెండుకుళ్ళములు గలిపి ఉపయోగించవలయును. ఈలాగు నలుబదిదినములు చేయవలసినది.

ఇందువల్ల రేతస్సు ఎక్కువగా నుత్పన్నమగును. పగిలిన ఇంద్రియము గట్టి పడి స్థంభించును. సంభోగశక్తియు ఎక్కువయగును. భాతువృద్ధికి వినియోగపడునట్టి వస్తువులందు శనగలకు మించినది మరియొకటి లేదనుట యూహానిమితము.

8. కలవింకిము మురబ్యా.

మగి ఊరబిచ్చుకలు 40. "వీనితల, కాళ్లు, ప్రేగులు, బొచ్చులో నగువానిని తొలగించి నీళ్లయందు లెస్సగా కడిగి గుడ్డతో దుడిచి శక్తికి తగినయట్లు నేయి విడిచి ఎఱ్ఱగా వేచుకొనవలయును. మంచితేనె వీని 1½ తేనెను శుద్ధిచేసి మీద చెప్పిన పిచ్చికలను దానియందుంచి మూసి భద్రము జేయవలయును. ఉదయకాలమున తోలు ఊడదీసిన చాదముపప్పు రెండిటిని కొంచెము కలకండతో జేర్చి నమలి మ్రింగిన తోడనే మీద జిన్నిన మురబ్యాయందు ఒకటిని దినవలయును. రాత్రిపూట పరుండ బోవుటకు ముందుగా ఒకటిని ఉపయోగించి వెంబడిని కొంచెము తేనెను త్రాగ వలయును.

గుణము :—ఇంద్రియము మిక్కిలిగా ఊరును. గక్తిము పరిశుద్ధమగును. సంభోగశక్తి మిక్కిలిగా గలుగును.

మీద చెప్పినదానిని ఉపయోగించునపుడు కఠినముగా నున్న ఎముకలను వదలి తక్కినదానినే నమలి మ్రింగవలయును.

తేనెను ఒక మట్టిపాత్రమునంద వుంచి కాచగా నురుగుకట్టి పొంగివచ్చును. అప్పుడందొక విధమైన కుడి కలుగును. అదియు సంద్రమైన పదను అని పాత్రమును దించి కొంచెము ఒరిగించి మీద నుగును దీనివేయవలయును. ఇట్లు శుద్ధిచేసిన తేనెనే వేరుగాగాని బ్రష్మధములతోడగాని యుపయోగపరుపవలసినది.

9. దేహశిమనలేహ్యము.

పాలగుగంధచూర్ణము :— వందార, అవునేతిని లేహ్యముగా వండి నేవించును మేహశమనము.

10. శృంగిలేహ్యము.

మందర దుప్పికొమ్మ వైడికాయనీళ్లతో గంధంతీసిన ముద్ద రులములు 12. లవంగాలు, యాలకులు, జాజికాయ, చాల్పిని, లేజవత్రము అనగా అకువత్రి 1

కులంచొప్పున పాలసుగంధిగుండ రత్నపురుగుశ్శు. 2 చొప్పున కులములు 8. సాలా మిశ్ర కట్టి కాటుకవలె నూరవలెను. తరువాతను అపునెయ్యి మరగించి పంచదార గుండ వేసి పాకంరా చూచికొని సాలామిశ్రతో నూరబడిన దుప్పికొమ్ము ముద్ద కలిపి ఈ వాసనదినుస్సుల చూర్ణము వేసి కలిపి గాజాగిన్నెలో వాసన కట్టియుంచి ఉదయం సాయంకాలము కుంకుడుసిక్కిప్రమాణమున పుచ్చుకొనవలయును. పథ్యం. షిథర ఆహారములు. ఇందువల్లను మేహశమనము, ధాతువృద్ధి, పుష్టి, స్తంభనము వగైరాలు గలుగును.

11. ఇనుము - ఊర్కభస్మములు.

వీనిలో దేనియొక్క రాపాడినిగాని మాడుదినములు రేయింబగలు పశు మూత్రమునందు నానజేసి పిప్పట లెస్సగా కడిగి ఒకపీంగా జేయందు పెట్టి నిష్కపండు రసమును రాపాడిమీద మాడు అంగుళములు నిలుచునట్లు విడువవలయును. పిప్పట మూతికి గట్టిగా చీలమన్న (5) తేపలు చేసి ఒకగజము లోతుగల గోతియందు గుట్టపు పేడచుగాని, పేడచుగాని నింపి మీద చెప్పిన పీంగాజిని దానియందు పూడ్చి పెట్ట వలయును. మాడువారములు వెల్లినపిప్పట పీంగాజిని ఎత్తుకొని కరక్కాయ, నెల్లి వరుగు, తాడికాయ వీనిని సమముగా తూచుకొని ఆతూనికకు ఆరుపాళ్లు నీళ్లు విడిచి మూట రెండుపాళ్లు ఇగురునట్లుగా కాచిన కషాయముతో మీద శుద్ధిచేసిన రాపాడిని ఖల్వమున నూజవలయును. ఇట్లు మాడుదినములు నూటి బిళ్లుచేసి యెండలెట్టి పెంకులో ఉంచి చీలమన్న (5) తేపలు తీసి అరగజము గోతియందు చింతబరడునుగాని ఏలునుగ్గలనుగాని నింపి అందు ఈ మందును పెట్టి పురము పెట్ట వలయును. ఇట్లు రెండుపురములు వేసి యెత్తుకోవలయును. దీనిని ప్రత్యేకముగా గాని లేహ్యములో నగుపానితో కలిపిగాని ఉపయోగింపవచ్చును. దీనిమహిమను చెప్ప తరముగాదు. రక్తమును పుట్టించుటయందు దీనికి సమమయిన బౌద్ధములేదని చెప్పవలయును. ఇది సింధూరము కాదు.

12. కీలువాతమునకు పైపూయు ప్రయోగము.

40 పలముల జలములో 10 పలముల గోరింటాకును లేక గోరింటపువ్వు వేసి కాచి $\frac{1}{2}$ భాగముగా ఇగరనిచ్చి దించి పినికి వడిగట్టి పిప్పిని విడచి కషాయములా సగభాగము నువ్వులనూనె కలిపి నీరు ఇగురునటుల కాచి వడిగట్టి ఉంచుకొన వలయును.

ఈ చమురును సెప్పిగలచోట పూయించువచ్చిన కీలువాతము మొదలగు అనేక వాయువులు తీరును.

పథ్యము:—రోగికి పడక మొదలగునవి మైత్తగ యుండవలయును. తడి గాలి తగులకుండుటయు, శరీర ముష్ణము గానుండుటయు, ఉష్ణములగు వస్త్రములను ధరించుకొనునటులను చేయవలయును. శీఘ్రముగా జీర్ణించెత్తినదియును సత్తువ గలదియును గల ఆహారముండవలయును. చక్కెర సారాయము మొదలగునవి కూడవు.

13 తెల్లవంగభస్మము.

శుద్ధిచేసిన తెల్లవంగము 1| పంసు. దీనిని చింతాకుమందముగల రేకులుగా జేసి సన్నముగా కత్తిరించుకొనవలయును. ముదిరిన వేపపట్ట, రావిపట్ట, చింతబెరడు, నిమ్మచెట్ట, పట్ట ఇవి దినముకు 10 పలములు. వీటిని దంచి చూర్ణము చేసికొనవలయును. వాడిన గంజాయియాకు పదిపలములు. దీనిని పొడిచేసికొనవలయును. వీనినన్నిటిని గలిపి కొంచెము దంచి పొడిచేసి వ్రుంచుకొనవలయును. గాలికి మరుగగుతావున ఒకమూర చదరముగల గుంట త్రివ్యి దానికి సగమునకు పిడకలు ఒడికి దానిపై ముప్పాతిక మూర చదరముగు ముతకగుడ్డ పరచి దానిపై కొంచెము పై జెప్పిన పొడిని పరచి అమిదను వంగము రేకులపొడిని యొకటితో నొకటి జేరకయుండునటుల పెట్టి ఆవెనుక ముందటి పొడినే పరచి అమిద వంగ రేకుల పొడిని పోసి ఆపైని ముందటి పొడిని పరపును. ఈలాగు పొడినిన్ని వంగ రేకుల పొడినిన్ని ఒక దానిపై నొకటి మట్టమట్టగా పెట్టి దానిపై మున్నవలె ముతకగుడ్డను పరచి గుంటనిండ పిడకలు అడికి పుతము వేసి చక్కగా చల్లారినవెనుక మెల్లగా విప్పి అతిబాగ్నత్తతో చూచి తేలియుండునవి అన్నియు ఏరికల్వములో నూరి వస్త్రగాలితము చేయవలయును. తేలగుండా యుండు వానిని తిగుగా ముందువలె నాలాగే జేసికొనవలయును.

సంగతుద్ధి:—వంగమును కరగించి అదినముణిగిపోవునంత కాడిని ఒకకుండలో పోసి దానిలో బాగ్నత్తగా పోయవలయును. చక్కగా చల్లారినవెనుక ఆవంగ మును ఎత్తి కరగించి పూర్వమువలెనే కాడిని పోసి మున్నువలెనే చేయవలయును. ఈలాగు ప్రతితడవయున్న కాడిని క్రొత్తిదిగా పోయుచుండవలయును. పై రెప్పిన ప్రకారము కాడియందు మూడుపర్యాయములున్న అదేవిధమన నువ్వులనూనెలో 8 పర్యాయములున్న అలాగే గోమూత్రములో మూడుపర్యాయములున్న (కాడి

అనగా తరవాణి) — ఉలవల నుడికించినజలములో మూడుతడవలున్న జిల్లేడుపాలలో మూడుతడవలున్న కరగి పోసిన శుద్ధియగును. ఒక్కొక్కదినము ద్రవమున్న ప్రతి సాంకి క్రొత్తదిగా మార్చుకొనవలయును.

వంగభస్మముయొక్క గుణములు:— శుద్ధిచేయబడినదియును, చేభాగములు మొదలగునవి విధిప్రకారము జేయబడి దోషరహితము అయినదియు నగు వంగభస్మము వలన ధాతువృద్ధి, జీర్ణశక్తి, ఇవి గలుగును. హృదయము బలపడును. ప్రమేహము, పాండురోగము, శ్వాసకోశరోగము, క్రిమిరోగము అగునవి తీరును. మాత్ర వేళకు ఒక గురిగింజయొక్క శరీరస్వభావమునకు తగిన అనుపానముతో పుచ్చుకొనవలయును. 21 రోజులకు అధికముగా పుచ్చుకొనుట మంచిదికాదు. అలాగు చేయ అవశ్యమయిన మధ్యమ చెండువారములు విడిచి తిరుగా ఆరంభించవలయును.

వంగభస్మముయొక్క దుర్గుణములు:— శుద్ధిచేయబడిన వంగభస్మమును లోపలికి పుచ్చుకొనినను, యేలాటిదైనను దోషము గలదానిని లోపలికి పుచ్చుకొని నను, మొబడినే బంపదినములు పుచ్చుకొనినను, అవధ్యము జేసినను, చర్మమును పట్టిన రోగములు, కుష్ఠములు, కడుపు నెప్పి, శీతజ్వర మొదలగువానివంటి నరము నంటిన వ్యాధులు నోరు ఈడ్చు అగునవి కలుగును.

14. కుష్ఠకుతారము.

ముదరిన వేపపట్ట, వేపకాయలు, వేపపిండిలు, వేపపువ్వులు, వేపాకు, వేప చిగురు, వేపవేరుపట్ట. ఈ యేండిటిని వెన్నెరుగా నీడయందు ఎండించి వేరువేరు రోట దంచిన మార్గము దినుసునకు సమభాగముగా చేర్చి గగ $\frac{1}{2}$ మొదలు మూడుదినము లకు ఒక్కతేప గగ $\frac{1}{2}$ ఎక్కువజేసి 2 గగల యెత్తు అయినతగావత ఆతూనికయే 60-90 దినములు పుచ్చుకొన్నపక్షములో కుష్ఠవ్యాధి, కాలివ్రేళ్లు, చేతివ్రేళ్లు తినెడి వ్యాధి, అరనివ్రణములు, తీరని మేహవ్యాధులు కుదురును.

ఇది పెద్దలు ఒకరు చెప్పినది. దీనిని పలు లేపలు చేసి అనేకులకు ఇప్పించా గుణము చూపియున్నది. ఇది అనుభవసిద్ధము. మీద చెప్పిన కుష్ఠవ్యాధి అంటగానే దీని సేవించినయెడల అవ్యాధి తలయెత్తనేరదు. మొదలంట నష్టముయిపోవును,

15. కలరాచికిత్స.

బేడెత్తు గంజాయి నీళ్లతో నూరి పావుసేరు నీళ్లలో కలిపి వడియగట్టి గంటకు పుక్కిడునీళ్లు పుచ్చుకొన్నయెడల కలరావ్యాధి మానును.

16. భస్మములయొక్క సముదాయ పరీక్ష, వగైరాలు.

1. రసము, కర్పూరము, గంధకము, ఇంగ్లీకము, పాషాణము, ముదారసింగు అగు వీనియొక్క భస్మములను పెట్టిన యెత్తు తగ్గక యుండుటయగాక వాటిని నివ్వపై వేసిన అవి పొగలేవకను పారిపోవకను ఉన్న పక్షమున మిక్కిలి శ్రేష్టమైనది. ఈలాగు అమరుట అపూర్వము.

2. బంగారు, వెండి, తామ్రము, వంగిము, అయము, ఉష్ణి మొదలగు వాటియొక్క భస్మములను జలములో వేసి వాటిమీదను బియ్యమును లేక గోధుమలను వేసిన అవి మునుగక తేలిన అతిశ్రేష్టమైనవి.

3. వంగభస్మమును నివ్వలో వేసి చూచిన అది యెట్లు బారిన పోవచ్చునది. లేని యెడల మట్టమయినది అని తెలిసికొనవలయును.

4. రసము, గంధకము, ఇంగిలీకము, తాళకము, పాషాణము, ముదారసింగు, రసకర్పూరము అగు వీనియొక్క భస్మములకంటెను వెండి, బంగారు, తామ్రము, వంగిము, నాగము, అయము అగువానియొక్క భస్మముల పద్ధతులగునవియు మేలు కరమైనవి.

5. నూరకుండా చేయు భస్మములకంటెను నూరి చేయబడిన భస్మములు మేలు కరమైనవి.

6. పొంగించకనే అగు భస్మములకంటెను పొంగించుటవలన అగునవి శ్రేష్టము లైనవి.

7. కారసంబంధమువలన అగు భస్మములకంటెను మూలికసంబంధమువలన నగునవి మేలుతరమైనవి.

8. నూతనభస్మములకన్నను పాతవియగునవి మేలుతరమైనవి.

9. చేసెడుభాగము మొదలగు పద్ధతిప్రకారము చేసి తీర్చిన భస్మములు మిగుల శీఘ్రముగా సుగుణమును ఇచ్చునటవలెనే చేసెడుభాగము మొదలగునవి పద్ధతి తప్పి తీర్చినవి మిక్కిలి త్వరతో దుష్టణములను గలుగజేయునని తెలిసికొని యుండవలసినది.

10. భస్మము చేయబడవలసిన వస్తువు అసలుతరము గలదిగాను కలపడము లేనిదిగాను యుండవలయును. దానిదాని శుద్ధి క్రమప్రకారము శుద్ధియును చేసికొనవలయును. మూలికలు మంచి నేలలో ఉత్పత్తి అయినవిగాను ఉండవలయును. వాడినవియు, నలిగినవియు, పుల్లినవియును, ఉప్పుగాలి తగిలినవియును గూడదు. ఎండించవలసిన మూలికలను నీడ నెండించుకొనవలయును.

11. ఒక్కొక్క పద్ధతియందు ననుదానికి తగిన యెత్తు, ప్రమాణము, నూరెడు పరిమాణము, పుత్రము వేయుదిట్టము మొదలగు చేపాకము చేసెడు భావము అగువాని యందు ముందు వెనుక హెచ్చుతగ్గులు గూడదు. నూరునప్పుడు మన్ను దున్ను మొదలగు నవి పడకుండ కాపాడవలయును. మందును దహించునప్పుడు లేక పుత్రము వేసి యున్నప్పుడు రజస్వలస్త్రీలు అంటుగలపురుషులు వీరియొక్క నీడ దానిపై బారగూడదు. పుత్రము మొదలగునవి చక్కగా ఆసిన వెనుకనే యెత్తవలయును. చీలమన్ను చేసి ఎండించియే దహించవలయును. ఐనను పచ్చియాకులు నూం కవచము చేసి చీలమన్ను చేయబడినపుడు తడిని యెండించి పుత్రము వేయవచ్చును. ఏలయనగా పై చీలమన్ను యెండుటకు ముందుగా లోపలయండు మూలిక యెండి చెడిపోవుటకు హేతువగును.

12. పెద్దతరగతి భస్మములను ఒకసంవత్సరము గడిచిన వెనుక ఉపయోగించుట మిగుల ఉత్తమము. అవసరముగా నుపయోగించవలసినట్లు తటస్థించిన భస్మమును నీసాలో వేసి కార్కుచే మూసి వెలితిలేకుండా సందులు చక్కగా మూసి సావకాశముగలంతకాలము భూమిలో పాతిబెట్టి పిమ్మట యెత్తి ఉపయోగింపవలయును. ఏభస్మములనైనను ధాన్యమందు ఆరు నెలలు యంచి ఎత్తిన దానిగుణము విశేషించి యుండును. భస్మములను జలములో తడిపినను మిగుల తడిగాలి తగిలినను దానిగుణము చెడును.

13. ఏలాటి భస్మమైనను బరీక్షించియే ఉపయోగింపవలయును.

14. భస్మములను లోపలికి పుచ్చుకొనునప్పుడు క్రమముగా హెచ్చించి దాని ప్రమాణమునకు తీసుకొనిగావలయును. ఒకభస్మమునకు గల ప్రమాణమునందు పాతిక భాగము ప్రారంభించి మెట్టు మెట్టుగా అధికముజేసి ముందటి ప్రమాణమునకు లేవలెను. ఏలయనగా ఆలాగు చేయుటవలన రోగియొక్క శరీరబలము స్వభావము మొదలగు వానిని తెలిసికొనవచ్చును. ఒకసమయము దుగ్గుణము కలిగినవక్షమున మందును నిలిపి వేయవచ్చును. లేక దానికి తగినశాంతము జేయవచ్చును.

15. అతి తీక్షణ్యగుణముగల భస్మములను వానకాలమున ఉపయోగింపవచ్చును.

16. బలహీనముపడనవారు, ఆశక్తులు, సుఖమారశరీరులు, ఉష్ణస్వభావ బాలురు, పిల్లలు, గర్భస్త్రీలు అగు పీఠలకు వేగముగల భస్మములను ఉపయోగింప గూడదు.

17. భస్మములో గొనునప్పుడు బహుదైర్యముగా పులుసువస్తువులు శీతలపదార్థములు సంభోగము కఠినపాటు అగునవి గూడదు.

18. ఒకభస్మమును పోషించి మధ్యను కొన్నిసమయము నిలుపక వెంటనే మరియొకచికిత్సను ఎడమివ్వగూడదు. ఏలయనగా ముందటిభోజించిన భస్మము శరీరమునందు నిలిచి ఏర్పడిన మొక చెరువును కలుగి శేయవచ్చును. కనుక నే వెంటనే మరియొక చికిత్సను చేసికొనుట అవశ్య మైనయెడల మధ్యను రెండు మూడు రోజులైనను తాము సింపి మరియొక భోషణము లోపాకి పుచ్చుకొనవలయును. అగయును తాము ముందు ఉపయోగించిన భస్మముయొక్క గుణమును తెలిసియే చేయవలయును.

17. తూనికలు.

2 మినపగింజలు సుమారు—1 గురిగింజ.

8 గురిగింజలు—1 మాషము.

4 మాషములు—1 గగ. లేక వరహాయెత్తు.

3¼ వరహాయెత్తు—1 తులము.

3 తులములు సుమారు—1 పలము.

8 పలములు—1 నేరు.

6 నేరు—1 వీశ.

18. కొలతలు.

15 రూపాయయెత్తు సుమారు—1 గిద్ద లేక ఆశాకు.

2 గిద్దలు—1 సోల లేక తవ్వ.

4 సోలలు—1 పడి.

19. ఆర్థికము మురబ్బా.

లెస్సగా ముదిరిన అల్లమును నారలేనిదానిని కొవలసినంత తెచ్చి ఒకపాత్రము నందుంచి దానిమీద నాలుగంగుళములు నిలుచునట్లు ఇసుకను పరపి ప్రతిదినమును నీళ్లను పోయుచురావలయును. ఫలాగు 22 దినములు చేసి కడపటిదినమందు అల్లమును ఎత్తుకొని లెస్సగా రుద్ది కడిగి ఈతముండ్లకుచ్చుతో గ్రుచ్చి ఉంచుకొనవలయును. అల్లమునకు రెండింతలు తేనెయును ఒకపాలు నీళ్లును విడిచి దానియందు మీద జెప్పిన అల్లమును జేర్చి కాచి పాకముగా వచ్చునపుడు దించుకొనవలయును. మాత్ర తు $\frac{1}{2}$ మొ. 1 వరకు ఉపయోగింపవచ్చును.

గుణము:—ఇది ఉష్ణమైనది గనుక అన్నాశయము, కందనగాయలు, బీజములు మొదలగువానియందున్న వైత్ర్యమును పోగొట్టును. మాత్రబంధగోగమును ఖపజ్వరమును తొలగించును. సంభోగశక్తిని కలిగించును.

20. అల్లపుజవారిషు.

అల్లము 20 దిరములు నూరి (దిరమనగా 6 అణాలు లేక ష్టి తులములు) కచ్చా పావుసేరు పంచదారపాకము బట్టి అందులో కలిపి పుచ్చుకొనిన వాతమును వాత సుష్పలను హరించును. అన్నమును జీర్ణముచేసును. పరాకుగుణమును పోగొట్టును. పొట్టయొక్క కార్జముయొక్క కీతలమును గొట్టును.

21. అల్లపునీకింజీను.

అల్లపురసము శే $\frac{1}{2}$. చీనాపంచదార శే $\frac{1}{2}$. తేనె శే $\frac{1}{2}$. అంగూరుశిరకా శే $\frac{1}{4}$. పన్నీరు శే $\frac{1}{2}$ కలిపి తేనె పాకమువలె పాకము వచ్చేవరకు కాచి దించేది. దీనిగుణములు అన్నమును జీర్ణముచేసును. ఆకలిని బుట్టించును. వైత్ర్యము నణచును. జఠరాగ్ని వృద్ధిపొందించును. గుండెలలోని మంట నణచును. మదియు నీయాషధములు తవ్వ సత్తు రెండుతులములు కలిపి పండిన వైత్ర్యజ్వరమును హరించును. మోతాదు తు $\frac{1}{4}$ ము మొదలు తులమువరకు నివ్వవచ్చును.

22. ఆంబు, పితృ, వైత్య, పాండువ, కామిశ, శ్వాస, శూల,
కపహర, దీపనాగ్ని కింఖండద్రవం.

మిరియాలు	...	తు. 1 $\frac{1}{4}$	నాగ కేసరపువ్వు	...	తు. $\frac{1}{2}$
యష్టిమధుకము	...	శు. 1 $\frac{1}{4}$	ప్రయంకణపువ్వు	...	తు. $\frac{1}{2}$
సిప్పలిమాలము	...	తు. 1 $\frac{1}{4}$	యాలకులు	...	తు. $\frac{1}{2}$
సిప్పర్లు	...	శు. 1 $\frac{1}{4}$	శొంఠి	...	శు. $\frac{1}{2}$
పాలగుండ	...	తు. 1	జటామాంఠి	...	తు. $\frac{1}{2}$
లవంగాలు	...	తు. 1	ఇందుళికాయలు	...	తు. $\frac{1}{2}$
ధనియాలు	...	శు. 1	మంచిగంధము	...	తు. $\frac{1}{4}$
జాజికాయ	...	తు. 1	చిత్రమూలము	...	తు. $\frac{1}{4}$
దాల్చిని	...	శు. $\frac{3}{4}$	వట్టివేళ్లు	...	తు. $\frac{1}{4}$
ఆసువత్రికం	...	శు. $\frac{3}{4}$	ఉసిరికపవ్వు	...	తు. $\frac{1}{4}$
నాగ కేసరాలు	...	శు. $\frac{3}{4}$	అల్లము	...	శే. 2 $\frac{1}{2}$
జీలకఱ్ఱ	...	శు. $\frac{3}{4}$	పంచదార	...	శే. 2 $\frac{1}{2}$
పుండరీకం	...	తు. $\frac{1}{2}$	నెయ్యి	...	శే. $\frac{1}{4}$
ప్రపుండరీకం	...	తు. $\frac{1}{2}$	తేనె	...	శే. $\frac{1}{4}$

ఈ వస్తువులను గుండజేసి పంచదార పాకముపెట్టి అల్లము గీసి తరిగి పాక
ములాగుండ ఈముక్కలు వేసి కలిపి తరువాత నెయ్యి తేనె వేసి కలిపి పూటకు
ఒకడబ్బు ఎత్తుచొప్పున ఇచ్చాపథ్యం.

సంవత్సరస్వరనిధానము.

సంవత్సరము :—

1. ఫాల్గుణ బహుళ చతుర్దశి (ఏవార మైనను) అంత్యమున—చంద్రస్వరము.
2. ఫాల్గుణ ఆమావాస్య (ఏవార మైనను) ఆదియందు—సూర్యస్వరము.
3. ఫాల్గుణ ఆమావాస్య చైత్రశుద్ధ పాడ్యమీ, విదియ, తదియ. ఈ మాడుదినములు (ఏవార మైనను) రాత్రి నిద్రించువేళ } సూర్యస్వరం.
4. చైత్రశుద్ధ పాడ్యమీ, విదియ, తదియ. ఈ మాడుదినములు (ఏవారములైనను) సూర్యోదయకాలము నిద్రబోయి లేవగానే } చంద్రస్వరం.
5. చైత్రశుద్ధ పిదియాతిథిని (ఏవార మైనను) సాయం కాలము చంద్రోదయకాలమున } చంద్రస్వరం.
6. చైత్రశుద్ధ చవితి, పంచమి, షష్ఠి, సప్తమి, ఆష్టమి. ఈ తిథులయందు సూర్యోదయకాలమున నిద్రబోయి లేవగానే } వాగస్వరం.
7. చైత్రశుద్ధ పాడ్యమీ, విదియ, తదియ, చవితి, పంచమి, షష్ఠి, సప్తమి, ఆష్టమి. ఈ తిథులయందు మాడు కాలములయందు అనగా సూర్యోదయము. మధ్యాహ్నం అనగా పగలు 12 గం. సూర్యాస్తమయ కాలములందు } ఛిన్నస్వరముగాక ఏకస్వరముగాను.
8. ఫాల్గుణ ఆమావాస్య చైత్రశుద్ధ పాడ్యమి, విదియ, తదియ, చవితి, పంచమి, షష్ఠి, సప్తమి, ఆష్టమి. ఈ తిథులయందు సుప్తిబోధకాలములయందు } ఏకస్వరముగాక భిన్నస్వరముగాను.

యుండిన నాసంవత్సరమంతయు శుభము. వ్యత్యాసముగా నుండిన అశుభము.

రుతుశూచి:—అనగా ముట్టులో కడుపు నెప్పి చికిత్స ఆచారము క్రియ
గచ్చకాయలలోనిపప్పు, కొంతపిట్టలు, మిరియాలు, సైంధలవణము, ఇంగువ, వెల్లుల్లి
ఇవి సమభాగములు వేసి వేనీళ్లతో నూరి టంకుడుగింజలంత మాత్రలు తేసి బహిష్టు
అయినరోజు మొదలుకొని నాలుగురోజులు ప్రాద్దున మధ్యాహ్నము సాయం
కాలముచొప్పున రోజుకి మూడుసార్లు రెండేసి మాత్రలుచొప్పున నాలుగురోజులు
వచ్చేది. నీళ్లతో యిచ్చేది. ఈప్రకారం రెండుసార్లు బహిష్టి అయినపుడు యిచ్చేది.
కందికట్టు, కందిపప్పు, క్షారము, చింతపొట్టు, ఆవుమజ్జిగ, నెయ్యి, కొయ్య
పూర, కందదోసవరుగు, బుడంవరుగు, పాతచింతకాయపచ్చడి పాతనిమ్మకాయ
ప్రకారం ఆరురోజులు పథ్యం.

తల పేనుకొరికి తలవెండ్రుకలు ఊడిపోయినందుకు చికిత్స.

వస, వాము, నల్లజీలకట్ట మంగళములో వేసి నల్లగా మాడ్చి కొబ్బరిపెంకు
గాల్చి ఇవియన్నియు నూరి కొబ్బరినూ నెలలో గలిసి తలకు పట్టించేది. రెండు మూడు
రోజులకు పెసరపిండిగాని, ఇప్పపిండిగాని తలకు గాచి గోరు వెచ్చనినీళ్లు పోసు
కొనేది. మూర్ఛకు సతసవరం అను చెట్టు ఆకు తెచ్చి 5 మిరియాలు వేసి నూరి కంది
గింజలంత మాత్రలు చేసి మూర్ఛవచ్చేసమయమునకు ముందు యివ్వవలయును.

జూపిక.
ఇ

శ్లో॥ పుస్తకగవనితావితం పరహస్తంగతంగతః

అథవాపునరాయాతం నష్టం ప్రాప్తం చఖండవం॥

సమాప్తము.

శ్రీ ప్రపంచచరిత్ర సారాంశము.

భ గ వాం వా చ.

శ్లో॥ పరిత్రాణాయ సాక్షాత్ నాం వినాశాయ చదుస్య తామ్ |
ధ్వంసం ఘనాద్ధాయ సంభవామి యుగే యుగే ||

ధర్మము క్షీణించినప్పుడు పరమేశ్వరుని లేజస్సు అత్యద్భుతముగా లోకము నందు ప్రవహించి ధర్మమును స్థాపించుచుండుట ప్రపంచమందు స్వాభావికమై యుండుట చేత కాలస్పృహపై నైన పరమేశ్వరునియందు కాలానుగుణ్యముగా మహా ఋషులును, మహాపిరులును నీ మొదలుగాగల వివిధములైన యాతారములు లోకము నందు పుచ్చుచు మానుషధర్మములైన సత్యజ్ఞానదయాధర్మములను సమముగా నడపించుటకు మార్గము లప్పుడప్పుడు వేయుచున్నారు. ఇట్టి ఘనకార్యములయందు వారికి పంచభూతాత్మకమైన శరీరమునకు కలుగవలసినకష్టములన్నియు వారు లోకమందున్నప్పుడు కలిగినను వానినన్నిటిని అనిత్యములని లక్ష్యముజేయక తమకార్యమును నెరవేర్చుకొని పరలోకమునుండి తమసహచారులకు సహాయ్యులై యుందురు. గనుక అట్టి పుణ్యతమలచారిత్రములు గ్రంథస్థములై వారితదనంతర ప్రజల ననేకులను తరింప జేయుచున్నవి. సత్యమే నిత్యమని మెలంగెడి నీతివంతుల జీవితములు లోకమునకు 1) ఉత్తములై యుండును గనుక యట్టి సత్యజ్ఞానానందములు గలిగియున్నవారే మనుష్యులు. మనుష్యులు దగినవారుగాని తదితరులు మనుష్యు లనిపించుకొనరని సర్వజనులను దలంచి అచ్చు చూపుదు రోతగలిగి ధర్మపక్ష మవలంబించుటకు ప్రపంచ ము దౌతరించి నారమనటుల విశ్వకర్మలములను సువర్ణస్థగోత్రీకులైన కొత్తుకొ-వీరాచారిపాత్రులును శంకరాచారపుత్రులునైన బ్రహ్మశ్రీ సామారీమహా ఋషిగారు చెన్నపురరాజధానిలో వైశాఖపురంబున జననమంది సమస్తధర్మశ్రీలింగాక్రమసంస్థానంలతో పెరిగి ఆంధ్రగీర్వాణాంశ్లేయహిందూస్థానీభావల నభ్యసించి కావ్యవ్యాకరణనాటకాలంకారచరిత్రములను బరిశీలించి వేదాధ్యయన

ప్రథమభాగము.

మును గ్రహించి భావ్యయుక్తంబుగా గృహ్యమాత్రమంత్ర పన్నంబులను తదనుక్రమముగా
 కాదులను ఛందస్సును బాలబోధగా జేయుచు న్యాయిధ్యయై క్రిమివేక ప్రజ్ఞావతులరై
 పవిత్రమతిసాంప్రదాయంబు తెట్టివో, అపవిత్రజనదుష్టత్రయంబు తెట్టివో హంస
 క్షీరోదకవిభజన చేసినటులనే విభజించి నట్టిసాంప్రదాయంబులు సులభసాధ్యమగు
 నటుల సాధ్యపర్చుచు విశ్వకర్మసాంప్రదాయముఖరంబును స్వకీయముద్రాక్షరకాలను
 స్థాపించి నీకలియుగమునందు అబ్రహ్మభూయిష్టులుగా జేయబడియున్న పవిత్రజన
 సంస్కారకాళిమానజాత్యోన్మాదేశంబున స్వకాయకప్రవయంబున రచించిన స్నాన
 సంధ్యానుష్ఠానసంక్షేపణవిధిగ్రంథంబును ముద్రంపించు నిష్కాపట్యాంతరీక్షితులతో
 పవిత్రమతిసాంప్రదాయమును ప్రచురించుట కైవల సమస్తగ్రంథములను శోధించి
 అందు తాము కనిపట్టిన ప్రమాదములను కల్పనాకింధలను పూర్వపక్షము జేయుచు
 అపవిత్రాపవిత్రములను వెల్లడించునటుల సమస్తశాస్త్రపురాణ హాసాంతర్యామిము
 లైన ప్రపంచచారిత్రమను శంక నివృత్తిమైన పవిత్రగ్రంథమును గడియించిరి. నద్దాని
 యందు వ్రాసినయంతయును ముగియమైనవి—అదృష్ట తగిలినట్లైన అట్లన్నయంతవ
 విలాసమును, ఆకాశాదిపంచభూతమయింపైన సగ్గుప్రపంచసృష్టియొ, నందు బ్రహ్మాండ
 నిర్మాణంబును, వాట్లలో సూర్యగ్రహగణక్షత్రిసాంప్రదాయంబును, వాటినివిభజింప
 లును, దారుశిలాలోహాదికరసాంప్రదాయంబును, అప్రదేవతల ఆధభూతింబుల
 సాంప్రదాయంబులును, భూచరజలచరజంతుసాంప్రదాయంబును, జవేశ్వరసిద్ధయం
 బును, అయోనీసంభవంబగు పార్వత్యబ్రాహ్మణసాంప్రదాయంబును, స్త్రీగణనిర్మాణ
 సాంప్రదాయంబును, యుగమహిమాదివిషయంబులును, బ్రాహ్మణసాంప్రదాయంబును,
 సూక్ష్మశరీరధారణసిద్ధాంతసాంప్రదాయంబును, అస్త్రాంగియోగసిద్ధిసాంప్రదాయంబును,
 ఓషధిమహిమాసాంప్రదాయంబును, వైదికకర్మసాంప్రదాయంబును, మహాముఖుల
 సాంప్రదాయంబును, మహాముఖులు సంపూర్ణజ్ఞానరై శాసించినవి వాచ సేదాంత
 బును, పృథివీచారజారత్వనిషధంబును, సంబంధబాంధవ్యవ వివక్షానిర్ణయంబును,
 పాతివ్రత్యసాంప్రదాయంబును, అపవిత్రసంస్కారవిషయశిష్టైర్గ్రహింపబడినవిధ
 పుర్ణినిషేధనసిద్ధాంతంబును, అపవిత్రసంస్కారవిషయశిష్టైర్గ్రహింపబడినవిధ
 సిద్ధాంతంబులసామ్యమును, సమస్తపవిత్రజనపూర్వసాంప్రదాయంబును, పవిత్ర
 హస్తాగ్రహణమున శ్రీరామ, పరశురామ, కౌరవి, రామణ, జకాసంధ మొదలగాగల
 దేవతలగు జనులసాంప్రదాయంబును పూర్వయుగములలో ద్వాపరయుగాంతమువరకు
 కులకిలంబగు పాతివ్రత్యము వై మొదలక పరిపాలించబడిన నిరూపణంబును పవిత్రమతి

నితులైనట్టియు యదువంశతిలకులైనట్టియు శ్రీకృష్ణులవారియనంతరము వారిప్రపాత్ర
 నయుండైనట్టియు, మధురాపట్టణపురాజ్యాభిషక్తుండైనట్టియు, వజ్రమహారాజయొక్క
 ప్రపాత్రతనయుండగు శతసేనమహారాజువల్ల కలియుగప్రవేశ మప్పటికి సహస్ర
 వ్యులైయుండగా పశుప్రాయులుగా నడవులయందు ఆపరిమితముగా వృద్ధి సెంది
 ర్హర్షములను జేయుచు ప్రజల బీడింపుచుండిన అపవిత్ర బృందములకు దుర్హర్షములను
 నుప్పట్కై విద్యలు నేర్పించబడి నానాటికి నాగరికులై రాజ్యపరిపాలనాకాంక్షచే
 రుపవిత్ర లేవిధముగా కృత్రిములైనా శతసేనమహారాజు యుద్ధమునందు జంపిరో
 వివరంబును, నాశతసేనమహారాజుతో యదువంశంబు నంతంబు సెందుటయు, ధర్మ
 జానంతరం ధర్మరాజభ్రాతృయగు నర్జునునికి పాత్రుండైనట్టియు, హస్తినాపురరాజ్యాభి
 షక్తుండైనట్టియు, పరీక్షిత్త మహారాజునకు నాల్గవతరమువాడైన అశ్వమేధజయమహారాజు
 పరవంశములో బ్రహ్మక్షత్ర గారాజుతో హస్తినాపురమందు కలియుగతాబ్దములు
 14 ఆయి యుండగా పవిత్ర పులరాజ్యాంగంబు యుగి సెననియు, నాసమయమందు
 సంధవంశములో రిపుంజయమహారాజుతోను రిపుంజయను జంపిన మంత్ర పుమాళ్ళు
 గోత్రనులలో కడపటివానిని సుహరించివచ్చిన శిశునామూండును, నాశిశునాహ
 పడుగురు పాలించి తడువనందివర్ధనునికుమారుండైన మహానందుండనువాడు
 హతురుండ పులభ్రష్టస్త్రియందు సంపర్కము గలిగినందున నందుండను సెుక
 ండు బుట్టి తిండియగు మహానందుని మంగళవంతులైన భార్యలకు బుట్టినకుమా
 అపవిత్ర జనసహాయంబున రాజ్యభ్రష్టులనుగా జేసి తాను సింహాసనమును
 నకారణమున మగధరాజ్యంబు అపవిత్ర జనాధీనంబయ్యెననియు, లోగడ
 మ, బలరామ, పరశురామ, పాండవయుద్ధములకారణంబున రాబోయెడు
 మగుణ్యమైన మార్పుకొరకు విశేషముగా సమసిపోయిననియు, అబలలైన స్త్రీల
 ప్రత్యమును కాపాడుటకు లోభము గలిగి అపవిత్రత్వంబు ప్రబలుచు వచ్చె
 ననుచు నాశనకారణములు లేక అడవులయందును కొండలయందును ఆపరిమిత
 వృద్ధి సెంది కలియుగమునకు మహావృక్షములుగా ప్రబలుటకై
 పడినవృక్షములుగా నుండి పురుషుల గారములకు వెరవక ఘోరంబులకు జడి
 నేరంబులకు జంకక ఇచ్చావీసంబుగా సంచరించు నవమందు భీక్షుటనమును
 యందు చోరత్వమును నవలంబించి బహువైర్మిగాయున్న పుష్కల
 మల కుచలత్వంబు గలుగజేయుకార్యములయందు పని గలిగి యీ సమయముగాను
 అసంఖ్యాగణికంబులుగా పెరిగిన యీ నందునిసాహసస్థైర్య

10551